

Jurnalul Oficial

al Uniunii Europene

C 68

Ediția în limba română

Comunicări și informări

Anul 55

6 martie 2012

Număr de referință

Cuprins

Pagina

I Rezoluții, recomandări și avize

AVIZE

Comitetul Economic și Social European**A 477-a sesiune plenară din 18 și 19 ianuarie 2012**

2012/C 68/01	Avizul Comitetului Economic și Social European privind creșterea atractivității programelor postliceale de educație și formare profesională (aviz din proprie inițiativă)	1
2012/C 68/02	Avizul Comitetului Economic și Social European privind ocuparea forței de muncă tinere, calificările profesionale și mobilitatea (aviz din proprie inițiativă)	11
2012/C 68/03	Avizul Comitetului Economic și Social European privind asocierea societății civile la instituirea unei viitoare comunități europene a energiei (aviz din proprie inițiativă)	15
2012/C 68/04	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Rolul Uniunii Europene în consolidarea păcii în relațiile externe: cele mai bune practici și perspective” (aviz din proprie inițiativă)	21

RO

Preț:
4 EUR

(continuare în pagina următoare)

III Acte pregătitoare

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 477-a sesiune plenară din 18 și 19 ianuarie 2012

2012/C 68/05	Avizul Comitetului Economic și Social European privind comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „O piață unică pentru drepturile de proprietate intelectuală. Stimularea creativității și inovației pentru a oferi Europei creștere economică, locuri de muncă de înaltă calitate și bunuri și servicii de primă clasă” COM(2011) 287 final	28
2012/C 68/06	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu și Comitetul Economic și Social European „O viziune strategică pentru standardele europene: avansând în direcția îmbunătățirii și accelerării creșterii durabile a economiei europene până în 2020” COM(2011) 311 final	35
2012/C 68/07	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții COM(2011) 452 final – 2011/0202 (COD)	39
2012/C 68/08	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Consiliului privind cooperarea administrativă în domeniul accizelor COM(2011) 730 final – 2011/0330 (CNS)	45
2012/C 68/09	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unui plan multianual pentru stocurile de somon de Marea Baltică și pentru pescuitul care le exploatează COM(2011) 470 final – 2011/0206 (COD)	47
2012/C 68/10	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Cel de-al șaselea Program comunitar de acțiune pentru mediu – evaluare finală” COM(2011) 531 final	52
2012/C 68/11	Avizul Comitetului Economic și Social European privind OMG-urile în UE (aviz suplimentar)	56
2012/C 68/12	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului de instituire a unui mecanism de schimb de informații cu privire la acordurile interguvernamentale dintre statele membre și țări terțe în domeniul energiei COM(2011) 540 final – 2011/0238 (COD)	65

I

(Rezoluții, recomandări și avize)

AVIZE

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 477-A SESIUNE PLENARĂ DIN 18 ȘI 19 IANUARIE 2012

Avizul Comitetului Economic și Social European privind creșterea atractivității programelor postliceale de educație și formare profesională (aviz din proprie inițiativă)

(2012/C 68/01)

Raportor: **dna Vladimíra DRBALOVÁ**

La 20 ianuarie 2011, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Creșterea atractivității programelor postliceale de educație și formare profesională.

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 16 decembrie 2011.

În cea de-a 477-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 ianuarie 2012 (ședința din 19 ianuarie 2012), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 208 voturi pentru, 7 voturi împotriva și 10 abțineri.

1. Concluzii și recomandări*Recomandări pentru Comisia Europeană*

1.1 Comitetul solicită Comisiei Europene să încurajeze statele membre să îndeplinească obiectivele pe termen lung și scurt stabilite în Comunicatul de la Bruges și **să îmbunătățească calitatea și eficiența educației și formării profesionale (EFP), pentru a-i spori atractivitatea și relevanța**. Partenerii sociali de la toate nivelurile trebuie să continue să joace un rol activ în Procesul de la Copenhaga și să contribuie la realizarea obiectivelor pe termen scurt.

1.2 Comitetul solicită Comisiei să reunească ambele procese – Bologna și Copenhaga – într-o abordare integrată. Această sinergie va contribui la furnizarea competențelor de care persoanele au nevoie pentru a-și atinge potențialul de dezvoltare și capacitatea de inserție profesională.

1.3 Comitetul consideră că Comisia trebuie să constituie o platformă de monitorizare, bazată pe date statistice, a situației

din diferite state membre și că ar trebui să creeze o platformă care să permită schimbul de bune practici.

1.4 Comitetul salută efortul Comisiei de a pune în aplicare noi instrumente și de a lansa noi inițiative. Totuși, este necesar în primul rând să se analizeze de urgență ceea ce s-a realizat deja, pentru a evita suprapunerea instrumentelor și pentru a asigura punerea în aplicare integrală și corespunzătoare a programelor și politicilor existente.

Recomandări pentru statele membre

1.5 Utilizarea numărului de tineri care urmează studii universitare ca unic indicator induce în eroare atunci când se formulează politica în materie de învățământ, acest aspect fiind doar parțial relevant pentru nevoile existente pe piețele forței de muncă sub aspectul competențelor. Trebuie să existe un echilibru între sistemele de învățământ și cele de formare.

1.6 Să pună în aplicare în mod eficient Comunicatul de la Bruges și Procesul de la Copenhaga și să contribuie la realizarea obiectivului general al UE ca 40 % dintre tineri să absolve învățământul terțiar sau echivalent, **ceea ce include o proporție mai ridicată de EFP.**

1.7 Să creeze stimulente financiare și nefinanciare atât pentru întreprinderi, în special pentru IMM-uri și microîntreprinderi, cât și pentru atelierele meșteșugărești, pentru a spori atractivitatea EFPI și EFPC și a mobiliza întreprinderile, dar și pentru a încuraja instituțiile de învățământ să colaboreze cu întreprinderile.

1.8 Să se angajeze în activități promoționale cuprinzătoare în vederea sporirii sistematice a recunoașterii sociale a educației profesionale postliceale.

1.9 Să furnizeze servicii de consiliere mai eficace și mai adaptate la nevoile pieței forței de muncă și ale tinerilor și servicii de consiliere individuală persoanelor cu handicap. Trebuie să se schimbe de urgență mentalitatea tinerilor, a familiilor și a consilierilor lor, care au tendința de a considera că a urma studii universitare este esențial pentru angajare.

Recomandări pentru organizațiile de întreprinderi

1.10 În cooperare cu alți parteneri sociali, organizațiile de întreprinderi trebuie să participe în mod activ la instituirea unor sisteme de consiliere și orientare, deoarece ele sunt structurile relevante pentru furnizarea de informații privind oportunitățile referitoare la EFP și la piața forței de muncă. Ele ar trebui să-i ajute pe furnizorii de servicii de formare să dezvolte metode noi de învățare integrată la locul de muncă.

1.11 Sectoarele industriale și întreprinderile trebuie să asigure mai multe locuri pentru ucenici și mai multe posibilități de practică și să-i încurajeze pe angajați să-și transmită cunoștințele și experiența ucenicilor și practicanților sau să predea temporar în cadrul EFP.

Recomandări pentru instituțiile de învățământ

1.12 Să-și sporească încrederea în utilitatea creării de legături cu întreprinderile și să recunoască nevoia de cooperare constructivă și valoarea experienței dobândite în medii exterioare învățământului.

1.13 Pentru a coopera mai strâns cu sectoarele industriale și a dezvolta în continuare o gamă mai largă de metode de învățare integrată la locul de muncă, este necesară o atitudine mai flexibilă față de EFP.

1.14 Trebuie garantată calitatea profesorilor și formatorilor. Aceștia ar trebui să cunoască bine nevoile în curs de schimbare ale locului de muncă, iar formarea lor în întreprinderi ar trebui încurajată.

Recomandări pentru partenerii sociali

1.15 Comitetul solicită organizațiilor partenerilor sociali să-și asume responsabilitățile ce le revin, să fie proactive în acest proces, utilizând toate metodele și instrumentele disponibile pentru a îmbunătăți atractivitatea educației și formării profesionale postliceale (locuri de muncă sectoriale, consilii de competențe etc.).

1.16 Partenerii sociali de la toate nivelurile trebuie să-și îndeplinească în mod corespunzător angajamentele rezultate din programele de lucru comune și să contribuie la procesul de elaborare și punere în aplicare la nivel național a tuturor instrumentelor UE din domeniul EFP.

Recomandări pentru cetățeni și organizațiile societății civile

1.17 Oamenii trebuie să devină conștienți că studiile superioare nu reprezintă neapărat o garanție pentru angajare și că ar trebui avute în vedere alternative funcționale. În consecință, ei trebuie să recunoască faptul că le revine răspunderea unei alegeri în cunoștință de cauză în materie de studii și formare. În sfârșit, trebuie să fie suficient de încrezători pentru a se angaja în educația profesională postliceală.

1.18 Preferințele cursanților și așteptările familiilor lor ar trebui stabilite în raport cu nevoile angajatorilor. În viitor, aceștia ar putea utiliza recent creată Panoramă a competențelor în UE, precum și predicțiile bazate pe aceasta cu privire la oferta de competențe și nevoile pieței forței de muncă.

2. Cadrul politic european

2.1 În iunie 2010, Summitul de primăvară al UE a adoptat noua sa strategie pentru creștere economică și ocuparea forței de muncă, intitulată Europa 2020, susținută de șapte inițiative emblematice și de documente strategice menite să consolideze piața internă a UE (Actul privind piața unică).

2.2 Inițiativa emblematică principală, Agenda pentru noi competențe și locuri de muncă, care urmărește să ofere cetățenilor competențele adecvate pentru ocuparea unui loc de muncă și să asigure corespondența dintre oferta de competențe și nevoile pieței forței de muncă, generează o puternică sinergie cu alte inițiative (Politica industrială, Agenda digitală, O Uniune a inovării, Tineretul în mișcare, Platforma europeană de combatere a sărăciei etc.).

2.3 Obiectivele Strategiei Europa 2020 vor fi susținute de **cadrul financiar multianual (CFM)** propus ⁽¹⁾. Bugetul pentru Europa 2020 va investi în inteligența Europei prin creșterea sumelor alocate educației, formării, cercetării și inovării.

⁽¹⁾ Un buget pentru Europa 2020, COM(2011) 500 final, partea I și a II-a, 29.6.2011.

3. Educația și formarea profesională – evoluțiile și provocările actuale

3.1 În prezent, dezvoltarea piețelor europene ale forței de muncă este influențată de criza economică și financiară, de globalizare, de presiunile demografice, de noile tehnologii și de mulți alți factori.

3.2 Printre cele cinci obiective orizontale stabilite de Strategia Europa 2020 se numără:

- o rată de ocupare a forței de muncă de 75 % în rândul populației cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani;
- un obiectiv referitor la nivelul de studii, care abordează problema abandonului școlar timpuriu, vizând reducerea ratei acestuia de la valoarea actuală de 15 % la 10 %;
- intenția de a majora procentajul persoanelor între 30 și 34 de ani care au studii superioare de la 31 % la cel puțin 40 % până în 2020.

3.3 Declarația adoptată la Copenhaga la 29 și 30 noiembrie 2002 a lansat Strategia europeană pentru cooperare consolidată în domeniul educației și formării profesionale (EFP), cunoscută de obicei ca **Procesul de la Copenhaga**.

3.4 La 12 mai 2009, Consiliul a adoptat un cadru strategic pentru cooperare europeană în domeniul învățământului și formării (EFP 2020).

3.5 Comunicarea Comisiei „Un nou impuls pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării profesionale pentru a sprijini strategia Europa 2020”⁽²⁾ subliniază măsurile-cheie care ar trebui luate pentru a relansa Procesul de la Copenhaga și evidențiază rolul principal al EFP în învățarea pe tot parcursul vieții și în mobilitate.

3.6 Un angajament puternic a fost înscris în Comunicatul de la Bruges adoptat în decembrie 2010 de miniștrii UE ai învățământului și formării profesionale și de partenerii sociali europeni. Comunicatul analizează și stabilește următoarele priorități pentru cooperarea UE în domeniul EFP până în 2020:

- dezvoltarea EFP postliceală și EFP la niveluri CEC mai înalte;
- permeabilitate și parcursuri deschise între EFP și învățământul superior;

— un document politic privind rolul excelenței în învățământul profesional pentru creșterea inteligentă și durabilă.

3.7 Pentru a valorifica angajamentul luat la Bruges, Comisia elaborează o agendă pentru excelență în educație și formare profesională, concentrată atât pe EFP inițială, cât și continuă. Procesul urmează să fie finalizat cu concluziile Consiliului (sfârșitul anului 2012).

4. Date statistice pentru procesul de consolidare a cooperării în EFP

4.1 Previziunile Cedefop privind competențele necesare în viitor indică o creștere a cererii de calificări de nivel mediu și superior până în 2020 și o scădere a cererii de lucrători cu nivel scăzut de calificare. Cu toate acestea, populația europeană de vârstă activă cuprinde în prezent 78 de milioane de persoane cu calificare redusă.

4.2 Al patrulea raport Cedefop pe tema cercetării privind educația și formarea profesională în Europa, intitulat „Modernizarea educației și formării profesionale”, prezintă o bază de date pentru procesul de cooperare consolidată în EFP și stabilește prioritățile de reformare a EFP, cu scopul de a contribui la strategia UE pentru creștere și ocupare a forței de muncă.

4.3 Modernizarea EFP este urgentă din perspectiva creșterii concurenței la nivel global, a îmbătrânirii populației, a presiunilor exercitate asupra pieței forței de muncă și a obiectivului de îmbunătățire a coeziunii sociale în Europa.

4.4 Cedefop abordează, de asemenea, tema îmbunătățirii imaginii și atractivității EFP. Impresia generală care reiese din analiza indicatorilor legați de atractivitatea EFP în UE este negativă. Unele cercetări au făcut posibilă identificarea principalelor grupuri de factori determinanți pentru atractivitatea parcurșurilor educaționale:

- a) conținutul și contextul școlarizării: selectivitatea parcurșurilor, reputația instituțiilor, filierelor sau programelor școlare;
- b) perspectivele educaționale ale cursanților și de angajare a acestora pe piața forței de muncă: accesul la continuarea studiilor (în special la nivel terțiar), perspectivele de angajare;
- c) factori economici: ajutoare financiare, stimulente fiscale sau taxe de școlarizare.

⁽²⁾ Comunicarea Comisiei COM(2010) 296 final.

4.5 În publicația sa „O punte către viitor”, Cedefop se concentrează, de asemenea, asupra progreselor înregistrate în elaborarea și aplicarea principiilor europene comune (orientarea și consilierea, identificarea și validarea învățării non-formale și informale) și a instrumentelor⁽³⁾ (CEC, ECVET, EQAVET, Europass) aferente. Aceste principii și instrumente își propun să contribuie la consolidarea mobilității angajaților, elevilor și a formatorilor între diverse sisteme de învățământ și formare, precum și între țări. Elaborarea și aplicarea lor încurajează evoluția rezultatelor învățării, în toate tipurile și nivelurile de învățământ și formare, pentru a veni în sprijinul învățării pe tot parcursul vieții.

4.6 Noul document de cercetare Cedefop⁽⁴⁾, care tratează educația și formarea profesională la niveluri superioare de calificare în 13 țări și 6 domenii, arată că punctele de vedere și concepțiile despre EFP și CEC la nivelurile 6-8 sunt influențate de contextele naționale.

4.7 Fundația Europeană de Formare (ETF) subliniază nevoia stringentă de a furniza informații privind diversele sectoare economice și de a elabora politici bazate pe date factuale, pentru a lega sectorul educației de sectoarele economice. Pentru a crește atractivitatea EFP postliceală, ETF recomandă următoarele:

- diplomele să fie recunoscute printr-un strâns parteneriat cu mediul antreprenorial;
- EFP postliceală (sau învățământul profesional superior) să fie integrată în sistemul de învățământ terțiar;
- opțiunile educaționale și ciclurile de învățământ să fie concepute astfel încât să favorizeze învățarea pe tot parcursul vieții;
- să se creeze parteneriate internaționale pentru învățământul profesional superior;
- ar trebui să existe o combinație de 20 % cursuri, 40 % seminare și 40 % ateliere;
- corpul didactic ar trebui să cuprindă atât personal universitar, cât și experți din mediul de afaceri;

⁽³⁾ CEC (Cadrul european al calificărilor), ECVET (Sistemul european de credite pentru educație și formare profesională), EQAVET (Cadrul european de referință pentru asigurarea calității în educație și formare profesională), EUROPASS (un portofoliu de documente creat pentru a sprijini mobilitatea geografică și a locurilor de muncă).

⁽⁴⁾ Documentul de cercetare Cedefop nr. 15 „Educația și formarea profesională la niveluri de calificare superioare”(Cedefop Research Paper No. 15 Vocational education and training at higher qualification levels).

4.8 Un studiu comandat de CE și care s-a concentrat asupra identificării și analizării competențelor necesare în viitor în microîntreprinderi și ateliere meșteșugărești⁽⁵⁾ recomandă ca programele de formare să integreze, într-o măsură mai mare decât în prezent, viitoarele tendințe și evoluții în competențe necesare. Trebuie instituite, inclusiv la nivel european, mai multe programe de învățare integrată la locul de muncă și mai multe mijloace de recunoaștere a cunoștințelor practice dobândite pe cai informale.

4.9 Ședința informală a miniștrilor OCDE pe tema EFP, desfășurată la Copenhaga în ianuarie 2007, a recunoscut importanța tot mai evidentă a educației și formării profesionale și a lansat un studiu analitic care a condus în 2010 la raportul final „Învățarea în vederea obținerii unui loc de muncă” (*Learning for Jobs*)⁽⁶⁾. La sfârșitul anului 2010 a fost lansată o inițiativă de monitorizare și analiză, cu accent pe educația și formarea profesională postliceală, intitulată „Competențe dincolo de școlarizare” (*Skills beyond School*).

5. EFP din perspectiva pieței forței de muncă

5.1 Schimbările demografice, în combinație cu nevoia previzibilă de mai mulți lucrători calificați, fac ca Europa să se confrunte cu o reducere a forței de muncă și cu deficite în unele sectoare, în ciuda crizei economice.

5.2 Deficitul structural de forță de muncă calificată în UE este o realitate. Pentru întreprinderile din UE, consecința imediată o reprezintă pierderea oportunităților de dezvoltare și de creștere a productivității. Lipsa forței de muncă calificate va fi unul dintre principalele obstacole în calea creșterii economice în următorii ani.

5.3 Dezvoltarea activităților economice cu profil ecologic și a „economiei vârstei a treia”, inclusiv a serviciilor sociale și de îngrijire a sănătății, înseamnă oportunități de a crea locuri de muncă noi și decente pentru toate grupurile de vârstă activă, precum și de a îmbunătăți competitivitatea și potențialul de creștere al întregii economii europene. De asemenea, înseamnă o cerere sporită de profesii noi și de competențe actualizate și îmbunătățite.

5.4 EFP poate contribui la atingerea obiectivelor din Strategia Europa 202 menționate mai sus: 1) oferind posibilități de avansare de la EFP la formarea de specialitate și învățământul superior; 2) dezvoltând EFP la niveluri superioare ale CEC pe baza unor sisteme EFP solide la nivel liceal; 3) contribuind la asigurarea unor acorduri corespunzătoare de validare și acreditare a rezultatelor învățării non-formale la toate nivelurile și 4) dezvoltând formarea legată de locul de muncă, ceea ce implică participarea adulților pentru a asigura succesul tinerilor.

⁽⁵⁾ Raportul final „Identificarea competențelor necesare în microîntreprinderi și în atelierele meșteșugărești până în 2020” Universitatea din Köln, ianuarie 2011 - FBH (*Forschungsinstitut für Berufsbildung im Handwerk, an der Universität zu Köln, Januar 2011*).

⁽⁶⁾ Analiza OCDE privind proiectul „Învățarea în vederea obținerii unui loc de muncă” (*Learning for Jobs*) (cu accent pe EFP), <http://www.oecd.org/dataoecd/41/63/43897561.pdf>.

5.5 Pentru a spori competitivitatea întreprinderilor europene, este esențial să existe o forță de muncă mobilă, cu un set de competențe și abilități care să corespundă actualelor cerințe ale pieței. Întreprinderile au nevoie de calificări transparente și comparabile, indiferent de modul în care au fost însușite competențele.

5.6 Alcătuirea unor sisteme de credite și calificări care să se raporteze la rezultatele reale ale învățării va facilita evaluarea competențelor individuale. Aceasta va contribui la o mai bună corespondență între cerere și ofertă pe piețele europene ale forței de muncă. Angajatorii nu recompensează calificările, ci performanțele. Analog, sistemul educațional ar trebui să recompenseze rezultatul real al studiilor și nu, de exemplu, numărul de săptămâni în care este acoperită materia unui anumit curs.

5.7 Posibilitățile de a avansa de la EFP la învățământul superior constituie o temă importantă și ele ar putea fi facilitate prin sporirea transparenței în ceea ce privește rezultatul. CEC s-ar putea dovedi un instrument util de creștere a permeabilității între sistemul de credite EFP și cel universitar, deoarece convertește cunoașterea asimilată în unități, la nivelul corespunzător de calificare.

5.8 EFP postliceală nu poate fi plasată în zona gri dintre EFP secundară superioară și învățământul superior. EFP postliceală are o importanță strategică în cadrul Strategiei Europa 2020, ca modalitate de a face din EFP o opțiune de carieră mai atractivă pentru tineri și de a sprijini atingerea unor niveluri superioare de competențe și de educație. Din perspectiva IMM-urilor din Europa s-au înregistrat unele progrese în privința creșterii atractivității și relevanței EFP și EFP superioare. Cu toate acestea, trebuie să se depună mai multe eforturi la toate nivelurile – european, național, regional, local și sectorial – pentru diversificarea ofertei de niveluri superioare ale EFP, îmbunătățirea permeabilității, reformarea sistemelor EFP și crearea de stimulente financiare, pentru a stimula atât întreprinderile, cât și persoanele în ceea ce privește furnizarea și absorbția de EFP superioară.

5.9 Calitatea și excelența în EFP sunt decisive pentru sporirea atractivității acestora. Cu toate acestea, o EFP de calitate nu se poate obține cu costuri mici, iar IMM-urile se confruntă cu provocări specifice: 1) ele sunt cele mai mari furnizoare de EFPI și 2) au nevoie să actualizeze competențele tuturor lucrătorilor lor, nu numai ale celor mai calificați. În această din urmă privință, „formarea la locul de muncă” este esențială pentru actualizarea competențelor în IMM-uri.

5.10 Mobilitatea transfrontalieră în scop educațional este un domeniu-cheie, pe care întreprinderile îl sprijină de mult timp, în special în cazul tinerilor încadrați în EFP și în programe de ucenicie. În prezent, Europa are încă un nivel insuficient de

mobilitate a angajaților, cursanților și profesorilor din cadrul EFP. Mobilitatea lor poate fi îmbunătățită printr-o bună cunoaștere a cel puțin unei limbi străine.

6. Care sunt motivele pentru care EFP, și în special EFP postliceală, nu este atractivă

6.1 Termenul de învățământ superior este deseori utilizat ca sinonim pentru învățământul superior cu orientare academică. Învățământul superior este deseori perceput în contrast cu învățământul profesional, acesta fiind perceput ca situându-se la un nivel inferior.

6.2 Politicile de dezvoltare și extindere a învățământului superior nu au acordat suficientă atenție EFP. Învățământul și formarea de orientare vocațională (sau profesională/piața forței de muncă) este deja o parte importantă, deși invizibilă, a învățământului superior.

6.3 EFP este foarte diversificată în Europa. Diversitatea soluțiilor instituționale creează confuzie. În unele țări nici nu poate fi considerată un sistem.

6.4 Înseși sistemele naționale de educație și formare sunt întrucâtva opace, iar nivelul de permeabilitate între diferitele parcursuri educaționale este redus. Învățământul și formarea postliceale sunt asigurate de o largă varietate de furnizori: universități, institute de EFP terțiară, școli secundare, institute destinate învățământului pentru adulți, parteneri sociali, întreprinderi private.

6.5 Calificările EFP sunt uneori dificil de înțeles și nu sunt recunoscute cu ușurință în alte țări. Programele EFP nu concordă cu modelul Bologna, cu trei niveluri (licență, masterat, doctorat). Încă nu există o viziune clară asupra modului și a nivelului de clasificare a calificărilor profesionale în CNC sau în CEC.

6.6 Nu există nicio legătură între calificările și competențele obținute în școală și sistemele naționale de clasificare a ocupațiilor.

6.7 Însăși imaginea industriei este afectată din cauza percepției vehiculate în mass-media și a crizei actuale. Aceasta duce la o creștere a neîncrederii față de întreprinderile europene.

6.8 Stigmatizarea și recunoașterea socială redusă pe care o primesc absolvenții EFP descurajează un număr semnificativ de tineri să se înscrie în acest parcurs de formare.

6.9 Un nivel redus de cunoaștere a matematicii în școala primară conduce la reticența tinerilor în a-și concentra planurile de carieră pe disciplinele STEM (știință, tehnologie, inginerie și matematică) sau pe studii cu orientare practică.

6.10 Nu există o capacitate suficientă de a răspunde cererii de competențe, aflate în permanentă schimbare din cauza rapidelor transformări induse de TIC și a trecerii treptate către o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon.

6.11 Nu există suficiente perspective de educație și de locuri de muncă, fiind afectate: accesul la continuarea studiilor, în special la nivelul învățământului terțiar, posibilitățile de ocupare a unui loc de muncă, salariile, satisfacția la locul de muncă și găsirea unui loc de muncă în concordanță cu formarea.

6.12 Nu există informații și asistență pentru tinerii și familiile lor, atunci când aceștia iau în discuție pentru prima dată viitoarea carieră. Experiența de viață și traseul profesional al părinților sunt deseori determinante în decizia finală privind alegerea școlii și a viitoarei meserii. Orientarea carierei este deseori fragmentară, reactivă și îndepărtată de practică.

6.13 În unele state membre lipsesc stimulentele financiare și nefinanciare pentru angajatori, asigurate de guverne pentru a investi și a organiza EFP.

6.14 Cadrul de cooperare dintre reprezentanții întreprinderilor și instituțiile de învățământ este insuficient pentru conceperea unor programe școlare care să echilibreze învățarea teoretică și competențele profesionale. Se menține încă neîncrederea școlilor și a universităților în privința creării de legături cu întreprinderile. În cadrul instituțiilor de învățământ există un nivel redus de cunoaștere a valorii experienței câștigate în medii exterioare școlii.

6.15 Actuala forță de muncă îmbătrânește. Multe țări se confruntă cu un deficit de profesori și formatori în instituțiile EFP, iar unii dintre cei existenți nu au experiența recentă a locului de muncă.

6.16 Rolul EFP în combaterea defavorizării sociale este subestimat. Persoanele defavorizate prezintă o probabilitate mai mare de a abandona școala de timpuriu.

6.17 EFP și, în special, EFP postliceală suferă de pe urma stereotipurilor de gen care afectează dezvoltarea carierei.

6.18 Mobilitatea transfrontalieră în scop educațional este o mare problemă în domeniul EFP și al uceniciei. Europa încă are un nivel subdezvoltat de mobilitate a cursanților și profesorilor din cadrul EFP.

6.19 Pentru a face posibilă și utilă mobilitatea sunt necesare competențe lingvistice mai bune.

6.20 Învățământul terțiar, în special EFP postliceală, nu este privit în suficientă măsură ca o provocare globală. Ar trebui susținută participarea la circulația globală a cunoștințelor.

7. Cum pot deveni mai atractive educația și formarea profesională

7.1 Procentajul de studenți încadrați în universități nu mai poate fi considerat unica măsură a modernității și progresului. Universitățile singure nu pot asigura creșterea economică și progresul social. Este necesar să fie identificate și promovate toate parcursurile alternative.

7.2 Procesul de la Copenhaga, care urmărește să asigure transparența și calitatea calificărilor profesionale, trebuie să fie strâns legat de reforma învățământului superior. Reunirea ambelor procese – Bologna și Copenhaga – într-o abordare integrată este esențială pentru succesul integrării durabile a tinerilor pe piața forței de muncă.

7.3 Trebuie îmbunătățită reputația industriei în Europa. Este necesară o abordare nouă a politicii industriale, dată fiind contribuția sa importantă la creșterea economică și crearea de locuri de muncă, precum și dezvoltarea inovării. O astfel de abordare ar sprijini industria, punând accentul pe durabilitate, inovare și competențele necesare pentru a menține industria UE competitivă pe piețele mondiale.

7.4 Sectorul serviciilor este fundamental pentru economia Europei. El generează 70 % din PIB-ul UE și aproximativ două treimi din totalul locurilor de muncă. Nouă din zece locuri de muncă noi sunt create în acest sector, oferind astfel noi oportunități din perspectiva EFP postliceale.

7.5 O Europă care se confruntă cu deficite de forță de muncă în numeroase profesii trebuie să își concentreze mai mult atenția asupra modalității de echilibrare a sistemelor de învățământ și formare și asupra găsirii proporțiilor juste între învățământul general, cel profesional și cel universitar. Din această perspectivă, EFP postliceală se dovedește o provocare. Scopul său este de utiliza la maximum locul de muncă ca pe un valoros mediu de învățare.

7.6 Cadrele de calificare pot fi foarte utile sistemelor EFP, deoarece au capacitatea de a le unifica, de a le spori transparența, astfel încât valoarea diferitelor calificări să poată fi mai clar recunoscută de cursanți, de angajatori și de alte părți interesate, facilitează învățarea pe tot parcursul vieții și îmbunătățesc accesul la învățământul superior pentru toți. Activitatea

depusă la elaborarea cadrelor de calificare a atras după sine reluarea dezbaterii asupra profilului și statutului EFP – asupra modului în care trebuie definită și înțeleasă aceasta.

7.7 Un real sentiment al cooperării între instituțiile de învățământ, reprezentanții întreprinderilor și IMM-uri trebuie să se dezvolte pe baza încrederii și înțelegerii reciproce. CESE are încredere în „Alianța pentru cunoaștere”⁽⁷⁾ recent propusă, adică reunirea sectorului de afaceri și a celui de învățământ/formare pentru a elabora o nouă programă, care să abordeze deficiențele de competențe în materie de inovare și de adecvare la nevoile pieței. În acest sens, propunerea Comisiei de a crea în 2012 primul Forum EFP-Întreprinderi este o inițiativă nouă și promițătoare.

7.8 Sectoarele industriale și întreprinderile înseși trebuie să investească în formarea în cadrul întreprinderii (*in-house*), oferind mai multe posibilități ucenicilor și practicanților, permițând angajaților interesați și adecvați să devină îndrumători la locul de muncă ai ucenicilor și practicanților, să încurajeze interesul angajaților corespunzător de a lucra ca profesori temporari în EFP, să permită desfășurarea de studii la nivelul EFP în timpul programului de lucru și să coopereze cu furnizorii de servicii educaționale în vederea elaborării de cursuri care să țină pasul cu cererea pieței pentru anumite competențe.

7.9 Furnizorii de servicii educaționale ar trebui să elaboreze în continuare metode de integrare a învățării în muncă (de exemplu, cea mai mare parte a învățării, nu doar ucenicia, ar trebui să se desfășoare la locul de muncă), să aibă o atitudine mai flexibilă față de EFP (metode de învățare mai flexibile), să includă TIC în toate formele de EFP și să coopereze strâns cu sectoarele industriale, pentru a identifica noi nevoi de studiu.

7.10 Pe măsură ce carierele se diversifică, o orientare eficientă a carierei devine în același timp mai dificilă, mai importantă și mai pretențioasă. Oamenii, în special tinerii, au nevoie de o imagine clară a studiilor și a perspectivelor de care dispun. Vechea idee potrivit căreia formarea profesională ar pregăti cursantul pentru o singură ocupație pe tot parcursul vieții active nu se mai susține. Orientarea carierei trebuie să fie coerentă, proactivă și obiectivă, bine înzestrată cu resurse și bine susținută cu date factuale. O atenție deosebită trebuie acordată serviciilor de consiliere oferite persoanelor cu handicap; acestea trebuie să fie individualizate ținându-se seama de diferitele tipuri de handicap și de posibilele restricții de mobilitate și obstacole în calea obținerii anumitor calificări.

⁽⁷⁾ Inițiativa emblematică: „O agendă pentru noi competențe și locuri de muncă”.

7.11 Rolul familiei nu ar trebui subestimat. Informarea, consilierea și orientarea ar trebui să acorde atenție și familiei, deoarece părinții și membrii familiei joacă adesea un rol decisiv în alegerea planului de studii și a carierei. Pentru a ilustra oportunitățile existente pe piața forței de muncă pentru EFP postliceală, sunt necesare mai multe informații și o politică bazată pe sensibilizarea publicului și pe date concrete.

7.12 Cu toate acestea, este necesar ca furnizarea de EFP să echilibreze preferințele cursantului și cerințele angajatorilor. Preferințele cursanților sunt relevante, însă, luate separat, nu sunt de obicei hotărâtoare. Mai importante sunt cerințele angajatorilor, dar nu este întotdeauna ușor ca ele să fie definite ca atare. De asemenea, echilibrul depinde de finanțarea asigurată de guvern, de cursanți și de angajatori.

7.13 Trebuie să fie garantat tratamentul egal al tuturor cursanților pe toate parcursurile, ca și accesul la subvenții pentru cazare, transport și sistemele de asistență medicală și asigurări sociale.

7.14 Calitatea profesorilor și a formatorilor este importantă; aceștia ar trebui să cunoască bine locul de muncă. Pentru a rezolva aceste probleme, ar trebui încurajate parcursurile flexibile de recrutare, concepute pentru a facilita intrarea în rândul forței de muncă din instituțiile EFP a acelor persoane care au competențe în domeniu. Este necesar să se elaboreze programe de creștere a mobilității profesorilor.

7.15 Rolul partenerilor sociali este vital pentru a face EFP mai relevantă și mai flexibilă. Pentru a promova excelența în EFP, partenerii sociali ar trebui să fie implicați mai mult în elaborarea și punerea în aplicare a politicilor EFP, în special a programelor de învățământ, cu scopul de a asigura relevanța competențelor predate pentru piața forței de muncă. Faptele dovedesc că țările care coordonează legăturile dintre școli și piața forței de muncă și care includ actori ai acesteia din urmă în monitorizarea, supravegherea și certificarea competențelor și calificărilor profesionale sunt considerate ca având succes. CESE a subliniat deja în numeroase rânduri rolul consiliilor sectoriale și transversale de competențe și ocupare a forței de muncă⁽⁸⁾ în efectuarea analizelor privind nevoile cantitative și calitative ale pieței forței de muncă și a salutat eforturile comune ale partenerilor sociali europeni de a se concentra asupra educației și formării în programele de lucru comune⁽⁹⁾.

⁽⁸⁾ Avizul exploratoriu CESE, JO C 347, p. 1, 18.12.2010.

⁽⁹⁾ Cadru acțiunilor de dezvoltare pe tot parcursul vieții a competențelor și calificărilor (2002) și Acordul autonom privind piețele forței de muncă favorabile incluziunii (2010).

7.16 Criza a arătat că la nivelul întreprinderilor au fost elaborate numeroase soluții inteligente și eficiente de menținere a locurilor de muncă și de lansare a diverse scheme de educație și formare. Avizul CESE privind strategiile UE de ieșire din criză ⁽¹⁰⁾ enumără mai multe „bune practici” în acest sens.

7.17 Mobilitatea în scop educațional ajută la creșterea capacității de inserție profesională, în special în cazul tinerilor, prin dobândirea de competențe esențiale. Prin urmare, CESE salută etalonul ambițios, dar necesar din punct de vedere politic, propus de Comisie pentru mobilitatea în scop educațional. Acesta prevede că cel puțin 10 % din absolvenții de EFP inițial ar trebui să beneficieze de o perioadă de studiu sau de formare în străinătate. El ar trebui să îmbunătățească mobilitatea EFP în termeni cantitativi și calitativi, punând EFP pe picior de egalitate cu învățământul superior.

7.18 Recenta Carte verde privind recunoașterea reciprocă a calificărilor profesionale ⁽¹¹⁾ a lansat o dezbatere publică pe tema modului de reducere și simplificare a reglementărilor restrictive în materie de calificări profesionale, pentru a îmbunătăți funcționarea pieței interne și a stimula mobilitatea și activitatea economică transfrontalieră. Succesul cardului profesional european, propus recent, va depinde în primul rând de încrederea reciprocă și cooperarea dintre statele membre.

7.19 CESE este convins că este esențial pentru toți profesorii și formatorii, în special în cadrul EFP, să aibă înalte competențe lingvistice, necesare pentru a promova învățarea bazată pe conținut a limbilor străine (ET 2020). CESE sprijină activitățile oferite în acest domeniu de platforma „Întreprinderi pentru multilingvism” ⁽¹²⁾ și platforma „Societatea civilă pentru multilingvism”, concepute pentru a asigura tuturor oportunități de învățare a limbilor străine pe tot parcursul vieții ⁽¹³⁾.

7.20 În secolul XXI devine absolut crucial să fie eliminate stereotipurile care există în școlile primare și să se promoveze egalitatea dintre femei și bărbați la toate nivelurile de educație și formare, sprijinind măsurile culturale de direcționare în mai mare măsură a femeilor tinere către studii din domenii științifice și tehnice, astfel cum se menționează în Pactul european pentru egalitatea de șanse între femei și bărbați ⁽¹⁴⁾.

7.21 În ultimul deceniu, unele țări au elaborat și au aplicat diferite metode de partajare a costurilor, modificând astfel echilibrul dintre contribuțiile statelor, ale angajatorilor și ale indivizilor. Măsurile financiare cuprind: fonduri pentru formare,

stimulente fiscale, vouchere de studiu, conturi pentru învățare individuală, împrumuturi și scheme de economisire. Scopul lor este de a spori investițiile private și participarea la ECVET.

7.22 Cea mai mare contribuție a bugetului UE pentru investiții în oameni provine din Fondul social european (FSE). Pentru a spori competențele și a contribui la găsirea de soluții pentru nivelurile înalte de șomaj în rândul tinerilor din numeroase state membre, în următoarea perioadă a cadrului financiar multianual vor fi intensificate acțiunile sprijinite în prezent de programul Leonardo ⁽¹⁵⁾.

8. Punerea în aplicare corespunzătoare a instrumentelor și principiilor europene la nivel național

8.1 Odată cu lansarea instrumentelor menite să intensifice cooperarea europeană în materie de EFP, a devenit clar faptul că este nevoie de o cooperare mai mare între diferitele structuri, pentru a îmbunătăți funcționarea structurilor înseși.

8.2 Procesele de la Copenhaga și Bologna nu pot continua să se dezvolte separat unul de celălalt. Trebuie sporită interoperabilitatea și comparabilitatea dintre instrumentele respective. Trebuie recunoscut faptul că Procesul de la Copenhaga se află într-o etapă mai puțin avansată, fiind nevoie încă de câțiva ani pentru funcționarea corespunzătoare a ECVET ⁽¹⁶⁾ și CEC.

8.3 CEC, ECVET, EQAVET ar trebui să contribuie la promovarea învățării la toate nivelurile și în toate formele de învățământ și de formare. CEC ar trebui cotelat la nivelurile 6-8 în CNC la același nivel cu învățământul superior. În ceea ce privește ECVET, sistemul de credite prevăzute pentru EFP, este necesară o implementare coerentă și convergentă cu ECTS ⁽¹⁷⁾ (Sistemul european de credite transferabile), deoarece ECVET nu este încă operațional.

8.4 Instrumentele europene pot fi completate prin instrumente naționale (de exemplu, cadrele naționale ale calificărilor) sau preluate în norme naționale (de exemplu, sistemele naționale de credite), atunci când acest lucru se dovedește a fi necesar în cadrul reformelor naționale. Este necesară o interacțiune mai intensă între diferitele niveluri (UE, național, regional).

8.5 Trebuie realizate progrese în ceea ce privește punerea în aplicare a programului „Erasmus pentru ucenici”. Acesta va permite EFP să fie pusă pe picior de egalitate cu inițiativele în materie de învățământ superior, contribuind astfel la

⁽¹⁰⁾ Avizul CESE din proprie inițiativă, JO C 318, p. 43, 29.10.2011.

⁽¹¹⁾ COM(2011) 367 varianta finală a Cărții verzi – Modernizarea Directivei privind calificările profesionale, 22.6.2011.

⁽¹²⁾ http://ec.europa.eu/languages/pdf/business_en.pdf.

⁽¹³⁾ http://ec.europa.eu/languages/pdf/doc5080_en.pdf.

⁽¹⁴⁾ A 307-a ședință a Consiliului Ocuparea Forței de Muncă, Politică Socială, Sănătate și Consumatori, 7.3.2011.

⁽¹⁵⁾ Un buget pentru Europa 2020, COM(2011) 500 final, 29.6.2011.

⁽¹⁶⁾ Sistemul european de credite pentru EFP – ajută la validarea, recunoașterea și acumularea de competențe și cunoștințe profesionale.

⁽¹⁷⁾ Sistemul european de credite transferabile.

promovarea EFP. Programul va conferi o dimensiune internațională EFP, va aborda chestiunea lipsei sale de mobilitate și va consolida vizibilitatea și atractivitatea educației profesionale postliceale.

8.6 Cu toate acestea, Comisia ar trebuie să dea dovadă de precauție în ceea ce privește crearea de noi instrumente înainte ca valoarea adăugată a celor existente să fi fost evaluată. Trebuie

îmbunătățită comunicarea și cooperarea în cadrul instrumentelor existente și între acestea, pentru ca obiectivele lor să devină realitate.

8.7 CESE a elaborat mai multe avize de calitate cu privire la instrumentele relevante – ECVET ⁽¹⁸⁾ și EQAVET ⁽¹⁹⁾ – și la comparabilitatea calificărilor în materie de formare profesională între statele membre ⁽²⁰⁾.

Bruxelles, 19 ianuarie 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

⁽¹⁸⁾ Aviz CESE, JO C 100, p. 140, 30.4.2009.

⁽¹⁹⁾ Aviz CESE, JO C 100, p. 136, 30.4.2009.

⁽²⁰⁾ Aviz CESE, JO C 162, p. 90, 25.6.2008.

ANEXĂ

la Avizul Comitetului Economic și Social European

Următoarele amendamente, care au obținut cel puțin o pătrime din voturile exprimate, au fost respinse în cursul dezbaterilor [articolul 54 alineatul (3) din Regulamentul de procedură]:

Punctul 1.10

Se modifică după cum urmează:

„Organizațiile de întreprinderi trebuie să participe în mod activ la instituirea unor sisteme de consiliere și orientare, deoarece ele sunt ~~cele mai relevante structuri~~ actorii-cheie pentru furnizarea de informații privind posibilitățile referitoare la EFP și la piața forței de muncă. Ele ar trebui să-i ajute pe furnizorii de servicii de formare să dezvolte metode noi de învățare integrată la locul de muncă.”

Voturi pentru:	81
Voturi împotrivă:	100
Abțineri:	20

Punctul 1.18

Se modifică după cum urmează:

„~~Ar trebui încurajată convergența între p~~Preferințele cursanților și așteptările familiilor lor ~~ar trebui stabilite în raport cu~~ și nevoile angajatorilor. În viitor, aceștia ar putea utiliza recent creată Panoramă a competențelor în UE, precum și predicțiile bazate pe aceasta cu privire la oferta de competențe și nevoile pieței forței de muncă.”

Voturi pentru:	75
Voturi împotrivă:	127
Abțineri:	18

Avizul Comitetului Economic și Social European privind ocuparea forței de muncă tinere, calificările profesionale și mobilitatea (aviz din proprie inițiativă)

(2012/C 68/02)

Raportor: **dna Dorthe ANDERSEN**

La 14 iulie 2011, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Ocuparea forței de muncă tinere, calificările profesionale și mobilitatea.

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului, și-a adoptat avizul la 16 decembrie 2011.

În cea de-a 477-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 ianuarie 2012 (ședința din 18 ianuarie 2012) Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 173 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 4 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Evoluția demografică reprezintă o provocare majoră pentru piața forței de muncă. Consecințele crizei economice demonstrează că piețele forței de muncă se confruntă cu probleme de ordin structural. În ciuda unor calificări corespunzătoare, mai ales tinerii se confruntă cu dificultăți în încercarea de a intra pe piața forței de muncă. De aceea, statele membre trebuie să pună în practică reformele prevăzute de Strategia Europa 2020 și de programele de reformă la nivel național pentru relansarea creșterii economice.

1.2 Șomajul în rândul tinerilor atrage după sine grave probleme economice și sociale pentru societate și pentru tinerii înșiși, reducând posibilitățile de creștere. Competitivitatea Europei va depinde în mare măsură de disponibilitatea unor lucrători cu înaltă calificare; există riscul ca Europa să piardă teren în competiția pentru atragerea lucrătorilor cu înaltă calificare și a specialiștilor.

1.3 Nimeni nu știe cu adevărat cum vor arăta locurile de muncă ale viitorului, însă formările profesionale ar trebui să ia drept punct de plecare cererea de pe piețele forței de muncă și problemele reale care urmează să fie abordate. Recunoașterea calificărilor dobândite în afara sistemelor de formare ar trebui îmbunătățită. Programele de învățământ ar trebui să acorde o atenție mai mare competențelor generale și inovatoare.

1.4 Barierele între sistemul de învățământ și piața forței de muncă ar trebui eliminate și ar trebui evitată acordarea unei atenții excesive aspectelor financiare. Ar trebui aprofundat parteneriatul între sistemul de învățământ și întreprinderi, pentru a elabora programe de învățământ corespunzătoare și pentru a anticipa cerințele viitoare. Formarea ar trebui să ducă la ocuparea unui loc de muncă.

1.5 Formările profesionale și stagiile cu caracter dual din cadrul sistemului de învățământ ar trebui să fie utilizate pe o scară mai largă – inclusiv în cazul învățământului superior și formării profesionale relevante. Sinergiile dintre activitatea practică și calificarea la locul de muncă, pe de o parte, și învățământul teoretic, pe de altă parte, îmbunătățesc capacitatea de inserție profesională a tinerilor, asigură o mai bună tranziție spre viața profesională, și oferă noi impulsuri pentru dezvoltarea învățământului.

1.6 Țările care doresc să introducă un sistem dual de formare, ar trebui să beneficieze de sprijin din partea Fondului social european, pentru a acoperi astfel cheltuielile inițiale aferente.

1.7 O piață a forței de muncă deschisă și dinamică poate favoriza mobilitatea și crea locuri de muncă, mai ales pentru tineri. În conformitate cu Strategia Europa 2020 și cu programele naționale de reformă, statele membre trebuie să-și modernizeze piețele forței de muncă pentru a spori capacitatea acestora de absorbție a forței de muncă și a îmbunătăți funcționarea lor.

1.8 O politică activă privind piața forței de muncă, care îi motivează pe cei în căutarea unui loc de muncă, precum și pe salariați să învețe pe tot parcursul vieții, contribuie la consolidarea mobilității profesionale și geografice și creează astfel mai multe șanse de angajare.

2. Introducere și obiective

2.1 Tineretul Europei este viitorul Europei. Dar mulți tineri nu au un loc de muncă sau nu dispun de calificările corespunzătoare. În plus, în ciuda calificărilor corespunzătoare, mulți dintre ei se confruntă cu dificultăți în încercarea de a intra pe piața forței de muncă.

2.2 Acest aviz analizează oportunitățile de angajare pentru tineri. Acestea includ viitoarea cerere de tehnicieni și lucrători calificați, accesul generației tinere pe piața forței de muncă și mobilitatea profesională. Documentul de față se referă la forța de muncă „esențială” cu pregătire tehnică sau de specialitate sau cu un nivel mediu de calificare, care, conform CEDEFOP, va reprezenta 50 % din populația activă în anul 2020.

2.3 Avizul prezintă propuneri concrete de îmbunătățire a șanselor de angajare pentru tineri și de asigurare a calificării corespunzătoare de care au nevoie întreprinderile.

2.4 Conceptul de „calificări” cuprinde numeroase aspecte, de exemplu competențe sociale și generale, calificări și cunoștințe tehnice și de specialitate, dobândite atât în cadrul unui sistem de educație generală și formare profesională, cât și la locul de muncă sau în cadrul relațiilor și activităților sociale și familiale.

2.5 Acest aviz dorește să ofere un răspuns la două întrebări strâns corelate: (1) Care sunt calificările necesare pe piața forței de muncă a viitorului? și (2) Cum pot fi garantate integrarea tinerilor pe această piață și posibilitățile mobilității profesionale?

2.6 Comisia Europeană a lansat o serie de inițiative emblematice în acest sens. Cele mai recente se intitulază „Tineretul în mișcare” și „O agendă pentru noi competențe și noi locuri de muncă”. Aceste inițiative emblematice sunt de o importanță fundamentală și cuprind diferite inițiative destinate îmbunătățirii oportunităților de angajare pentru tineri. Avizele relevante ale CESE fac referire la acestea ⁽¹⁾.

3. Situația actuală în Europa

3.1 În Uniunea Europeană, evoluția demografică face ca populația activă să scadă: generația mai vârstnică *baby-boom* părăsește piața forței de muncă, fiind urmată de generațiile mai tinere, mai puțin numeroase. Acest fapt reprezintă o mare provocare pentru piața forței de muncă, știut fiind că o ofertă ridicată de forță de muncă de înaltă calificare este decisivă pentru creșterea economică în Europa.

3.2 Conform ultimului număr al publicației „*Quarterly Employment and social situation review*” a Comisiei Europene, redresarea pieței forței de muncă în UE are loc încet și în mod inegal. Sunt create noi locuri de muncă, dar nu în număr suficient de mare. Mai ales șomajul în rândul tinerilor (20,3 %) evidențiază în mod deosebit necesitatea unor acțiuni rapide și eficiente.

3.3 Șomajul afectează toate grupurile de tineri, inclusiv grupurile mai vulnerabile, indiferent de nivelul lor de educație și formare. Riscul de a nu găsi un loc de muncă este însă mai mare la tinerii cu un nivel mai scăzut de educație și formare sau la cei care nu dispun de experiență profesională. În plus, șomajul de lungă durată a crescut și el, atingând un nivel de 9,5 % în martie 2011, mai ales tinerii fiind expuși riscului de a rămâne șomeri de lungă durată.

3.4 Atât șomajul, cât și ocuparea insuficientă a forței de muncă în rândul tinerilor atrag după sine grave probleme economice și sociale pentru societate și pentru tinerii înșiși, reducând posibilitățile de creștere.

3.5 Înaintea crizei, Europa a cunoscut o perioadă în care au fost create relativ multe noi locuri de muncă. Conform Comisiei Europene, între 1995 și 2006 au fost create 20 de milioane de noi locuri de muncă.

3.6 În schimb, criza a dus la pierderea unui număr de 5 milioane de locuri de muncă. Potrivit Eurofound este vorba mai ales de locuri de muncă slab plătite pentru persoane nequalificate. Există însă diferențe considerabile între statele membre din acest punct de vedere.

3.7 CEDEFOP estimează că în intervalul 2010-2020 vor fi create aproximativ 7 milioane de noi locuri de muncă și că aproximativ 73 de milioane de locuri de muncă se vor elibera prin evoluția demografică. Multe din locurile de muncă nou create vor fi locuri de muncă de înaltă calificare.

3.8 În mod paradoxal, unele state și sectoare se confruntă cu o insuficiență a forței de muncă, concomitent cu o rată a șomajului crescută, ceea ce reflectă persistența unor probleme de ordin structural pe piețele europene ale forței de muncă. Astfel, la sfârșitul anului 2009, Țările de Jos au avut 118 000 de locuri de muncă neocupate, iar în sectorul tehnologiilor informaționale din Germania și Polonia există 87 800, respectiv 18 300 de locuri de muncă disponibile.

3.9 Competitivitatea sectorului privat va depinde în mare măsură de disponibilitatea unor lucrători calificați. Dacă întreprinderile din sectorul privat nu vor putea găsi lucrători care dispun de calificările necesare, atunci ele se vor vedea obligate să-i recruteze din alte regiuni ale lumii. Evoluția demografică va duce în același timp și la o creștere a necesarului de forță de muncă în sectorul îngrijirii persoanelor în vârstă și al sănătății.

4. Nevoia de forță de muncă pe viitor

4.1 Scăderea ratei de ocupare a forței de muncă și creșterea economică atât de imperios necesară impun ca generațiile viitoare de tineri care urmează să intre pe piața forței de muncă să dispună de un înalt nivel de educație și de formare, care să corespundă cerințelor actuale și viitoare. Acest lucru implică o scădere a ratei de abandon școlar și o creștere a numărului de tineri care duc la bun sfârșit pregătirea profesională. În plus, este esențial ca structura pieței forței de muncă să permită tinerilor să-și găsească un prim loc de muncă. Ultimii ani au demonstrat că trecerea de la formare la primul loc de muncă este dificilă. Anumite obstacole care țin de formare sau de legislația muncii îngreunează la rândul lor schimbarea locului de muncă.

4.2 În cadrul Strategiei Europa 2020, al bunelor practici și al programelor naționale de reformă, UE și statele membre s-au angajat să pună în practică o serie de reforme. În acest context, mai multe state membre au propus reforme menite să apropie sistemele lor de învățământ de cerințele piețelor forței de muncă.

4.3 Strategia Europa 2020 fixează două obiective centrale în domeniul educației generale și formării profesionale. Acestea sunt însă obiective pur cantitative. La fel de importantă este însă capacitatea sistemelor de educație și formare de a oferi tinerilor calificările corespunzătoare, pe care aceștia să le poată utiliza și care să fie cerute pe piața forței de muncă.

4.4 Potrivit estimărilor, nivelul de educație și formare al cetățenilor Europei va continua să crească, existând însă pericolul unei polarizări. Conform anumitor estimări, obiectivul ca cel puțin 40 % din persoanele cu vârsta aflată între 30 și 34 de ani să dispună de studii superioare va fi atins probabil în anul 2017.

⁽¹⁾ Avizele CESE pe tema „Tineretul în mișcare” JO C 132 din 3.5.2011, p. 55 și „O agendă pentru noi competențe și noi locuri de muncă”, JO C 318, 29.10.2011, pag. 142.

4.5 Situația nu se prezintă însă la fel de pozitivă în ceea ce privește rata abandonului școlar, unde obiectivul este o reducere la maxim 10 % în anul 2020. CEDEFOP, de exemplu, estimează că în 2020, cel puțin 83 % (în comparație cu 78 % în 2010) din persoanele între 22 și 24 de ani vor fi absolvit o instituție de învățământ secundar superior, adică o formare profesională sau liceală. Garantarea unei oferte de forță de muncă de înaltă calificare reprezintă o mare provocare în condițiile unui număr mare de tineri fără calificare, întrucât locurile de muncă ale viitorului necesită mai ales lucrători de înaltă calificare sau forță de muncă specializată. Trebuie deci în primul rând luate acele măsuri care să garanteze că un număr mai mare de tineri vor dispune de o calificare, inclusiv de natură profesională.

4.6 Globalizarea și noile tehnologii vor duce la schimbări ale pieței forței de muncă, ceea ce se va reflecta, între altele, și în cicluri de viață din ce în ce mai scurte ale produselor. Noul raport de forțe între sectoare și noile forme de organizare a muncii duc la crearea de noi locuri de muncă, dar și la necesitatea unor noi competențe.

4.7 Astfel cresc cerințele cu privire la învățarea pe tot parcursul vieții, la formarea adulților și la disponibilitatea de adaptare, care astăzi fac parte din viața profesională. Există o responsabilitate comună, în cadrul căreia în special partenerii sociali și instituțiile de învățământ pot coopera în vederea găsirii unor soluții inovatoare.

4.8 Potrivit estimărilor CEDEFOP, cererea de forță de muncă de înaltă calificare va crește până în 2020 cu aproape 16 milioane, în timp ce cererea de forță de muncă cu calificări medii va crește cu 3,5 milioane. În schimb, cererea de forță de muncă slab calificată va scădea cu aproximativ 12 milioane.

4.9 Pentru perioada 2010-2020 se preconizează o scădere considerabilă a ocupării forței de muncă în sectorul primar, dar și în sectorul producției. Cea mai mare creștere o va înregistra sectorul serviciilor, mai ales al serviciilor către întreprinderi, însă și distribuția, serviciile de catering, cele din domeniile sănătății și transporturilor vor cunoaște o evoluție pozitivă. Sectoarele cu o mare concentrare de cunoștințe, dar și cele cu o concentrare medie de cunoștințe, precum comerțul cu amănuntul, se vor dezvolta în continuare. Evoluția către o economie bazată pe cunoaștere într-o lume aflată sub semnul inovării și schimbării va continua. Este deci important ca plusul de competențe de specialitate să fie transpus în cunoaștere, ceea ce se va reflecta apoi în inovări, precum și în noi produse și servicii oferite. Disponibilitatea de adaptare continuă să rămână un parametru central, atât pentru fiecare individ, cât și pentru sistemul educațional, pentru a satisface cerințele pieței forței de muncă.

4.10 Analiza structurilor de ocupare a forței de muncă și a necesarului de competențe în viitor arată că inovarea constituie un element fundamental. Prin inovare se înțelege capacitatea de a îmbunătăți anumite procese și metode, însă și competențele generale cum ar fi creativitatea, capacitatea de rezolvare a problemelor, de cooperare și de management sau spiritul antreprenorial joacă un rol. Astfel, în sectoarele industriale cu o mare concentrare de cunoștințe lucrează multe persoane care nu dispun în mod direct de o calificare înaltă, dar care contribuie la inovare prin îmbunătățirea proceselor de muncă sau a organizării muncii.

4.11 Unele studii arată că inovarea care stă la baza creșterii pleacă în primul rând de la întreprinderi. Acestea se dezvoltă plecând de la contribuția și cerințele clienților, furnizorilor și angajaților.

4.12 Inovarea nu trebuie însă înțeleasă ca o disciplină. Capacitatea de inovare creează noi exigențe pentru sistemele educaționale, ridicând între altele întrebarea cum pot fi consolidate competențele inovatoare ale tinerilor, astfel încât ei să poată contribui direct la crearea de valoare adăugată în societatea noastră.

5. Viitoarea forță de muncă „esențială” și sistemele educaționale

5.1 Nimeni nu știe cu adevărat cum vor arăta locurile de muncă ale viitorului. UE va lansa în viitorul apropiat un instrument numit „Panorama competențelor în UE”; de asemenea, vor fi instituite consilii sectoriale privind competențele (SSC = Sector Skills Council) la nivelul UE, iar estimarea cerințelor și blocajelor viitoare va deveni din ce în ce mai precisă. Din cauza concurenței globale, a progresului tehnologic și a fenomenelor de imigrare și emigrare, flexibilitatea și capacitatea de adaptare a sistemelor de învățământ capătă un rol esențial.

5.2 Mai mult, este nevoie de coordonare și o cooperare mai aprofundată între instituțiile de învățământ, guverne și angajatori, de exemplu cu privire la elaborarea programelor de învățământ. Calificările sunt dobândite și dezvoltate pe tot parcursul vieții prin cursuri de formare, precum și la locul de muncă. Ele pot fi însă dobândite și în afara pieței forței de muncă, aspect care ar trebui să se bucure de mai multă recunoaștere.

5.3 Formarea viitoarei forțe de muncă esențiale începe la o vârstă precocă, la nivelul școlii primare, unde calitatea învățământului ar trebui îmbunătățită. Deja la nivelul școlii primare, copiii și adolescenții ar trebui să „învețe să învețe” și să-și însușească cunoștințe noi. Importante în acest sens sunt, de exemplu, orientarea școlară la nivelul învățământului primar și al primului ciclu al învățământului secundar, precum și orientarea profesională. În acest scop sunt necesare competențe corespunzătoare din partea cadrelor didactice.

5.4 Sistemul de formare profesională face obiectul unui alt aviz al CESE ⁽²⁾, dar trebuie subliniat faptul că acesta joacă un rol esențial pentru garantarea pe viitor a calificărilor necesare.

5.5 În prezent, formarea profesională se confruntă cu mari provocări. Acestea se referă, de exemplu, la imaginea și calitatea cursurilor de formare oferite, la capacitatea de a acoperi întreg spectrul de calificări necesare în viața profesională și la sprijinirea accesului pe piața forței de muncă. Multe din ofertele de formare profesională se confruntă cu rate de nepromovare ridicate, cauzate de lipsa cunoștințelor elementare ale tinerilor, de exemplu un nivel scăzut al competenței în materie de citit. În plus, trecerea de la sistemul de învățământ profesional la învățământul superior se dovedește a fi deseori dificilă. Nu în ultimul rând se poate constata și o diferențiere în funcție de sex la nivelul tipurilor de formare.

5.6 În ceea ce privește formarea profesională, unele state au introdus un sistem dual. Dualitatea se referă la faptul că ciclul de formare alternează între educația în cadrul școlii și muncă, respectiv calificarea la locul de muncă în cadrul unei întreprinderi. Legătura strânsă cu întreprinderile creează punți spre viața profesională și face ca majoritatea persoanelor care dispun

⁽²⁾ Avizul CESE pe tema „Creșterea atractivității programelor postliceale de învățământ profesional și tehnic” (A se vedea pagina 1 din prezentul Jurnal Oficial).

de o calificare profesională să găsească cu rapiditate un loc de muncă. La polul opus se află, de exemplu, sistemele de formare profesională din Suedia, Belgia sau Spania, caracterizate printr-un număr redus de contacte cu întreprinderile, întrucât procesul de formare se desfășoară în esență în cadrul școlii. În același timp, mulți tineri din aceste state au probleme de a găsi un prim loc de muncă.

5.7 Mulți actori (printre care Comisia, OCDE și Parlamentul) consideră că o combinație între muncă, practică și învățământ școlar reprezintă o modalitate bună de pregătire a tinerilor pentru piața forței de muncă. Prin urmare, CESE va prezenta inițiative concrete pentru ca stagiile prevăzute în cadrul sistemului dual de formare să fie preluate și în alte state membre.

6. Inserția profesională și mobilitatea profesională

6.1 Tranziția de la formare la viața profesională, adică trecerea din sistemul de formare profesională pe piața forței de muncă, implică deseori multe considerații de ordin financiar. Cu toate că aprofundarea legăturilor între sistemul de formare și piața forței de muncă și promovarea accesului tinerilor pe piața forței de muncă constituie priorități ale politicii UE, ultimii ani au demonstrat că există mari provocări în acest sens.

6.2 Mobilitatea profesională și geografică în Europa continuă să fie limitată; deseori, ea este îngreunată prin obstacole care țin de sistemele de calificare, de probleme legate de recunoașterea unor calificări (printre care și calificările informale) sau de o consiliere insuficientă. Un rol esențial în acest sens revine în special programelor de schimburi și de mobilitate. Prin urmare, ele trebuie consolidate. Până în prezent, învățământul superior s-a aflat în centrul atenției; în viitor va trebui ținut seama și de oportunitățile de mobilitate pentru formările tehnice și profesionale, de exemplu prin stagii transfrontaliere în întreprinderi. Astfel, reglementările transfrontaliere privind stagiile ar putea contribui la îmbunătățirea situației în regiunile de frontieră, atunci când un stat se confruntă cu lipsa unor locuri disponibile pentru stagii, iar celălalt stat dispune de o ofertă mare de locuri de stagiu.

6.3 Sistemul de formare duală ar putea servi în acest caz drept punct de pornire pentru un start pozitiv și sigur al tinerilor pe piața forței de muncă, garantând că întreprinderilor le vor sta la dispoziție calificările necesare. Un sondaj Eurobarometru a arătat, de exemplu, că 87 % din angajatori consideră experiența practică, dobândită de exemplu în cadrul unui stagiu, drept esențială în perspectiva angajării.

6.4 Combinația între educația teoretică în cadrul școlii și învățarea la locul de muncă ar trebui să fie aplicată pe o scară mai largă. În acest sens ar trebui însă să existe un cadru contractual care să oblige întreprinderea respectivă să se implice în formarea tinerilor și în pregătirea profesională a fiecărui

ucenic. Acest lucru ar fi în beneficiul tuturor părților. Întreprinderile pot alege dintr-o ofertă mai mare de forță de muncă, dar beneficiază și de cunoștințe și de idei noi. Instituțiile de învățământ, în schimb, beneficiază de un acces mai amplu spre lumea întreprinderilor și de cooperarea cu acestea, iar cei implicați profită de experiența practică dobândită în viața profesională.

6.5 În condițiile în care instituirea și extinderea unui sistem dual de formare aduce cu sine costuri suplimentare, s-ar putea prevedea o finanțare inițială prin intermediul fondurilor și programelor UE, de exemplu prin Fondul social, de care să beneficieze acele țări și regiuni care doresc să introducă sistemul dual.

6.6 Trebuie însă să fie îndeplinite anumite condiții care să asigure reușita inserției profesionale, mobilitatea profesională și evoluția carierei profesionale. Este vorba atât de promovarea creării de noi locuri de muncă, cât și de garantarea unor piețe ale forței de muncă deschise și dinamice, care să sprijine, pe de o parte, mobilitatea, și să asigure reușita inserției profesionale pentru tineri, pe de altă parte. O piață a forței de muncă cu multe oferte de locuri de muncă, la fel ca și reorientarea profesională voluntară facilitează accesul tinerei generații la viața profesională.

6.7 În cadrul Strategiei Europa 2020, multe state își modernizează piețele forței de muncă, pentru a spori capacitatea acestora de absorbție a forței de muncă și a îmbunătăți funcționarea lor. În special în vederea unei inserții profesionale fără probleme a tinerilor, trebuie eliminate obstacolele care descurajează angajatorii de a le oferi tinerilor un contract de muncă normal. Acesta nu ar trebui să implice avantaje sau dezavantaje nici pentru angajatori, nici pentru lucrători; numai tipul muncii ar trebui să determine tipul de contract oferit la angajare.

6.8 Este prin urmare necesară o politică activă privind piața forței de muncă care să ofere atât persoanelor în căutarea unui loc de muncă, cât și angajaților stimulente pentru învățarea pe tot parcursul vieții, pentru formarea și perfecționarea continuă. Este nevoie de o politică activă privind piața forței de muncă care să contribuie la îmbunătățirea mobilității și să deschidă tocmai prin aceasta noi perspective pe piața forței de muncă pentru generația tânără.

6.9 În același timp, diferitele tipuri de drepturi individuale, care nu sunt legate de o anumită întreprindere sau un loc de muncă, care aparțin individului (și care rămân în posesia sa inclusiv la schimbarea locului de muncă), ar putea contribui la mobilitatea pe piața forței de muncă. Exemple în acest sens pot fi drepturile de pensie sau ofertele de formare finanțate din fonduri.

Bruxelles, 18 ianuarie 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind asocierea societății civile la instituirea unei viitoare comunități europene a energiei (aviz din proprie inițiativă)

(2012/C 68/03)

Raportor: **dl Pierre-Jean COULON**

La 14 iunie, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul său de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă privind

Asocierea societății civile la instituirea unei viitoare comunități europene a energiei.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 20 decembrie 2011.

În cea de-a 477-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 ianuarie 2012 (ședința din 18 ianuarie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 183 de voturi pentru, 2 voturi împotriva și 8 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE este de acord cu inițiativele recente ale Comisiei Europene de continuare a interconectării și de definitivare a pieței interne a energiei. El susține, de asemenea, eforturile – în special cele ale Consiliului – de consolidare a poziției UE și a statelor sale membre pe scena internațională. CESE ia notă mai ales de foaia de parcurs privind energia pentru 2050 publicată de Comisia Europeană la 15 decembrie 2011, care urmărește în special „să se definească o abordare europeană, care să permită ca toate statele membre să împărtășească o viziune comună [...]”.

1.2 CESE susține principiul creării unei comunități europene a energiei (CEE) și este de acord cu etapele intermediare necesare, printre care rețelele europene energetice regionale, un fond destinat dezvoltării energiilor regenerabile și o grupare de achiziționare a gazelor naturale.

1.3 CESE recomandă să se meargă mai departe în direcția integrării piețelor europene, pentru convergența și scăderea prețurilor la energie. În privința mixului energetic, el recomandă și efectuarea celor mai coerente și mai eficiente alegeri la scara UE. Anumite grupuri de state ar putea coopera mai strâns, în mod oficial, pe baza unor proiecte prioritare de infrastructură, a interconexiunilor și a complementarității la nivelul producției și aprovizionării energetice.

1.4 CESE propune concentrarea investițiilor, inclusiv a celor naționale, către cercetarea în domeniul tehnologiilor energetice cu emisii reduse de carbon. Accentul ar trebui pus pe energiile regenerabile și pe proiectele de anvergură care pot contribui la reindustrializarea Europei și la ocuparea forței de muncă.

1.5 CESE susține ca accesul universal la energie să fie înscris printre obiectivele politicii energetice comune a UE. El propune ca autoritățile competente sau furnizorii de energie să îi

informeze sistematic pe consumatorii finali cu privire la drepturile lor și să întărească protecția consumatorilor, dacă este necesar. CESE recomandă să se răspundă neîntârziat la problema sărăciei energetice, mai ales prin intermediul unui „pact european de solidaritate energetică”.

1.6 CESE pledează pentru crearea unei structuri comune de aprovizionare cu combustibil fosil. El solicită consolidarea competențelor UE în materie de negociere și de control al acordurilor internaționale privind furnizarea energiei.

1.7 CESE recomandă intensificarea cooperării în domeniul energiei cu țările în curs de dezvoltare și cu vecinii UE, în spiritul dezvoltării și al parteneriatului.

1.8 Date fiind importanța mizelor de mediu, valoarea investițiilor de realizat, consecințele sociale ale deciziilor politice, efectele asupra stilurilor de viață și necesara susținere din partea opiniei publice, este indispensabilă informarea cetățenilor și asocierea lor la dezbaterile asupra chestiunilor energetice. CESE solicită crearea unui forum european al societății civile însărcinat cu urmărirea problematicei energetice, care să le ofere organizațiilor membre posibilitatea de a-și pune în valoare punctele de vedere pe lângă factorii de decizie.

1.9 CESE trebuie să fie un loc al dezbaterilor structurate periodice cu societatea civilă europeană, pe tema stadiului de dezvoltare a acestei comunități europene a energiei.

1.10 CESE recomandă să se evalueze, din prezent până în 2014, progresele realizate pe baza articolului 194 din TFUE și apoi să se examineze necesitatea unor modificări pentru conformitate cu propunerile din prezentul aviz.

2. Politica energetică a UE: provocări, progrese și limite

2.1 Situația energetică a UE se caracterizează printr-un dezechilibru din ce în ce mai mare între producția și consumul intern și o puternică și persistentă dependență de sursele de energie cu emisii de dioxid de carbon. Astfel, Uniunea Europeană se confruntă cu trei provocări majore simultane și – *a priori* – greu de conciliat:

- lupta împotriva schimbărilor climatice și tranziția către o societate cu emisii reduse de carbon;
- integrarea și o piață internă a energiei eficiente și la prețuri abordabile și
- securitatea aprovizionării.

2.2 Obiectivul creării unei piețe interne de energie electrică și gaze naturale datează din 1996 (primul pachet de liberalizare), însă, 15 ani mai târziu, piața internă a energiei rămâne de fapt o formă fără fond: doar 10 % din energia electrică trece dintr-o țară în alta, consumatorii încă nu pot alege un furnizor cu sediul într-un alt stat membru, dezvoltarea energiilor regenerabile – devenite în cele din urmă principală sursă de producție a energiei electrice – este bazată în continuare pe mecanisme de sprijin naționale, planificarea rețelelor rămâne în mare parte o competență națională (ACER ocupându-se doar de capacitățile transfrontaliere, în vreme ce o veritabilă piață integrată reclamă și o acțiune comună în privința rețelelor naționale), UE încă nu vorbește la unison atunci când tratează cu țările furnizoare etc. Politicile majore care se aplică în sectoarele gazelor naturale și energiei electrice încă se hotărăsc cu precădere la nivel național.

2.3 Amploarea problematicei și gradul ridicat de interdependență politică, economică și tehnică între statele membre ale UE fac necesară o acțiune comună care să așeze interesul colectiv al UE mai presus de interesele considerate naționale.

2.4 În prezent, obiectivul urmărit este finalizarea construirii pieței interne a energiei în 2014. Crearea unui sistem energetic european vine în întâmpinarea dorinței europenilor. Din recente anchete Eurobarometru ale Parlamentului European (EB Standard „Energie” 74.3 din 31.1.2011 și EB Special 75.1 din 19.4.2011) reiese că (i) europenii cred în valoarea adăugată a nivelului european și preferă abordarea comunitară; și (ii) preocupările lor corespund marilor provocări menționate mai sus, în această ordine: stabilitatea prețurilor, energiile regenerabile și garanția aprovizionării cu energie. 60 % dintre europeni consideră că, în privința securității aprovizionării, ar fi mai bine protejați prin măsuri coordonate cu ale altor state membre ale UE. De asemenea, 78 % dintre europeni s-au declarat de acord cu propunerea referitoare la comunitatea europeană a energiei (CEE).

2.5 CESE consideră că, răspunzând eficient acestor preocupări crescânde ale cetățenilor, UE își poate relegitima

acțiunea. Realizarea progresivă a unei CEE reprezintă calea cea mai potrivită pentru atenuarea impactului economic și social al provocărilor energetice asupra cetățenilor europeni. Interdependența energetică existentă de fapt între statele membre antrenează un risc major asupra coeziunii UE, dacă nu este însoțită de dispozitive de guvernare democratică, care să permită luarea unor decizii comune, pentru binele comun.

3. Către o comunitate europeană a energiei (CEE)

3.1 În acest context, Jacques Delors a lansat ideea creării unei veritabile „comunități europene a energiei” (CEE), proiect care s-a bucurat de sprijin din partea lui Jerzy Buzek. CESE consideră că acest proiect politic, care a făcut obiectul unui raport detaliat elaborat de grupul de reflecție *Notre Europe* (a se vedea: http://www.notre-europe.eu/uploads/tx_publication/Etud_Energie_fr.pdf), ar putea răspunde provocărilor din domeniu, permițând, în același timp, relegitimarea și relansarea construcției europene.

3.2 Există diferite opțiuni, începând cu menținerea *statu quo*-ului (articolul 194 du TFUE) și sfârșind cu încheierea unui nou tratat european pentru energie.

3.3 Se propun și etape intermediare, printre care:

- o cooperare sporită în jurul rețelelor energetice regionale europene;
- un fond comun pentru energie care urmărește dezvoltarea noilor tehnologii;
- crearea unei grupări europene de achiziționare a gazelor naturale.

3.4 CESE, care a adoptat deja avize ce avansează ideea unui serviciu european comun al energiei⁽¹⁾, consideră că este necesar să se valorifice dinamica generată de raportul prezentat de grupul de reflecție *Notre Europe* și să se continue pe această cale prin asocierea societății civile la dezbateri, precum și la aplicarea măsurilor adoptate pentru îndeplinirea obiectivelor de integrare și cooperare.

4. Uniunea Europeană avansează către o politică energetică mai integrată

4.1 CESE observă cu satisfacție inițiativele Comisiei Europene menite să răspundă provocărilor energetice, mai ales propunerile sale recente cu privire la prevenirea crizelor, la rețele și infrastructuri și la securizarea aprovizionării în relația cu țările terțe. Aceste propuneri contribuie la creșterea solidarității, cooperării și eficienței și converg către o viziune comună.

⁽¹⁾ JO C 175, 28.7.2009, p. 43-49.

JO C 306, 16.12.2009, p. 51-55.

4.2 CESE întâmpină cu satisfacție recenta propunere de regulament privind orientările pentru infrastructuri energetice trans-europene [COM(2011) 658 final], care rezultă din schema directoare privind rețeaua energetică europeană integrată propusă în 2010 [COM(2010) 677 final]. El va adopta o poziție într-un aviz separat (avizul TEN/470).

4.3 CESE susține inițiativele Comisiei de a conferi politicii energetice a UE o dimensiune externă integrată și coerentă, capabilă să favorizeze securizarea aprovizionărilor provenind din țări terțe [COM(2011) 539 final]. Comitetul sprijină consolidarea poziției UE față de partenerii săi externi și ia în considerare acest aspect în avizul său, TEN/464.

4.4 CESE susține mecanismul de schimb de informații cu privire la acordurile interguvernamentale încheiate între statele membre și țări terțe în domeniul energiei [COM(2011) 540 final]. Această propunere a Comisiei Europene este importantă pentru a afirma întâietatea interesului colectiv european asupra intereselor naționale (avizul TEN/464).

5. O dinamică mai ambițioasă și participativă este necesară pentru a face față provocărilor viitoare

5.1 În ciuda acestor progrese remarcabile, CESE consideră că trebuie să se meargă și mai departe în ceea ce privește guvernanta comună a problemelor energetice, în special în ceea ce privește crearea unui sistem energetic cu emisii reduse de CO₂ până în 2050.

Către o piață integrată a energiei la nivel european

5.2 Este necesar ca legislația europeană în domeniul energiei să promoveze mai intens o abordare comună în ceea ce privește producția de energie. Aceasta mai ales în cazul energiilor regenerabile combinate cu obiective naționale. Este important să se acorde prioritate investițiilor celor mai rentabile din perspectiva costurilor și a beneficiilor rezultate din producția pe teritoriul Uniunii. De asemenea, este necesară o mai mare solidaritate în situații de producție scăzută la nivel european. Aceasta poate necesita adaptarea legislației europene.

5.3 CESE amintește așadar importanța planificării în comun a rețelilor și a interconectării lor, pentru deblocarea punctelor de congestie, mai ales la frontiere. Comisia Europeană ar trebui să reprezinte o forță motrice în această privință. De asemenea, trebuie să se ofere operatorilor privați o perspectivă pe termen lung asupra rentabilității investițiilor. În acest context, ar putea fi luate în considerare parteneriatele public-privat.

5.4 Cu toate că alegerea mixului energetic este de competența statelor membre, acestea trebuie să dea dovadă de simț de răspundere în deciziile lor privind producția de energie. Deciziile adoptate în mod unilateral de anumite state membre, precum cele antrenate de accidentul de la Fukushima, care au îngreunat găsirea unui echilibru între cererea și producția de energie de la nivel regional, trebuie luate pe viitor de comun acord la nivelul UE, ținând cont de gradul ridicat de interdependență. Creșterea ofertei de energii regenerabile va necesita, în

viitor, garantarea, în comun, a unei capacități de producție tampon suficiente în cazul unei producții scăzute rezultate din surse regenerabile.

5.5 Lipsa de coordonare dăunează fiabilității aprovizionării cu energie a statelor membre, distrugând eforturile întreprinse în paralel pentru a consolida interconectarea și solidaritatea în UE. În același timp, renunțarea la energia nucleară – o sursă de energie cu emisii scăzute de CO₂ –, pe termen scurt, nu trebuie să ducă la utilizarea intensivă a surselor de energie poluante, ceea ce ar fi în contradicție cu obiectivele UE, ci trebuie să aibă loc în condiții de transparență maximă și de comun acord cu reprezentanții societății civile organizate.

5.6 CESE consideră că, dată fiind interdependența energetică a statelor membre, în perspectivă, independența energetică nu se poate materializa decât la nivel european, și nu național.

5.7 CESE propune să se reflecteze la introducerea unor abordări comune între subgrupuri de state membre sau de operatori, pe baza mixului lor energetic respectiv și a practicilor lor de schimb transfrontalier de energie. Această coordonare la nivel regional ar asigura o mai mare coerență între opțiunile energetice ale statelor membre implicate și o securitate crescută a aprovizionărilor lor. Pe de altă parte, aceste grupuri ar putea să beneficieze mai mult de resursele energetice ale fiecăruia, atât în ceea ce privește energiile regenerabile, cât și producția de bază de electricitate, obținută prin utilizarea altor surse de energie.

5.8 CESE propune ca aceste grupuri să răspundă de alegerea mixului lor energetic și a rețelei lor de infrastructuri. Astfel, s-ar putea crea comunități energetice regionale coerente și interconectate. Acestea ar avea avantajul de a introduce între aceste state membre condiții de piață similare (prețul energiei, subvenții pentru energii regenerabile, relația cu clienții etc.).

5.9 Una dintre politicile armonizate cu succes în anumite regiuni ale Europei dovedește că armonizarea politicilor acționează în mod evident asupra integrării piețelor: este vorba despre cuplarea piețelor pentru alocarea capacităților de transmisie. Cuplarea prin prețuri între țări diferite duce la crearea unei zone de schimb unice – și implică a zonelor cu prețuri unice – când capacitățile de interconectare nu limitează schimburile transfrontaliere. Ea contribuie la crearea unei piețe europene unice a energiei electrice. *Nord Pool Spot* a introdus un sistem de *price splitting* în 1993, iar în 2006 a fost introdusă pentru prima dată o cuplare prin prețuri între Franța, Belgia și Țările de Jos. Aceste condiții de piață au capacitatea de a oferi treptat consumatorilor o gamă de posibilități de alegere trans-europene.

5.10 CESE atrage atenția asupra oportunităților economice pe care aceste grupuri macrorregionale le pot aduce statelor membre, mai ales datorită economiilor de scară și dezvoltării industriale legate de sursele de energie regenerabilă.

5.11 CESE amintește că este în favoarea unui mix energetic diversificat și durabil. Opțiunile naționale trebuie să fie conforme cu legislația și obiectivele UE. CESE insistă pentru ca aceste opțiuni să nu aibă consecințe negative disproporționate asupra economiei, mediului sau societății. Pentru aceasta, UE ar trebui să abordeze noi surse de energie, cum ar fi gazele naturale de șist, după o amplă consultare, în condiții de transparență, cu reprezentanții societății civile organizate, astfel încât să prevină riscul divergențelor la nivelul abordărilor naționale.

Promovarea competitivității UE: punerea în comun și majorarea resurselor financiare

5.12 Eforturile comune ale statelor membre și ale operatorilor în domeniul cercetării ar trebui încurajate și ar trebui create rețele și comunități de cercetare corespunzătoare, mai ales în domeniul energiilor regenerabile și al tehnologiilor cu emisii scăzute, de exemplu, prin intermediul platformelor de cercetare tehnologică.

5.13 Ținând seama de necesitatea unor investiții considerabile și de constrângerile bugetare actuale, mijloacele disponibile trebuie să se concentreze asupra marilor provocări. Este necesară consolidarea legăturilor dintre finanțările naționale și cele europene. Aceasta poate însemna ca statele membre să își orienteze sprijinul național acordat cercetării către proiecte care au legătură cu obiectivele europene.

5.14 Trebuie să se analizeze în ce măsură consolidarea resurselor financiare disponibile în domeniul infrastructurii și cercetării ar putea spori eficiența finanțărilor. Aceasta ar putea presupune alocarea unor sume fixe pentru proiectele energetice prin intermediul diferitelor programe de finanțare europene și naționale.

5.15 Dacă o evaluare în acest sens duce la rezultate pozitive, utilizarea de obligațiuni pentru finanțarea de proiecte ar putea fi un mijloc eficient de creștere a resurselor pentru promovarea cercetării și instalarea surselor de energie regenerabilă și a infrastructurilor.

5.16 Este necesar să se fixeze priorități clare ale împrumuturilor acordate de BEI pentru proiectele de infrastructură prioritară ale UE. Investițiile grupurilor macroregionale de state membre ar trebui să fie eligibile pentru împrumuturile acordate de BEI.

5.17 Un efort global și coordonat în sprijinul energiilor regenerabile ar putea ajuta UE să iasă din actuala criză economică. Posibilitatea de a dispune de energie la prețuri abordabile reprezintă un element esențial pentru competitivitatea economică, cu numeroase efecte pozitive: crearea de locuri de muncă, expertiză, reindustrializarea UE etc. Proiecte precum *Supergrid* sau crearea și instalarea de rețele inteligente ar putea fi potrivite pentru o cooperare industrială și o inovare consolidată la nivelul UE.

O politică energetică destinată tuturor

5.18 Accesul universal la energie trebuie să fie înscris printre obiectivele politicii energetice comune în cadrul UE, pe lângă integrarea pieței.

5.19 Un preț just și transparent al energiei permite întreprinderilor să se dezvolte și să investească. Stabilirea unor prețuri accesibile la energie presupune alegeri eficiente, o piață internă a energiei integrată și transparentă și putere de control sporită pentru autoritățile de reglementare naționale și europene.

5.20 Legislația europeană acordă drepturi consumatorilor, dar aceștia abia dacă sunt informați cu privire la ele și beneficiază prea puțin de pe urma lor. Comitetul recomandă ca autoritățile competente sau distribuitorii de energie să îi informeze cu regularitate pe consumatorii finali cu privire la drepturile pe care le au. El solicită publicarea, la nivel național, a unor rapoarte periodice cu privire la punerea în aplicare a drepturilor consumatorilor. Dacă este necesar, se pot adopta măsuri suplimentare pentru a se asigura punerea în aplicare a drepturilor consumatorilor.

5.21 În iarna 2010-2011, sărăcia energetică a afectat între 50 și 125 de milioane de europeni (în funcție de definiția utilizată). Această sărăcie îi afectează pe cei mai defavorizați, care trăiesc în condiții improprii, adesea în locuințe insuficient izolate, și care nu pot plăti nici măcar tarifele sociale introduse de statele membre. Pe lângă efortul european, indispensabil, în domeniul eficienței energetice și al reducerii cererii, CESE recomandă o nouă reflecție asupra consolidării mecanismelor de solidaritate la nivelul celor 27 de state, pentru a lupta împotriva sărăciei energetice, începând cu o definiție comună⁽²⁾.

5.22 Astfel, un „pact european de solidaritate energetică” ar putea consacra dimensiunea strategică și vitală a energiei (accesibilitate, tarife și prețuri abordabile, regularitate, fiabilitate, proveniență). Acest scut social energetic european ar ilustra atenția pe care Europa o acordă preocupărilor cetățenilor. El ar fi parte integrantă a eforturilor depuse în vederea unei armonizări sociale mai accentuate, dezirabile pentru a consolida și a da un nou sens proiectului european. Pactul ar trebui să se materializeze în măsuri concrete, adoptate la nivelul adecvat.

Consolidarea dimensiunii externe a politicii energetice a Uniunii Europene

5.23 CESE aprobă propunerea formulată de grupul de reflecție *Notre Europe* cu privire la crearea unei grupări europene de achiziționare a gazelor, cu condiția ca statele și întreprinderile participante să poată beneficia de o putere sporită de negociere, să își securizeze mai bine aprovizionările să scadă volatilitatea prețurilor, cu respectarea normelor în materie de concurență. O etapă ulterioară ar putea consta în instituirea unei structuri comune pentru aprovizionarea cu gaze și, eventual, alți combustibili fosili.

⁽²⁾ Avizul CESE privind sărăcia energetică în contextul liberalizării și al crizei economice, JO C 44, 11.2.2011, p. 53-56.

5.24 În cazurile cu incidență asupra mai multor state membre, Consiliul ar trebui să încredințeze Comisiei Europene un mandat care să o autorizeze să negocieze cu state terțe acorduri privind furnizarea de energie, în numele Uniunii Europene. CESE ia notă cu satisfacție de decizia Consiliului de a atribui Comisiei Europene misiunea de a negocia, în numele statelor membre, acorduri cu Azerbaidjan și Turkmenistan, în vederea furnizării de gaze prin gazoductul transcaspic. CESE solicită Consiliului și Comisiei generalizarea acestei practici în astfel de împrejurări.

5.25 CESE recomandă un control mai strict din partea Comisiei Europene asupra tuturor acordurilor naționale de aprovizionare cu energie încheiate cu state terțe. Comisia Europeană ar trebui să fie în măsură să aprobe aceste acorduri în funcție de repercusiunile lor, pozitive sau negative, asupra Uniunii Europene, în ansamblu (avizul TEN/464).

5.26 CESE recomandă un demers de dezvoltare și parteneriat cu țările din cadrul Euromed și cu vecinii din est ai UE, care să permită atât diversificarea și securizarea aprovizionării cu energie ale UE (mai ales cu energie din surse regenerabile, prin intermediul *Desertec*, *Mediterranean Ring*, *Mediterranean Solar Plan*, *Medgrid*), cât și susținerea partenerilor în exploatarea potențialului propriu. UE ar putea oferi ajutor tehnic, precum și expertiza sa și *know-how-ul* în domeniul formării și al managementului proiectelor (avizul REX/329).

5.27 CESE consideră că CEE și dispozitivele intermediare trebuie să aibă o puternică dimensiune externă, care să favorizeze accesul la energie al țărilor în curs de dezvoltare. Aceste țări trebuie ajutate pentru a produce energia de care au nevoie, dar trebuie și să fie în măsură să o exporte către Europa pentru a-și finanța investițiile.

5.28 CESE ia notă de Concluziile Consiliului Transporturi, Telecomunicații și Energie din 24 noiembrie 2011 în favoarea consolidării dimensiunii externe a politicii energetice. De asemenea, ia notă de prioritățile Consiliului și solicită în continuare o mai bună integrare a politicilor energetice sau, cel puțin, concertări sistematice înainte de adoptarea deciziilor. Cât despre metodă, el preconizează o abordare europeană în strânsă legătură cu statele membre, ori de câte ori aceasta comportă o valoare adăugată.

Asocierea societății civile

5.29 Date fiind importanța mizelor de mediu, valoarea investițiilor de realizat, consecințele sociale ale deciziilor politice, efectele asupra stilurilor de viață și necesara susținere din partea opiniei publice, este indispensabil ca cetățenii să fie asociați la dezbaterile asupra chestiunilor energetice. Europeanii au dreptul la informații clare și transparente cu privire la alegerile energetice de la nivel european, național și regional ⁽³⁾.

⁽³⁾ A se vedea, de exemplu, în Franța, pentru energia nucleară: Asociația națională a comitetelor și comisiilor locale de informare (Association nationale des comités et des commissions locales d'information, ANCCL), instituită prin decret în Consiliul de Stat.

CES naționale au un rol important de jucat în această privință. Se impune așadar organizarea unor campanii de informare și de consultare privind marile mize energetice ale Europei. De asemenea, trebuie să se pună accent pe eficiența energetică.

5.30 Totodată, cetățenii ar trebui să își poată exprima cu regularitate opinia asupra alegerilor politice importante. S-ar putea organiza consultări la nivelul potrivit. CESE organizează de mulți ani consultări la nivelul UE (mai ales cu privire la energia nucleară, captarea și stocarea de CO₂ – CSC). Autoritățile naționale, regionale și locale sunt invitate să organizeze ample consultări cu societatea civilă.

5.31 CESE propune crearea unui forum european al societății civile însărcinat cu urmărirea problematicii energetice. Acest forum ar colabora îndeaproape cu instituțiile UE și s-ar întruni cu regularitate pentru a contribui la un program multianual de integrare a pieței energiei. El ar putea reuni organizații europene și naționale active în domeniul energiei. Acest forum ar putea fi consultat cu privire la conceperea rețelei energetice a UE, la tranziția către un sistem energetic cu emisii reduse de CO₂ până în 2050 și la consecințele economice și sociale ale acestuia. Membrii săi ar trebui să beneficieze și de informații adecvate, pe care le-ar putea transmite organizațiilor similare din statele membre.

5.32 Acceptarea de către opinia publică a opțiunilor energetice constituie o provocare suplimentară (energie nucleară, CSC, parcuri eoliene, linii de înaltă tensiune etc.). Participarea și responsabilitatea merg mână în mână. CESE care, printre altele, prezidează Grupul de lucru „Transparență” din cadrul Forumului european pentru energie nucleară (ENEF), ar putea contribui la o informare transparentă a cetățenilor și la un schimb activ cu aceștia prin intermediul site-ului său internet (difuzarea de bune practici, urmărirea inițiativelor și a proiectelor de cooperare, acțiuni de dezvoltare în domeniu, colectarea punctelor de vedere ale societății civile în vederea dezbaterilor din cadrul Forumului societății civile în domeniul energiei și difuzarea acestora în rândul decidenților). CESE invită Comisia Europeană și statele membre să furnizeze cetățenilor informații pertinente pe canale neutre și obiective. Rolul organizațiilor societății civile și al forumurilor consultative este, în acest sens, esențial.

Luarea în considerare a evoluțiilor instituționale posibile pe termen mai lung

5.33 Instituirea unei comunități europene a energiei rămâne obiectivul final. Totuși, dat fiind că ar putea fi dificil ca 27 de state membre să se orienteze simultan în aceeași direcție, strângerea relațiilor de cooperare între statele membre, mai ales la nivel regional, ar putea permite un progres mai rapid. Aceste acțiuni nu trebuie să intre în contradicție cu legislația UE sau cu alte măsuri, iar acest lucru este posibil datorită consultărilor permanente și asocierii instituțiilor UE. Dacă este necesar, pot fi instituite mecanisme cu caracter mai oficial.

5.34 CESE recomandă ca, din prezent până în 2014, să se evalueze progresele realizate pe baza articolului 194 din TFUE, iar apoi să se examineze necesitatea unor modificări, pentru a veni în întâmpinarea celor mai ambițioase propuneri din acest document. Un posibil nou cadru instituțional s-ar putea inspira din Tratatul CECA. Ar trebui să fie posibilă integrarea în structura UE a oricărui nou dispozitiv instituțional, precum și a acquis-ului său, dacă statele membre decid acest lucru.

Bruxelles, 18 ianuarie 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Rolul Uniunii Europene în consolidarea păcii în relațiile externe: cele mai bune practici și perspective” (aviz din proprie inițiativă)

(2012/C 68/04)

Raportor: **dna Jane MORRICE**

În cadrul sesiunii sale plenare din 19 și 20 ianuarie 2011, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Rolul Uniunii Europene în consolidarea păcii în relațiile externe: cele mai bune practici și perspective.

Secțiunea pentru relații externe, însărcinată cu pregătirea lucrării Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 15 decembrie 2011.

La cea de-a 477-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 ianuarie 2012 (ședința din 19 ianuarie 2012), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 190 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 3 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Consolidarea păcii este întipărită în ADN-ul Uniunii Europene. Însăși crearea, extinderea și supraviețuirea ei în vremuri de criză reprezintă dovezi ale curajului ei de a promova pacea. În calitatea sa de comunitate de națiuni care promovează democrația, drepturile omului, egalitatea și toleranța, UE are obligația morală de a consolida pacea pretutindeni în lume și are acum un mandat conferit de tratat pentru a face acest lucru. În calitate de cel mai mare donator de ajutoare din lume, cu ani de experiență în zone de conflict și având la dispoziție o gamă largă de instrumente, ea ar trebui să fie un deschizător de drumuri și să impulsioneze eforturile internaționale de consolidare a păcii. Cu toate acestea, Uniunea nu își utilizează în suficientă măsură potențialul în domeniul consolidării păcii în lume, iar impactul sprijinului său pentru schimbările pozitive nu este atât de mare pe cât ar trebui și ar putea să fie. În ciuda eforturilor de îmbunătățire a coerenței, materializate în crearea Serviciului European de Acțiune Externă, încă nu s-a ajuns la un „tot integrat al abordării UE”. Fără o strategie clar definită de consolidare a păcii, fără un schimb mai amplu de experiență între toate acțiunile UE de consolidare a păcii și în absența unei cooperări reale cu statele membre, cu donatorii internaționali de ajutoare, cu ONG-urile și cu organizațiile societății civile care consolidează pacea la fața locului, potențialul UE de a schimba situația în mod real și durabil în cele mai frământate regiuni din lume nu va fi pe deplin materializat. Poate că provocarea este mare, dar răsplata este mai mare. O Europă pașnică are un loc mai bun într-o lume pașnică.

1.2 Pe baza acestor concluzii, CESE recomandă următoarele:

În ceea ce privește strategia și politicile

1.2.1 SEAE ar trebui să elaboreze o strategie de consolidare a păcii pentru a include răspunsuri civile, militare, diplomatice și politice rapide și acțiuni umanitare, asistență pentru dezvoltare pe termen lung, ajutoare pe termen scurt, schimbările climatice, politici comerciale și investiționale și orice alte măsuri ale UE cu impact asupra zonelor sensibile.

1.2.2 SEAE ar trebui să creeze un grup operativ care să cuprindă reprezentanți ai PE, CE, CoR, CESE, BEI și ai ONG-urilor de consolidare a păcii în vederea elaborării strategiei.

1.2.3 Politicile și programele UE, în special cele aplicate în zonele de conflict, ar trebui supuse la o evaluare de impact care să țină seama de conflicte, pentru a avea certitudinea că ele corespund normelor și valorilor UE și că pot asigura utilizarea ajutorului UE cu o eficiență maximă din punct de vedere al costurilor.

În ceea ce privește chestiunile operaționale

1.2.4 Ar trebui definit un cod de principii pentru toate operațiunile UE din zonele de conflict sau expuse conflictelor.

1.2.5 Toate proiectele de consolidare a păcii ar trebui să includă promovarea principiilor de bună guvernare și democrație (drepturile omului, libertatea de exprimare, egalitate, libertatea politică și libertatea organizării sindicale), precum și norme de protecție a mediului.

1.2.6 Ar trebui definite valori de referință pentru monitorizarea progreselor înregistrate în materie de reforme, iar sistemele de monitorizare ar trebui consolidate în vederea includerii unor reprezentanți din societatea civilă și a echilibrului de gen – în organismele de monitorizare și în vederea asigurării angajamentului față de reforme. Ar trebui să se pună mai mult accent pe prevenirea conflictelor, o atenție specială fiind acordată rolului educației și mass-mediei, în special mass-mediei sociale, în zonele sensibile, și ar trebui încurajate și promovate activ măsurile de stimulare a reconcilierii, inclusiv dialogul intercultural și medierea.

1.2.7 Ar trebui să se consolideze angajamentul UE față de societatea civilă organizată din zonele sensibile, prin asistență sporită acordată organizațiilor care împărtășesc valorile UE și care încurajează toleranța, pluralismul și alte acțiuni de consolidare a păcii, și ar trebui să se faciliteze activitatea CESE în aceste zone.

1.2.8 Ar trebui să se încurajeze aderarea la Rezoluția ONU 1325 privind participarea femeilor la promovarea păcii, să se acorde asistență sporită grupurilor de femei active la fața locului și să se promoveze egalitatea de gen.

1.2.9 Victimele conflictelor, în special copiii, ar trebui să beneficieze de o atenție mai focalizată, de o mai amplă recuperare și de sprijin comunitar sporit.

1.2.10 Programele pentru sprijinirea tinerilor vulnerabili, în special a băieților, trebuie încurajate, facilitate și sprijinite pentru a permite le acestora să joace un rol complet și constructiv în societate.

1.2.11 Trebuie să se extindă și să se amelioreze recrutarea și instruirea personalului civil pentru misiuni, acestea trebuind să se focalizeze mai mult pe gestionarea crizelor civile decât a celor militare.

1.2.12 Ar trebui să se creeze o bază de date cu experții europeni în consolidarea păcii și cu candidații la misiuni civile din rândul juriștilor, avocaților, poliției, ONG-urilor de consolidare a păcii, mediatorilor, administratorilor și politicienilor cu experiență în domeniu.

În ceea ce privește cele mai bune practici și schimbul de experiență

1.2.13 Ar trebui să se disemineze învățămintele-cheie între instituțiile UE, statele membre și organisme internaționale, prin intermediul unui compendiu al celor mai bune practici de consolidare a păcii și prin studii ulterioare privind utilizarea setului de instrumente al CESE de soluționare a conflictelor⁽¹⁾.

1.2.14 Ar trebui să se acorde o atenție mai mare schimbului de experiență dintre acțiunile interne de consolidare a păcii ale UE, cum ar fi Programul EU PEACE în Irlanda de Nord, și acțiunile sale externe.

1.2.15 Ar trebui să se acorde o atenție considerabilă creării unui centru de excelență/institut european de consolidare a păcii care să se aplece în strânsă legătură cu structurile existente, să se bazeze pe acestea și să urmeze ideile și recomandările primite de la alte instituții și de la alți experți.

1.2.16 Ar trebui să se organizeze o conferință majoră de consolidare a păcii pentru a reuni toate elementele unei noi strategii de consolidare a păcii și a consolida recomandările privind modul optim de diseminare a cunoștințelor.

⁽¹⁾ A se vedea Avizul SC/029, *Rolul UE în procesul de pace din Irlanda de Nord*, (raportor: dna MORRICE, 2009), JO C 100, 30.4.2009, p. 100 – 108.

2. Context

2.1 Prezentul aviz reprezintă o continuare a avizului din proprie inițiativă privind Rolul UE în procesul de pace din Irlanda de Nord, adoptat de CESE în octombrie 2008⁽²⁾, care solicită UE să situeze consolidarea păcii la baza viitoarei sale direcții strategice. Avizul extinde aria cercetării dincolo de granițele UE, reevaluează instrumentele disponibile de consolidare a păcii, cu precădere de la crearea SEAE, examinează în ce măsură s-a făcut schimb de experiență și face recomandări privind lucrările viitoare în acest domeniu.

3. Introducere

3.1 Adesea descrisă ca fiind cea mai reușită încercare supra-națională de consolidare a păcii din lume, UE poate fi considerată un model pentru alții în acest domeniu. Propria ei experiență, aducerea laolaltă a dușmanilor declarați după cel de-al Doilea Război Mondial, este probabil cea mai mare realizare a sa. Rămânerea lor laolaltă într-o uniune a națiunilor, creșterea numărului lor și extinderea influenței lor în întreaga lume reprezintă un alt triumf în consolidarea păcii, iar menținerea acestui ritm în condițiile crizei financiare va constitui o altă realizare extraordinară.

3.2 Cu toate acestea, UE nu a beneficiat de o dotare corespunzătoare pentru a putea purta greutatea responsabilității sale morale în calitate de model sau lider al consolidării păcii în întreaga lume. UE a operat în zone de conflict în diverse moduri, apelând la diferitele instrumente pe care le are la dispoziție, de la gestionarea crizei la ajutorul umanitar și asistența militară și ajutoarele pentru dezvoltare. Însă acestei abordări i-au lipsit coerența, coordonarea și legătura credibilă cu baza societății civile.

3.3 Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, UE are un nou mandat de consolidare a păcii (articolul 21), o nouă structură pentru a o susține (SEAE) și un nou lider (Înaltul Reprezentant, dna Catherine Ashton) pentru a-și îndeplini obiectivul. Nu ar mai trebui să existe niciun motiv pentru care UE să nu își asume rolul de conducere și să nu aibă un impact real asupra consolidării păcii în lume.

3.4 Dacă a existat vreodată un moment potrivit în care UE să-și demonstreze poziția de lider, acela este momentul prezent. Vecinii săi cei mai apropiați se confruntă cu transformări politice, economice și sociale violente. Ei au nevoie de un sprijin puternic într-un moment crucial al istoriei lor. Prin lansarea politicii sale de vecinătate, „nouă și ambițioasă”, UE a arătat că este dispusă și dornică să ofere un exemplu și să conducă. Dar și aici, la fel ca în consolidarea păcii în întreaga lume, faptele spun mai multe decât cuvintele.

3.5 UE are un „potențial formidabil” de a-și intensifica influența, sub toate aspectele, pentru a genera o abordare coerentă și cuprinzătoare a consolidării păcii, pentru care posedă resursele necesare. Însă succesul depinde în cele din urmă de voința politică a statelor membre ale UE, de

⁽²⁾ Ibidem.

capacitatea acestora de a vorbi la unison și de dorința lor de a sprijini pe deplin o strategie comună ambițioasă de consolidare a păcii, care nu numai că va conferi UE o credibilitate mai mare pe scena internațională, ci va avea și rol de promovare a schimbărilor pozitive în lume.

4. Context

4.1 Termenul de „consolidare a păcii” este relativ nou în lexiconul diplomației internaționale. Boutros-Ghali, secretar general al ONU, este cel care l-a folosit pentru prima dată în agenda sa pentru pace în 1992 ca „măsuri de identificare și sprijinire a unor structuri care vor tinde să consolideze și să întărească pacea pentru a se evita reluarea conflictului”. În 2006, ONU a înființat o Comisie pentru consolidarea păcii în vederea sprijinirii eforturilor de pace în statele care ieșeau dintr-un conflict, iar în 2009 OCDE a înființat o Rețea internațională privind conflictele și fragilitatea (INCAF).

4.2 În contextul european, prima referire specială la consolidarea păcii în relațiile externe ale UE poate fi găsită în Programul de la Göteborg pentru prevenirea conflictelor violente, adoptat în 2001. Cea mai recentă referire este articolul 21 din Tratatul de la Lisabona, care cuprinde principiul drepturilor omului și democrația, prevenirea conflictelor și menținerea păcii ca obiective centrale ale activității externe UE.

4.3 De asemenea, Tratatul de la Lisabona stabilește un nou cadru pentru relațiile externe ale UE. Înalțul Reprezentant pentru afaceri externe și politica de securitate însumează competențele anterior împărțite între Consiliu și Comisia Europeană. Înalțul Reprezentant, Catherine Ashton, este sprijinit de SEAE, ale cărei competențe acoperă cei „3D” - Diplomatie, Dezvoltare și Apărare (în engleză „Defence”) – toate aplicabile pentru consolidarea păcii.

4.4 În cadrul SEAE și al direcțiilor relevante ale CE, UE dispune de o gamă largă de instrumente ce pot fi utilizate pentru consolidarea păcii. Acestea includ:

— **Misiunile civile și militare din cadrul PSAC** – axate pe poliție, statul de drept, administrația civilă și protecția civilă – adesea limitate de lipsa de personal calificat disponibil. Securitatea și dimensiunea logistică sunt considerate cerințe de bază pentru un mediu stabil și sigur de consolidare a păcii.

— **Instrumentul de stabilitate (IdS)** – sursa principală de finanțare a UE pentru consolidarea păcii. Peste 70 % din fondurile disponibile (2 miliarde EUR 2007-13) sunt utilizate pentru reacția la criză pentru a „umple golul” dintre ajutorul umanitar pe termen scurt și cel de dezvoltare pe termen lung.

— **Parteneriatul de consolidare a păcii (PdP)**, stabilit conform IdS, pentru a îmbunătăți comunicarea cu partenerii-cheie în reacția la criză. Sprijină colaborarea cu organizațiile societății civile, oferă asistență pentru diseminarea celor mai bune practici și acces la asistență logistică și tehnică.

4.5 Există multe alte instrumente UE nespecifice consolidării păcii, dar care pot fi utilizate pentru a sprijini UE în acest rol. Acestea includ ajutorul umanitar (ECHO), Instrumentul european pentru democrație și drepturile omului, asistența pentru dezvoltare prin Fondul european de dezvoltare (ACP/țările și teritoriile de peste mări) și Instrumentul de cooperare pentru dezvoltare (America Latină, Asia, statele din Golf și Africa de Sud).

4.6 De asemenea, politicile UE, precum cea comercială, cele privind investițiile BEI, mediul, energia și agricultura, pot fi utilizate în contextul consolidării păcii, politica de extindere a UE conținând un element de consolidare a păcii întrucât necesită aderarea statelor candidate la valorile fundamentale ale UE ⁽³⁾. De asemenea, Politica europeană de vecinătate (PEV), care acoperă 16 din cei mai apropiați vecini ai UE, a fost „revitalizată” în urma „primăverii arabe” pentru a include un aspect de consolidare a păcii în vederea favorizării construirii unei „democrații profunde și durabile”, iar noua „Agendă a schimbării” a UE propune ca UE să-și asume un rol mai important în consolidarea păcii în mai multe moduri.

4.7 Deși majoritatea activităților UE de consolidare a păcii se desfășoară în cadrul politicii de relații externe, UE aplică și o inițiativă de pace unică, între granițele proprii. Programul special de sprijin al UE pentru pace și reconciliere în Irlanda de Nord și zonele de graniță ale Irlandei a fost creat în 1996 și se află în prezent în cea de-a treia fază de finanțare ⁽⁴⁾.

5. Consolidarea păcii - provocări

5.1 Căutarea unei definiții și strategii

5.1.1 Deși consolidarea păcii este acceptată în prezent ca o nouă abordare valoroasă a intervenției în zonele de conflict, termenul nu are o definiție precisă. Unii o văd aplicată

⁽³⁾ A se vedea punctul 2 din Concluziile Consiliului privind extinderea și procesul de stabilizare și de asociere, a 3132-a reuniune a Consiliului Afaceri Generale din 5 decembrie 2011: „Procesul de extindere continuă să consolideze pacea, democrația și stabilitatea în Europa, permițând UE o mai bună poziționare în vederea abordării provocărilor globale. Puterea de transformare a procesului de extindere generează reforme politice și economice de amploare în țările implicate în procesul de extindere, aducând totodată beneficii UE, în ansamblu. Încheierea cu succes a negocierilor de aderare cu Croația reprezintă o mărturie importantă în acest sens și transmite un semnal pozitiv regiunii în ansamblu”.

⁽⁴⁾ A se vedea Avizul CESE privind proiectul de notificare a statelor membre privind stabilirea orientărilor pentru o inițiativă în cadrul programului de sprijin special pentru pace și reconciliere în Irlanda de Nord și în comitatele de graniță din Irlanda, (SEC(95) 279 final), JO C 236/29, 11.9.1995, și Avizul CESE privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind contribuțiile financiare ale Uniunii Europene la Fondul internațional pentru Irlanda (2007-2010), COM(2010) 12 final– 2010/0004 (COD), JO C 18/114, 19.1.2011.

exclusiv la situații post-conflict, pentru stabilizare și reconstruire. Alții o văd ca umplere a golurilor între politicile de apărare și de dezvoltare. Unii o descriu ca pe un „proces catalitic continuu, de la prevenirea conflictelor, gestionarea crizei, restabilirea păcii și menținerea păcii la stabilizarea post-conflict”.

5.1.2 Privind spre diferitele elemente, **„menținerea păcii”** înseamnă securitate și apărare, **„restabilirea păcii”** înseamnă aplicarea diplomației pentru acorduri politice, iar **„consolidarea păcii”** le cuprinde pe ambele și chiar mai mult. În mod ideal, este o măsură care începe înainte să sosească forțele de menținere a păcii sau de restabilire a păcii și, dacă este reușită și durabilă, ar putea să însemne că acestea nu sunt necesare. Asociind toate părțile, atotcuprinzătoare, complet consultativă și pe termen lung, consolidarea păcii ar putea fi descrisă ca un *proces deschis*, care favorizează reconcilierea diferențelor prin deschiderea ușilor și deschiderea minților.

5.2 Nevoia de gândire comună

5.2.1 Indiferent de definiție, experții sunt de acord asupra faptului că consolidarea păcii reprezintă un „proces extrem de complex care implică o gamă largă de actori ce activează în domeniile intervenției militare și civile, diplomației și sprijinului financiar și tehnic, pe termen scurt sau lung, la nivel local, național și internațional”. Provocarea majoră este aceea de a identifica o cale de a realiza „coerență, coordonare și complementaritate” între gama extinsă de politici, actori și instrumente în cadrul și în afara UE, toate lucrând în același domeniu. Dificultatea principală constă în faptul că diferitele state membre și diferiții donatori externi au priorități diferite și pot apărea tensiuni atunci când nevoile și interesele fiecăruia trag în direcții diferite.

5.2.2 În UE, complexitatea structurilor din cadrul instituțiilor și direcțiilor sale înseamnă coordonare practică între persoanele responsabile, ceea ce constituie o altă provocare importantă. De asemenea, este mare nevoie să fie asigurată coerența între politicile care vizează mai ales zonele sensibile, precum ajutoarele pentru dezvoltare, și politicile care pot avea un impact semnificativ asupra lor, în special politica comercială, de investiții, în domeniul schimbărilor climatice și cea energetică. Crearea SEAE este văzută ca o reală oportunitate de a strânge legăturile dintre politici și practici atât între instituțiile UE, cât și între UE, statele membre, alți donatori importanți, ca Organizația Națiunilor Unite, SUA, China, precum și alți factori interesați.

5.2.3 Deși „Sfântul Graal al unei abordări cuprinzătoare” rămâne greu de atins, s-au depus eforturi pentru a utiliza instrumentele UE într-o manieră mai coerentă. Un exemplu recent îl constituie Consiliul Afaceri Externe din iunie 2011, care a

acceptat o abordare globală pentru Sudan și Sudanul de Sud, mergând de la dialogul politic și consolidarea capacităților civile la asistența pentru dezvoltare și cooperarea comercială. Recenta „Agendă a schimbării” a UE, care își reprioritizează politica de dezvoltare, constituie un alt exemplu al unei noi abordări în consolidarea păcii. Propunerile vizează scoaterea în evidență a drepturilor omului, democrației, egalității, bunei guvernante și legăturilor cu societatea civilă. În unele cercuri, această abordare este percepută ca o gândire novatoare, de valoare, pe când în altele se consideră că nu ajunge suficient de departe.

5.3 Rolul consolidat al societății civile în transformarea conflictului

5.3.1 Procesul de transformare a conflictului necesită unele schimbări fundamentale de atitudine și comportament. Incluziunea, angajamentul și dialogul reprezintă provocări la adresa fricii, urii, intoleranței și nedreptății și formează componentele de bază care creează un mediu de prevenire a conflictelor și de consolidare a păcii. Aceste eforturi trebuie continuate la nivelul cetățenilor de rând și la cel al străzii, unde consolidarea păcii contează cel mai mult. Acolo, implicarea organizațiilor societății civile, care împărtășesc valorile UE, cum ar fi egalitatea, drepturile omului, incluziunea și toleranța, nu mai poate fi lăsată la voia întâmplării și trebuie să se acorde prioritate sprijinirii persoanelor vulnerabile, expuse la risc sau persoanelor care pur și simplu nu își pot face vocea auzită.

5.3.2 Se acceptă în mare măsură faptul că organizațiile societății civile au un rol crucial în asigurarea eficacității și durabilității pe termen lung a oricărei strategii de consolidare a păcii. Cooperarea și consultarea cu „actorii nestatali” locali favorizează nu numai înțelegerea sporită de către UE, în mod ascendent, a unei situații de conflict, ci asigură și însușirea la fața locului a procesului. De asemenea, favorizează o consolidare a păcii mai „sensibilă la conflicte” și are rol de susținere pozitivă a eforturilor lor de consolidare a păcii.

5.3.3 Până în prezent, consolidarea păcii, la nivel politic sau operațional, a tins să treacă cu vederea grupurile cu o influență crucială asupra procesului. Femeile, care adesea țin laolaltă textura societății într-un conflict, participă rar la luarea de decizii. Abordarea „înapoi la afaceri” aplicată de comercianți locali în zonele de conflict este o importantă dovadă de rezistență și merită promovată. Activitățile sindicatelor, precum demonstrațiile de pace și de solidaritate, adesea văzute pe străzile UE, constituie o altă resursă eficientă în sprijinul consolidării păcii. Tinerii necesită sprijin pentru a-și canaliza energiile în mod constructiv, iar grupurile vulnerabile, în special victimele, necesită o atenție punctuală, de specialitate.

5.3.3.1 Este recunoscut din ce în ce mai mult faptul că prevenirea conflictelor și reconcilierea grupurilor dezbinat merită o mai mare atenție în contextul eforturilor de consolidare a păcii. Educația joacă un rol de o importanță

crucială în această privință, tinerii trebuind să fie învățați nu numai să accepte, ci să și respecte diferența. Mass-media este și ea un factor important, dacă se ia în considerare în special rolul pe care îl poate juca mass-media socială în influențarea schimbărilor în bine. Promovarea unor strategii specifice, precum dialogul intercultural și medierea, pentru a aduce laolaltă grupurile respective, constituie un alt aspect important al acestor eforturi.

5.3.4 Dialogul structurat între UE și organizațiile societății civile în zonele de conflict poate crea relații durabile și înțelegere la nivel local. Datorită legăturilor strânse cu societatea civilă organizată, CESE poate juca un rol mai mare în angajamentul UE față de organizațiile de bază din aceste regiuni. CESE cooperează deja cu mediul de afaceri, cu sindicate și cu alți actori, în zone precum China, Tibet, Liban, Africa de Nord și țările ACP, și dorește să extindă acest schimb de experiență pentru a „sprijini și consolida” eforturile organizațiilor societății civile și pentru a colabora cu UE în proiecte de consolidare a păcii.

5.4 Recunoaștere mai mare a valorii schimbului de experiență

5.4.1 În calitatea de de comunitate formată din 27 de națiuni unite în virtutea binelui comun, UE se află în poziția de a-și împărtăși propria experiență cu alții. De la procesul său de luare a deciziilor până la strategia sa de extindere, UE oferă exemple de o practică ce ar putea fi repetată de asociațiile regionale din alte părți ale lumii. Uniunea Africană este o astfel de organizație care imită abordarea UE și alții sunt dornici să facă același lucru. Mai sunt și alte exemple reușite de țări și regiuni care au reușit să facă schimbări fără conflicte și acestea merită subliniate în politicile și practicile de consolidare a păcii.

5.4.2 Datorită faptului că a activat pentru consolidarea păcii în relațiile externe încă de la originile sale, UE posedă și o vastă experiență de împărtășit din zone precum Asia de Sud-Est, Orientul Mijlociu, America Centrală, Balcanii și Africa Subsahariană. Unele dintre activitățile sale au fost foarte reușite, altele mai puțin. Într-adevăr, rezultatele UE în anumite zone de conflict au fost criticate sever, dar chiar și aceste experiențe ar putea oferi consultanță politică dacă se transmit în mod adecvat „lecțiile învățate”.

5.4.3 În termeni de „diseminare a experiențelor pozitive”, sunt multe de învățat. Procesul de pace Aceh în Indonezia, re conectarea sistemului de canalizare în orașul divizat Nicosia ⁽⁵⁾ și sprijinul de pace oferit de UE în Irlanda de Nord constituie exemple ce ar putea fi utilizate mai larg în setul de instrumente al UE pentru consolidarea păcii. Deși nu există nicio „mărire universală”, există principii centrale comune multor zone de conflict ce nu pot fi ignorate.

⁽⁵⁾ A se vedea Avizul Comitetului Regiunilor privind diplomația orașelor, din 12 februarie 2009, (JO C 120, p. 1, 28.5.2009).

5.4.4 Studiile indică totuși că diseminarea experiențelor nu este bine înrădăcinată în politica UE, în special dacă intersecțiază măsurile interne și externe. În cazul Programului PEACE din Irlanda de Nord, există o lipsă de abordare sistematică a împărtășirii cunoștințelor cu alte zone de conflict. Dat fiind faptul că se recunoaște meritul UE de a fi contribuit la realizarea păcii în regiune, că grupul de lucru Barroso pentru Irlanda de Nord a recomandat diseminarea experiențelor în alte zone de conflict și că Rețeaua PEACE a fost creată pentru a face exact acest lucru, această lipsă aparentă în acțiunile externe reprezintă o oportunitate pierdută și o eroare politică majoră.

5.5 Către crearea unui centru de consolidare a păcii

5.5.1 De aceea, trebuie depuse eforturi mari pentru ca UE să primească referințe în calitate de lider mondial în strategia de consolidare a păcii și să se asigure că eforturile sale au o mai mare rază de acțiune și un impact mai puternic. O propunere în curs de dezbatere este crearea unui Institut European pentru Pace, propus de fostul președinte al Finlandei și de ministrul suedez pentru afaceri externe, pentru a asigura o mai mare „coerență, coordonare și complementaritate” în eforturile UE de consolidare a păcii. Pe de altă parte, liderii din Irlanda de Nord au propus un Centru Internațional de Excelență dedicat consolidării păcii în afara Belfastului, pentru care au solicitat fonduri UE PEACE, iar Parlamentul European s-a asociat dezbaterii și a elaborat un document politic intitulat „Plan de creare a unui Institut pentru Pace”.

5.5.2 Posibilitatea creării unui nou institut/centru, conectat la alte organisme active în domeniu, precum EUISS sau Agenția pentru Drepturi Fundamentale, merită să fie luată serios în considerare. Dacă o astfel de organizație ar putea contribui la axarea eforturilor pe consultanță specializată independentă, dialog, formare, studii și diseminarea experiențelor între oamenii care lucrează în acest domeniu, se poate dovedi a fi un atu în sprijinirea activității SEAE în acest domeniu crucial de acțiune a UE.

5.6 O oportunitate care nu trebuie pierdută

5.6.1 Prezentul aviz se axează pe modul în care UE s-ar putea organiza cel mai bine pentru a juca un rol mai constructiv în ceea ce a devenit cea mai mare provocare din lume în prezent – soluționarea conflictelor. Faptul că nu există o definiție a consolidării păcii și că UE nu a definit deocamdată o strategie de consolidare a păcii înseamnă că există, în principiu, o foaie albă de la care să se înceapă lucrul. Aceasta reprezintă o oportunitate rară și posibil unică pentru UE în domeniul relațiilor internaționale.

5.6.2 Crearea SEAE ar trebui să permită UE să profite de această oportunitate și să ocupe locul de lider în consolidarea păcii la nivel internațional. În prezent, provocarea este aceea de a elabora o strategie distinctă de consolidare a păcii care să

realizeze coerență nu numai între programele și politicile UE, dar și între valorile și interesele UE și ale statelor membre. Aceasta se poate dovedi a fi o misiune dificilă în lipsa unei politici externe comune care să stabilească principii acceptate de intervenție sau non-intervenție în zonele de conflict, dar, în opinia unora, doar un „tot integrat al abordării UE” poate oferi garanția faptului că procesul de consolidare a păcii are un impact real pe teren.

5.6.3 În cursul istoriei, UE a învățat valoarea democrației față de dictatură, importanța justiției, egalității și drepturilor omului și pericolele intoleranței, xenofobiei, discriminării și prejudecăților. De la războiul mondial până la căderea zidului Berlinului, UE a urmat constant o cale de consolidare a păcii, consolidându-și realizările și pavând drumul de urmat pentru alții. S-a confruntat cu multe perioade grele, cel mai recent criza

financiară, dar valorile sale fundamentale constituie pentru activitatea UE, acasă și în străinătate, o piatră de temelie de la care nu trebuie să se depărteze niciodată.

5.6.4 În această perioadă de criză internă și de introspecție, UE nu trebuie să piardă din vedere imaginea de ansamblu și responsabilitățile sale globale. Nu trebuie să-și abandoneze angajamentele și politicile externe și trebuie să-și croiască un rol distinct, pe care nicio altă națiune sau grup de națiuni să nu îl poată egala. În calitate de promotor al păcii, UE își aduce istoria, etosul și brandul unic de intervenție „de la bază spre vârf” într-un domeniu în care reputația, înțelegerea, experiența, generozitatea și încrederea sunt actorii cei mai prețioși. În calitate de lider mondial în consolidarea păcii, UE are nevoie, de asemenea, de încredere, convingere și curaj pentru a pași mai departe.

Bruxelles, 19 ianuarie 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

ANEXĂ

Persoane intervievate pe parcursul elaborării acestui aviz:

1. Dl Gerrard Quille (consilier politic pe teme de politică de securitate și apărare comună, Departamentul tematic pentru politici, DG Politici Externe, Parlamentul European).
 2. Dna Franziska Katharina Brantner (MPE) – membră a Grupului Verzilor/Aliața Liberă Europeană; membră a Comisiei pentru afaceri externe; raportor pentru Propunerea de regulament de instituire a unui Instrument de stabilitate și membră a Delegației pentru relațiile cu Israel.
 3. Marc Van Bellinghen, șef de divizie interimar și Andrew Byrne, administrator – organul politic „Afaceri mondiale și multilaterale”, Direcția C, Prevenirea conflictelor și politica de securitate, Divizia pentru consolidarea păcii, prevenirea conflictelor și mediere, Serviciul European de Acțiune Externă.
 4. Dl Kyriacos Charalambous, responsabil de programe – Politici europene, DG REGIO D1, Unitatea pentru coordonarea programelor, relații cu alte instituții și cu ONG-urile, simplificare, fondul de solidaritate, și dna Tamara Pavlin, director de programe – Politici europene, DG REGIO D4, Unitatea pentru Irlanda, Regatul Unit.
 5. Dna Catherine Woollard, director executiv, Biroul european de legătură pentru consolidarea păcii (European Peace-building Liaison Office – EPLO).
 6. Dna Olga Baus Gibert (responsabil cu relațiile internaționale – Consolidarea păcii – Planificarea reacției în situații de criză, Serviciul Instrumente de Politică Externă, Unitatea „Operațiuni ale Instrumentului de stabilitate”).
 7. Dl David O'Sullivan, director general administrativ, Serviciul European de Acțiune Externă.
 8. Prof. Dr. Joachim Koops, director științific, Studii europene pentru pace și securitate, Vesalius College, Bruxelles, și director al Institutului de Guvernanță Mondială.
 9. Dna Danuta Hübner (MEP) – membră a Grupului Partidului Popular European – președintă a Comisiei pentru dezvoltare regională, membră a Comisiei speciale privind criza financiară, economică și socială, membră a Delegației pentru relațiile cu Statele Unite ale Americii și membru supleant al Comisiei pentru afaceri economice și monetare.
 10. Dl Van den Brande, președintele Comisiei CIVEX, Comitetul Regiunilor.
 11. Dna Mireia Villar Forner, consilier politic, Prevenirea crizelor și redresare, ONU/PNUD.
-

III

(Acte pregătitoare)

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 477-A SESIUNE PLENARĂ DIN 18 ȘI 19 IANUARIE 2012

Avizul Comitetului Economic și Social European privind comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „O piață unică pentru drepturile de proprietate intelectuală. Stimularea creativității și inovației pentru a oferi Europei creștere economică, locuri de muncă de înaltă calitate și bunuri și servicii de primă clasă”

COM(2011) 287 final

(2012/C 68/05)

Raportor: **dl Denis MEYNENT**

La 24 mai 2011, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor - O piață unică pentru drepturile de proprietate intelectuală. Stimularea creativității și inovației pentru a oferi Europei creștere economică, locuri de muncă de înaltă calitate și bunuri și servicii de primă clasă

COM(2011) 287 final.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 19 decembrie 2011.

În cea de-a 477-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 ianuarie 2012 (ședința din 18 ianuarie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 160 voturi pentru, 3 voturi împotriva și 7 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Drepturile de proprietate intelectuală (DPI) trebuie să-și îndeplinească în mod persistent rolul tradițional de impulsare a inovării și a creșterii economice. Regimul de protecție pe care Comisia intenționează să-l dezvolte trebuie să conserve acest aspect clasic, fără să se îndrepte într-un totu către o abordare pur patrimonială și financiară. Totuși nu se poate ignora faptul că tranzacționarea la bursă a celor mai mari întreprinderi multinaționale se întemeiază în mare măsură, de regulă, pe propriul portofoliu de drepturi imateriale și de licențe a căror valoare trebuie să se înscrie în bilanțul contabil, potrivit normelor contabile IFRS (*International Financial Reporting Standards*).

1.2 Strategia expusă de Comisie pentru DPI pe piața unică reprezintă un element esențial și totodată complementar al

Strategiei Europa 2020, al Actului privind piața unică și al Agendei digitale pentru Europa. Este indispensabilă o strategie în acest domeniu, având în vedere partea imaterială aflată în creștere și financiarizarea economiei, dar nu trebuie să uităm că evoluțiile actuale se bazează pe formarea și pe competențele din ce în ce mai importante ale persoanelor și pe cunoștințele acestora, în creșterea noii economii; dimensiunea umană și interesul public trebuie să facă parte integrantă din strategie, iar Comitetul consideră că acest fapt nu reiese foarte clar din propunerile și analizele formulate.

1.3 În plus, așa cum a subliniat întotdeauna Comitetul în precedentele sale avize, prioritatea o reprezintă posibilitatea ca IMM-urile să-și protejeze invențiile și creațiile, având acces

totodată la potențialul de cunoștințe reprezentat de brevetare și de strategiile comerciale și publicitare care se diversifică în societatea cunoașterii și informațiilor.

1.4 Comitetul așteaptă de mult timp brevetul unic european și posibilitatea unificării jurisprudențelor instanțelor naționale la scara pieței unice și speră că materializarea acestora va avea loc, în interesul întreprinderilor și al economiei europene, aflate în prezent într-o poziție dezavantajoasă față de concurența externă. Comitetul așteaptă ca inițiativele Comisiei să ducă la reducerea considerabilă a costurilor de tranzacție, în special pentru brevetele de invenții.

1.5 În 2012 Comisia va prezenta o propunere legislativă privind colectarea drepturilor de autor referitoare la difuzarea de muzică online. Comitetul insistă ca organizațiile reprezentative ale drepturilor și intereselor în cauză, inclusiv cele ale utilizatorilor și salariaților, să fie consultate în prealabil și în mod neoficial; de asemenea, insistă asupra transparenței și controlului organismelor de gestionare a drepturilor de autor și a drepturilor conexe, care trebuie să prevaleze în sistemul de colectare a drepturilor care va fi propus. În ceea ce privește taxa pentru copie privată, Comitetul consideră că este inechitabilă întrucât face parte integrantă din *fair use*. Taxa nu ar trebui aplicată în niciun caz hard diskurilor utilizate de întreprinderi în activitățile lor industriale și comerciale.

1.6 De asemenea, intenția de a trata DPI ca valori mobiliare negociabile eventual la o bursă europeană specializată nu este suficientă, căci IMM-urile și sectoarele economice mici și mijlocii europene nu vor avea aceleași posibilități de acces ca marile grupuri transnaționale, iar acest fapt ar putea accelera scurgerea inovațiilor europene către alte continente. Comitetul așteaptă cu interes propunerile concrete ale Comisiei în această privință.

1.7 Viitoarea politică armonizată în materie de DPI trebuie să ia în considerare interesul general și drepturile consumatorilor, precum și participarea efectivă a tuturor componentelor societății la procesul de reflecție și cel de elaborare a unei strategii globale și echilibrate în materie. Într-adevăr, este vorba de aducerea inovării și creației, protejate prin aceste măsuri, în coșul comun de cunoștințe ale societății și de a le face să contribuie la promovarea culturii, informării, educației și formării și, mai general, la promovarea drepturilor colective fundamentale în statele membre.

1.8 Pe piața unică este necesară o apropiere a legislațiilor naționale în materie de protecție a drepturilor imateriale și combatere a contrafacerii, pentru a facilita cooperarea administrativă și vamală și, după caz, cea polițienească și judiciară la nivel de anchetă și de reprimare a celor mai grave atingeri aduse drepturilor protejate, atunci când abaterile sunt de natură comercială și, în special, când sănătatea și securitatea consumatorilor sunt puse în pericol.

1.9 Într-adevăr, contrafacerea pe scară mare și copiile frauduloase în scopuri comerciale sunt adeseori în relație directă cu

crima organizată, căci perspectiva de a fi prins și sancțiunile aplicate acestui tip de infracțiuni nu sunt suficient de disuasive.

1.10 Din motivele prezentate mai sus, Comitetul susține strategia Comisiei, pentru a promova politici și acțiuni coordonate și o veritabilă cooperare administrativă care reprezintă un pilon esențial în materie, urmărindu-se atât interesul întreprinderilor, cât și cel general.

1.11 În prezent, exemple de distribuie online cu plată, create, de pildă, de Apple, Amazon, Google sau Deezer, arată că valorificarea drepturilor de autor poate avea loc fără criminalizarea tinerilor, iar atâta timp cât prețurile vor fi rezonabile și accesibile, copiile ilicite private își vor pierde mare parte din atractivitate.

1.12 Instanțele civile sunt competente în majoritatea cazurilor de încălcare a drepturilor imateriale avute în vedere, dar, pe lângă lentoarea obișnuită a procedurilor, sarcina probei care revine IMM-urilor este adesea excesivă, în special în cazurile de încălcare care au loc în afara țării lor. Ar trebui avute în vedere proceduri specifice în cadrul pieței unice în materie de anchetă, confiscare, recunoaștere reciprocă a actelor administrative și judiciare și de răsturnare a sarcinii probei.

1.13 Și compensarea reclamanților se poate dovedi dificilă în context internațional și ar trebui să facă obiectul cooperării între țările implicate, pentru a se asigura o compensare a titularilor drepturilor care să corespundă pe cât posibil pagubei suferite efectiv, independent de amenzile penale și alte sancțiuni care pot fi pronunțate de instanță.

1.14 Este necesar un cadru legislativ clar în raport cu „soluțiile” private de rezolvare a litigiilor (coduri de conduită etc.) și, mai ales, în locul acestor inițiative, sunt necesare un control judiciar și garanții privind procedura și respectarea drepturilor individuale care trebuie impuse: dreptul la informare, la respectarea vieții private, libertatea de expresie și de comunicare, precum și garanții privind neutralitatea internetului.

1.15 În același timp, principiul general al proporționalității între delikte și sancțiuni ar trebui aplicat efectiv; ar trebui revizuite în acest sens unele legislații naționale foarte intruzive și represive față de copiile ilicite de produse audiovizuale, efectuate pe scară mică de către particulari cu ajutorul internetului, însă fără scopuri comerciale. Nu ar trebui să se dea impresia că legislația răspunde presiunilor exercitate de lobby-uri, mai curând decât unui principiu fundamental al dreptului penal.

1.16 Totodată, Comitetul așteaptă cu interes să afle propunerile Comisiei privind reforma dreptului mărcilor și armonizarea și revizuirea acestuia în cadrul pieței unice. De fapt, Comitetul consideră că această revizuire și îmbunătățirea protecției sunt necesare, având în vedere locul acestora în evaluarea întreprinderilor.

2. Propunerile Comisiei

2.1 Atunci când ne gândim la bunuri necorporale, adeseori ne vin mai întâi în minte cercetarea, brevetele și, în general, inovarea tehnologică. Or, este adevărat că aceste elemente reprezintă atuuri hotărâtoare pentru competitivitate, dar există în egală măsură o altă categorie de imobilizări necorporale: întregul câmp de elemente necorporale ce țin de imaginar. Acesta acoperă o paletă de activități, concepte și sectoare care înglobează creația culturală și artistică, în sensul cel mai larg, designul, publicitatea, mărcile etc. Toate aceste elemente au o trăsătură comună: se bazează pe noțiunile de creație și creativitate.

2.2 Noile evenimente reprezentate de ratificarea de către UE și statele membre a „tratatelor internet” ale Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale (OMPI) (*Tratatul OMPI privind drepturile de autor – WTC*, și *Tratatul OMPI privind interpretările, execuțiile și fonogramele – AWPPT*) nu au putut fi luate în considerare în propunerile Comisiei în 2009. Astăzi, comunicarea ține seama de această nouă realitate, precum și de *Acordul internațional împotriva contrafacerii (ACIC)*.

2.3 Se disting două forme de proprietate imaterială (sau intelectuală): proprietatea industrială și proprietatea literară și artistică.

2.4 Marile axe de protecție a inventatorilor și creatorilor, două la număr, sunt reprezentate de cele două forme istorice ale brevetelor pentru ceea ce ține, pe de o parte, de invențiile susceptibile de aplicații industriale și, pe de altă parte, de drepturile de autor (sau versiunea mai restrictivă din *common law*, *copyright*-ul) pentru publicații și alte creații literare, audio-vizuale sau artistice, înțelese într-un sens foarte larg.

2.5 Această comunicare își propune să prezinte strategia globală concepută de Comisie, de creare a unei veritabile piețe unice a „proprietății intelectuale”, care în prezent lipsește în Europa, în vederea instaurării unui regim european al drepturilor de proprietate intelectuală (DPI) adaptat la economia de mâine și care să recompenseze eforturile de inovare și creativitate, să credee stimulentele necesare pentru a promova inovarea în cadrul UE și să permită înflorirea diversității culturale, grație unor noi piețe de conținut, deschise și concurențiale.

2.6 Este vorba de un ansamblu de propuneri, dintre care unele reiau politici care se aplică de mult timp, dar care ar trebui armonizate și adaptate, și propuneri noi în favoarea încorporării și integrării DPI în piața unică europeană.

2.7 Unele propuneri nu sunt formulate în mod concret și mai sunt necesare câteva luni pentru a dispune de propuneri concrete privind forma de organizare a unei piețe europene a DPI și schimbările necesare în vederea armonizării protecției mărcilor. În 2012 Comisia va prezenta propuneri privind gestionarea drepturilor referitoare la muzica online.

2.8 Restul propunerilor sunt deja formulate de mult timp, cum ar fi brevetul unitar, care pare să se apropie de finalizare după trei decenii de eforturi, sau armonizarea legislațiilor și a măsurilor concrete de combatere a contrafacerii, a pirateriei produselor sau a parazitismului mărcilor, însă de acum înainte aceste propuneri sunt formulate într-un cadru armonizat și coerent, astfel încât să contribuie, împreună cu alte propuneri, la eficiența strategiei propuse.

3. Observațiile generale ale Comitetului

3.1 În opinia Comitetului, un regim european al DPI modern și totodată integrat ar contribui semnificativ la creșterea economică, la crearea de locuri de muncă durabile și la competitivitatea economiei europene – marile obiective ale Strategiei Europa 2020. În trecut Comitetul s-a pronunțat cu regularitate cu privire la acest aspect și a făcut recomandări privind proprietatea industrială și proprietatea literară și artistică pe piața unică⁽¹⁾.

3.2 Drepturile de proprietate intelectuală cuprind drepturile de exploatare industrială și comercială, cum sunt brevetele și modelele de utilitate, mărcile, soiurile de plante, drepturile asupra bazelor de date sau asupra schemelor electronice, desenele și modelele, indicațiile geografice, drepturile de autor și drepturile conexe, secretele de fabricație etc.

3.3 Numai industriile cunoașterii reprezintă 1,4 milioane de IMM-uri în Europa și 8,5 milioane de locuri de muncă și, comparativ cu alte sectoare economice, cunosc o creștere rapidă și continuă, participând astfel la relansarea economică.

3.4 Comisia afirmă că „DPI sunt drepturi de proprietate [...]”. Acestea sunt asimilate unui drept de proprietate, dar sunt, de fapt, drepturi necorporale care îi protejează pe titulari contra copiei și concurenței și constituie excepții la libera concurență, sub formă de monopoluri temporare protejate de un titlu sau un certificat, eliberate de o autoritate de stat competentă (brevete etc.) sau recunoscute de legislația unui stat (drepturi de autor și drepturi conexe).

3.5 Titularii acestor drepturi pot să le cedeze sau pot să vândă numai dreptul de reproducere sub formă de licențe, fapt care le apropie de un drept de proprietate necorporal, dar a cărui protecție este mai incertă în practică decât cea a proprietății asupra bunurilor materiale, întrucât baza lor este diferită. Monopolurile temporare nu sunt de fapt recunoscute și protejate decât într-un scop de interes general, pentru a crește potențialul cunoștințelor și tehnologiilor, impulsionând astfel dezvoltarea industrială sau culturală.

⁽¹⁾ JO C 18 din 19.1.2011, p. 105,
JO C 116 din 28.4.1999, p. 35,
JO C 32 din 5.2.2004, p. 15,
JO C 77 din 31.3.2009, p. 63

3.6 Această dimensiune de interes general nu se regăsește în domeniul programelor de calculator, care nu sunt obligate să-și publice sursele în cazul în care sunt eliberate brevete pentru protecția lor. Dreptul european însă exclude protecția programelor de calculator prin brevete (Convenția de la München) și protejează printr-un drept derivat din dreptul de autor nu sursele, ci numai efectele produse de softul brevetat. Aceasta creează totuși o problemă, căci aceleași efecte se pot obține cu programe diferite, cu atât mai mult cu cât protecția drepturilor de autor asupra programelor de calculator prevede obligații specifice, pentru a se asigura interoperabilitatea diverselor programe, ceea ce poate autoriza decompilarea. Cu toate acestea, protecția pe o durată de cincizeci de ani, în principiu, pare excesivă într-un domeniu în care înnoirea și inovarea sunt de o rapiditate extremă și unde se aplică principiul „câștigătorul ia totul” (*winner takes all*) pe o piață în care tehnologiile și programele sunt într-o constantă evoluție sau transformare.

3.7 Pe de altă parte, unele mișcări se opun formelor tradiționale de protecție prin crearea de licențe publice libere, de tipul *General Public Licence* pentru programele de calculator și de tipul *creative commons* pentru domeniul literar sau artistic; este vorba, în acest caz, de o contestare a protecțiilor clasice, considerate drept frâne în calea societății cunoașterii și a informației. Aceste licențe libere, care reprezintă o parte importantă a pieței globale, ar trebui recunoscute și protejate în același fel cu celelalte licențe care reprezintă titluri de proprietate.

3.8 Protecțiile temporare pot fi afectate de derogări din motive de interes general (licențe obligatorii în cazul în care titularii drepturilor refuză să acorde licențe în anumite țări sau în materie de medicamente în caz de epidemie sau epizootie). Înainte ca acordurile TRIPS și tratatele recente ale OMPI să confere o dimensiune mai largă, dacă nu chiar universală, drepturilor necorporale ce țin de comerțul internațional, multe țări nu au acordat în trecut protecții reale sau suficiente sau au tolerat încălcări ale proprietății industriale și literare, cu scopul de a-și construi baza industrială și de a-și dezvolta cunoștințele (Japonia, anumite țări europene etc.). Acest tip de practici sunt în regres, dar, în realitate, statele pot manifesta o atitudine mai mult sau mai puțin represivă sau tolerantă față de contrafaceri (China, India etc.).

3.9 Prin dezvoltarea imobilizărilor necorporale (mărcile), o întreprindere poate să se detașeze de concurenții săi, să pună pe piață noi produse, noi concepte și, în general, să câștige în competitivitate pe alte criterii decât cel al prețurilor, ceea ce, în cele din urmă, crește numărul de clienți, generând profituri suplimentare și noi locuri de muncă. Contrafacerea și practicile parazitare se dezvoltă și amenință nu numai locurile de muncă, ci și investițiile; de asemenea, amenință sănătatea și securitatea consumatorilor, ca și încrederea acestora în mărcile contrafăcute sau copiate, reducând astfel posibilitățile de cedare a licențelor, ca și veniturile și impozitele datorate.

3.10 Or, valoarea generată de aceste active este luată în calcul tot mai mult în stabilirea valorii la bursă a marilor întreprinderi într-o economie a imobilizărilor necorporale, în

contextul financiarizării acestei economii. Principalele capitalizări la bursă ale unor întreprinderi cum sunt Microsoft, Apple, IBM (cu un portofoliu de 40 000 de brevete), Google sau Facebook sunt formate în cuantum de 90 % din activele lor necorporale, acest procent variind în funcție de sectoarele economice și având totuși un nivel considerabil, între 90 % și 40 % din capitalizarea bursieră a întreprinderilor de pe piață. Noile norme contabile prevăd înscrierea în bilanț a valorilor imateriale, dar ridică probleme serioase de evaluare.

3.11 Această schimbare de scară are consecințe directe asupra noțiunii de *proprietate intelectuală*, care, de fapt, a suferit o schimbare de substanță față de utilizarea clasică a brevetelor și a dreptului de autor, așa cum se constată în cele mai recente convenții OMPI. Comisia a solicitat OMPI să înscrie protecția bazelor de date pe ordinea de zi a unei conferințe viitoare, în scopul încheierii unui tratat internațional.

3.12 Acest fapt explică și ACIC și condițiile în care acest tratat a fost adoptat (fără totuși a le justifica); acest tratat urmărește punerea în aplicare la nivel transfrontalier a măsurilor de protecție a proprietății brevetelor și a dreptului de autor înscrise în acordurile TRIPS ale OMC. Într-adevăr, unele țări, cum sunt China și India, blochează la Geneva adoptarea de măsuri de punere în aplicare a TRIPS, împiedicând astfel orice protecție efectivă a drepturilor necorporale în comerțul internațional.

3.13 În principiu, ACIC nu ar trebui să modifice acquis-ul comunitar, totuși orientarea lui exclusivă către întărirea protecției drepturilor titularilor prin măsuri de natură vamală, polițienească și de cooperare administrativă continuă să favorizeze o viziune specifică proprietății drepturilor; celelalte drepturi ale omului, fără îndoială drepturi fundamentale, cum sunt dreptul la informare, la sănătate, la o alimentație suficientă, la selecția semințelor de către agricultori, la cultură nu sunt luate destul în considerare, iar acest fapt va avea consecințe asupra viitoarelor legislații europene care vor fi avute în vedere la armonizarea legislațiilor statelor membre. Ca atare, concepția proprietarilor individualizată și exclusivă a excepțiilor temporare la libera concurență nu va rămâne fără consecințe asupra viitorului societății cunoașterii și a informației și a drepturilor omului de a treia generație, incluse în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

3.14 Trebuie observat că invențiile admise ca putând fi brevetate suportă variații considerabile, în funcție de țară, în special în ceea ce privește noile tehnologii; programele de calculator au trăsăturile lor specifice și sunt protejate prin brevete în unele locuri (în SUA) și prin dreptul de autor special în altele (Europa), dar aceste regimuri contradictorii creează, atât unul, cât și celălalt, obstacole considerabile în calea inovării și se află, de exemplu în SUA, la originea costurilor disproporționate ale apărării în instanță. Eliberarea brevetelor obișnuite duce la o puternică incertitudine juridică; SUA tocmai au reformat Biroul Statelor Unite pentru brevete și mărci comerciale (USPTO) și au revizuit sistemul de protecție a noilor tehnologii, în special a programelor de calculator, pentru a se elibera brevete de bună calitate, astfel încât să se promoveze inovația și certitudinea juridică.

3.15 Procedura de examinare a cererilor este esențială și trebuie să aibă o calitate ireproșabilă și recunoscută pentru viitorul brevet unitar, pentru a-și consacra valoarea și a evita pe cât posibil contestațiile și procesele. La Oficiul European de Brevete există personal calificat, dar ar trebui să i se aloce timp suficient pentru a studia fiecare dosar pentru a putea garanta această calitate, care ar trebui să constituie semnul distinctiv al inovației europene. De asemenea, calitatea traducerilor din limbile naționale în limbile de circulație stabilite prin Convenția de la Londra va trebui să fie tratată cu aceeași atenție, cu specialiști în traduceri tehnice; Comitetul consideră, ca atare, că nivelul actual al programelor de calculator de traducere automată încă este prea slab pentru a obține calitatea cerută de limbajul tehnico-juridic specializat și înaltul nivel de redactare a brevetelor ⁽²⁾.

4. Observații specifice ale Comitetului

4.1 Protecția invențiilor prin brevete

4.1.1 Potrivit Convenției de la München, invențiile care prezintă un caracter de noutate și sunt susceptibile de aplicații industriale pot face obiectul unei cereri de protecție printr-un brevet; programele de calculator, metodele de afaceri, algoritmi și ecuațiile, precum și descoperirile științifice nu sunt brevetabile. Punerea în discuție a acestor principii în ceea ce privește programele de calculator (care sunt niște algoritmi) și descoperirile genetice (genomul uman, rolul genelor) a dus la dezbateri, căci există o opoziție puternică. Statele Unite eliberează brevete în domeniul excepțiilor europene (urmând jurisprudența Curții Supreme), care astăzi pun grave probleme și generează costuri de protecție disproporționate în caz de litigiu.

4.2 Protecția programelor de calculator

4.2.1 „Directiva 91/250/CEE a Consiliului acordă protecția dreptului de autor programelor de calculator în calitate de opere literare în sensul Convenției de la Berna privind protecția operelor literare și artistice (Paris, 1971). Chestiunea stabilirii calității de autor este lăsată în mare măsură la aprecierea statelor membre ale UE. Angajatorii sunt autorizați să exercite drepturile economice aferente programelor create de salariații lor. Drepturile morale sunt excluse din cadrul directivei”. ⁽³⁾ Această directivă nu reglementează problema drepturilor creatorilor salariați nici în materie de drepturi de autor, și nici în cazul brevetelor.

4.2.2 Comitetul sugerează Comisiei să evalueze posibilitatea instituirii unei protecții specifice pentru programele de calculator, cu o durată foarte redusă; Directiva 91/250/CEE ⁽⁴⁾ ar putea fi revăzută pentru a reduce foarte mult durata protecției, de exemplu la cinci ani, și pentru a impune obligativitatea publicării surselor, având în vedere rapiditatea inovării și a înnoirii programelor marilor editori.

⁽²⁾ Oficiul European pentru Brevete (OEB) oferă programe de traducere, dar limitate la cele trei limbi oficiale.

⁽³⁾ A se vedea COM(2000) 199 final.

⁽⁴⁾ JO L 122, 17.5.1991, p. 42.

4.3 Protecția bazelor de date

4.3.1 Este vorba de o protecție *sui generis*, inspirată din proprietatea literară și artistică, dar cu o durată de cincisprezece ani, în vreme ce operele citate sau la care se face trimitere în anumite baze rămân supuse dreptului de autor. Legislația europeană este una dintre rarele legislații care acordă protecție creatorilor de baze de date, ce rămân în mare măsură necunoscuți de restul lumii.

4.4 Protecția schemelor de calculator

4.4.1 Cartelele electronice și procesoarele informatice fac obiectul unei protecții ad-hoc universale împotriva copierii, protecție înscrisă în Acordurile de la Marrakech (1994), care au instituit OMC.

4.5 Protecția proprietății literare și artistice

4.5.1 Dreptul de autor (în mod schematic, copyright-ul și dreptul moral al autorului), precum și dreptul de suită al artiștilor fac, de asemenea, obiectul unei protecții universale în Europa.

4.5.2 Protecția operelor, în special a cărților, filmelor și muzicii, este afectată de mijloacele moderne de reproducere digitală și transmitere prin internet. Aceste mijloace pot facilita crearea de copii de aceeași calitate ca originalul și comercializarea lor. Aceste practici sunt ilegale în Europa, dar legislațiile naționale sunt divergente, iar Comitetul susține o veritabilă armonizare a legislațiilor din perspectiva proporționalității și a echilibrului controalelor și sancțiunilor.

4.5.3 În acest domeniu s-a dezvoltat un drept european care îi protejează foarte mult pe titularii dreptului de autor și ai drepturilor conexe. Este și cazul Statelor Unite, ceea ce explică în mare parte adoptarea ACIC, procedura sa de elaborare „secretă” restrânsă numai la câteva țări și, mai ales, obiectivele sale de punere în aplicare în raport cu imposibilitatea ca proceduri practice și obligații să fie acceptate în cadrul OMC, din cauza faptului că se cere adoptarea în unanimitate, în condițiile blocajului impus de anumite țări, cum ar fi China sau India.

4.5.4 Totuși, potrivit Comitetului, abordarea ACIC urmărește întărirea continuă a poziției titularilor de drepturi în raport cu „un public” ale cărui drepturi fundamentale (viața privată, libertate de informare, secretul corespondenței, prezumția de nevinovăție) sunt din ce în ce mai slăbite prin legislații foarte favorabile distribuitorilor de conținuturi.

4.5.5 Infractorii „profesioniști” știu perfect să scape oricărei forme de control al fluxului de date pe internet, iar sancțiunile „exemplare” aplicate unor adolescenți nu pot ascunde faptul că producătorii de produse audiovizuale au întârziat cu zece ani în

crearea unui model de afaceri adaptat la noile tehnologii ale informației și comunicării. În scopul reducerii costurilor procedurale și a timpului de reglementare, au fost instituite coduri de conduită în mod fragmentar, adeseori la inițiativa guvernului, coduri care îi obligă pe furnizorii de servicii de internet să pună la dispoziția furnizorilor de conținuturi audiovizuale și muzicale – sector cu un mare nivel de concentrare – numele și adresele presupușilor „copiatori” de conținuturi dobândite în mod ilegal de pe internet, ceea ce presupune și un risc de eroare. Această formă de denunț poate fi agravată prin tăierea accesului la internet al presupușilor falsificatori. Deși aceasta ar duce la reducerea activității instanțelor, și așa supraîncărcate, și ar evita ca legiuitorul să acționeze și să propună instituții oficiale de combatere a contrafacerii, într-un context de restricții bugetare, acest tip de practici private ar putea duce la derapaje. Același lucru este valabil și pentru actele legislative adoptate sub presiunea lobby-urilor de distribuire de filme și muzică, existente în diverse țări, cu rezultate în general puțin convingătoare și cu prețul încălcării drepturilor consumatorilor, care sunt, în general, total ignorați și considerați în bloc ca fiind potențialii infractori.

4.5.6 Deși este necesar în mod intrinsec să se respecte legislațiile împotriva contrafacerii, care îi protejează în cea mai mare parte pe consumatori contra riscurilor de sănătate sau securitate și locurile de muncă calificate unde se respectă drepturile lucrătorilor, ar fi de preferat să se precizeze concepția generală asupra proprietății literare și artistice, astfel încât să se reechilibreze legislațiile care trebuie armonizate, ținând seama și de drepturile consumatorilor și utilizatorilor, precum și ale lucrătorilor, asociind organizațiile reprezentative ale acestora la elaborarea normelor din aceste domenii.

4.5.7 O directivă ⁽⁵⁾ reglementează radiodifuzarea operelor prin cablu sau prin satelit. Există și alte norme europene:

— o directivă privind operele orfane (în curs de examinare de către legiuitor) ⁽⁶⁾;

— o directivă privind dreptul de închiriere și de împrumut ⁽⁷⁾ și

— excepții la dreptul de autor ⁽⁸⁾.

Aceste dispoziții fac obiectul unor rapoarte periodice. *Excepțiile* sau *tolerările* ar trebui reconsiderate din perspectiva unei afirmări clare a drepturilor utilizatorilor, printr-o legislație care să le protejeze drepturile fundamentale și impunerea de excepții, de exemplu în caz de dizabilități ⁽⁹⁾.

4.6 Propunerea Comisiei privind piața unică a drepturilor de proprietate intelectuală și comentariile Comitetului

4.6.1 S-a conturat și s-a întărit tendința permanentă de a asimila drepturile temporare protejate prin brevete, drepturi de autor și prin alte sisteme *sui generis* (scheme electronice, desene și modele, soiuri de plante etc.) unor drepturi de proprietate similare dreptului de proprietate asupra bunurilor mobile și imobile. Această tendință, care nu se știe dacă va fi de durată, este reluată la nivelul Comisiei și își pune o amprentă asupra strategiei propuse.

4.6.2 Această asimilare între excepțiile temporare și noțiunea de proprietate izvorâtă din dreptul roman nu are numai avantaje, poate cu excepția titularilor. Or, suspendarea dreptului concurenței și faptul că acesta este supus regimului de autorizare de către titularii care atribuie licențele nu dă naștere unui veritabil drept de proprietate cu tot ce presupune acesta. Există limitări în interes public (licențe obligatorii), caracterul teritorial al brevetelor și divergențele din legislațiile naționale, inclusiv din Europa, limitează protecția etc.

4.6.3 Cu toate acestea, tendința actuală este de a considera brevetele și licențele ca valori de plasament sau garanții pentru investiții și asistăm chiar la transformarea acestora în titluri negociabile, în vederea unor speculații financiare. Aceasta derivă din financiarizarea economiei în paralel cu dezvoltarea unei economii a imobilizărilor necorporale legată de noile tehnologii ale informației și comunicării și de noile norme contabile IFRS. Comisia ar trebui în scurt timp să-și concretizeze strategia privind piața brevetelor sub forma unui *instrument de valorificare a DPI* (o bursă europeană?). Problema majoră a noilor întreprinderi inovatoare din Europa constă în insuficiența legăturilor dintre cercetarea fundamentală și cea aplicată din universități și întreprinderi, precum și în insuficiența gravă de capital de risc în întreprinderile inovatoare. Comitetul atrage din nou atenția asupra practicilor societăților multinaționale din sectoarele de înaltă tehnologie, care constau din achiziționarea de IMM-uri și ingineri cu portofoliul de brevete ale întreprinderilor inovatoare, mai curând decât de licențe care ar putea fi eliberate și concurenței; aceasta urmărește utilizarea brevetelor și a celorlalte titluri de proprietate industrială pentru strategii monopoliste și anticoncurențiale.

4.6.4 Un alt pilon al strategiei reafirmă locul important al brevetului european unitar și al unui organ judiciar superior european care să unifice jurisprudența, pentru a remedia problemele grave cu care se confruntă întreprinderile, în special cele care împiedică în mare măsură accesul IMM-urilor la protecția proprietății lor industriale, și pentru a promova o mai bună cunoaștere a stării tehnicii pe piața unică.

4.6.5 Comitetul a susținut dintotdeauna cu putere demersul Comisiei de a introduce un brevet unitar, formulând totodată rezerve cu privire la anumite practici ale OEB care nu respectă în totalitate clauzele Convenției de la München în ce privește excluderea expresă a programelor de calculator, în timp ce toate brevetele privind programele de calculator sau metodele de

⁽⁵⁾ Directiva 93/83/CEE, JO L 248, 6.10.1993, p. 15.

⁽⁶⁾ Aviz CESE: JO C 376 du 22.12.2011, p. 66.

⁽⁷⁾ Directiva 2006/115/CE (JO L 376, 27.12.2006, p. 28).

⁽⁸⁾ Directiva 2001/29/CE (JO L 167, 22.6.2001, p. 10).

⁽⁹⁾ Aviz CESE: JO C 228, 22.9.2009, p. 52

afaceri au fost anulate de către organele judiciare naționale sesizate în caz de contestație; astfel de practici aduc atingere securității juridice, care ar trebui să guverneze obținerea unui brevet, și reprezintă o procedură costisitoare pentru solicitanți (cheltuieli de examinare, de traducere, redevența anuală, utilizarea de intermediari specializați în brevete). Devieri de acest fel nu trebuie să afecteze viitorul brevet.

4.6.6 În ceea ce privește sugestiile Comisiei de a se crea un cod european al drepturilor de autor și de a se studia fezabilitatea unui drept de autor opțional „cu efect unitar”, Comitetul consideră că acestea sunt propuneri foarte ambițioase în direcția armonizării și realizării pieței unice, dar estimează că este încă

prea devreme pentru a se pronunța asupra unor simple ipoteze și invită Comisia să continue aceste studii și să prezinte propuneri concrete care să țină cont de stadiul dezvoltării acestui domeniu în diversele state membre.

4.6.7 Comitetul consideră că taxa aplicată suporturilor electronice și magnetice de orice natură, cu titlu de finanțare a copiei private, se întemeiază pe prezumția de vinovăție. Pentru CESE, copia privată constituie, dimpotrivă, o practică legitimă care permite schimbarea suportului sau a materialului și care ar trebui recunoscută ca fiind un drept al titularului legal al licenței de utilizare, în conformitate cu principiul utilizării corecte (*fair use*) ⁽¹⁰⁾.

Bruxelles, 18 ianuarie 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

⁽¹⁰⁾ Această analiză este împărtășită și de CJUE în hotărârea sa în cauza *Padawan*.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu și Comitetul Economic și Social European „O viziune strategică pentru standardele europene: avansând în direcția îmbunătățirii și accelerării creșterii durabile a economiei europene până în 2020”

COM(2011) 311 final

(2012/C 68/06)

Raportor: **dl Edgardo Maria IOZIA**

La 1 iunie 2011, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu și Comitetul Economic și Social European „O viziune strategică pentru standardele europene: avansând în direcția îmbunătățirii și accelerării creșterii durabile a economiei europene până în 2020”

COM(2011) 311 final.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 19 decembrie 2011.

În cea de-a 477-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 ianuarie 2012 (ședința din 19 ianuarie 2012), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 158 de voturi pentru, 6 voturi împotriva și 2 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul Economic și Social European (CESE) este un susținător convins al Strategiei Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii și salută inițiativa Comisiei. În special adoptarea de standarde comune UE contribuie la dezvoltarea unei piețe unice competitive, cu produse și servicii interoperabile și inovatoare, bazate pe standarde.

1.2 Standardele pot fi considerate patrimoniul civilizației noastre: ele reprezintă cunoștințele actuale și cele din trecut și trebuie să fie orientate către progres pentru a evolua în mod adecvat. Pentru a reflecta întotdeauna nevoile societății, ar trebui să se reducă timpul necesar pentru elaborarea standardelor. CESE sprijină eforturile Comisiei de a reduce această perioadă cu 50 % până în 2020, fără însă ca acest lucru să se petreacă în mod uniform și fără a aduce atingere consultărilor cu părțile interesate, care reprezintă un proces necesar și uneori îndelungat. Aceste consultări au loc în mod mai eficient la nivel național, acțiunea directă a organizațiilor europene specializate completându-le în mod util.

1.3 Participarea la standardizare ar trebui să fie la fel de importantă ca participarea la procesul legislativ. Este nevoie de o mai mare participare a consumatorilor, a IMM-urilor și a altor părți interesate, aceasta putând fi realizată prin susținere financiară. Evaluarea de către părțile interesate a standardelor naționale ar putea asigura reprezentarea intereselor societății la toate nivelurile.

1.4 Standardele aplicate în achizițiile publice sunt esențiale pentru o implementare corectă a pieței unice.

1.5 CESE își confirmă opinia exprimată anterior: „specificațiile adoptate de foruri și/sau de consorții internaționale în sectorul TIC ar trebui acceptate numai după un proces de certificare de către organismele europene de standardizare (OES), cu participarea reprezentanților IMM-urilor, a consumatorilor, a organizațiilor de protecție a mediului, a lucrătorilor și a organismelor reprezentante ale unor interese sociale puternice ⁽¹⁾.”

1.6 Comisia propune mai multe acțiuni în diferite domenii. Având în vedere că standardizarea este un instrument foarte important pentru susținerea politicii industriale, a inovării și a competitivității, CESE sprijină acțiunile propuse, mai cu seamă cele privind rolul Centrului Comun de Cercetare al Comisiei Europene, menite să verifice faptul că standardele științifice țin cont de cerințele economiilor naționale și ale celei europene în materie de competitivitate, necesități sociale, probleme de siguranță/securitate și impact asupra mediului (acțiunile 1-5 ale comunicării).

1.7 Din perspectiva interesului societal, Comisia prevede să se acorde o atenție specială siguranței, securității și protecției, să se solicite statelor membre să asigure implicarea veritabilă a consumatorilor, a asociațiilor de mediu, a persoanelor cu dizabilități și a celor în vârstă. CESE consideră că aceste propuneri au o mare valoare (acțiunile 6-9).

⁽¹⁾ JO C 376 din 22.12.2011, p. 58.

1.8 CESE a susținut întotdeauna implicarea și acordarea unui rol efectiv organizațiilor societății civile și este întru totul de acord cu Comisia și cu inițiativa acesteia de a extinde procesul de lucru și de a asigura caracterul mai incluziv al acestuia, atât la nivel național, cât și european, pe baza unor criterii recunoscute, precum principiile acordului OMC privind barierele tehnice din calea comerțului. Ar trebui să se acorde un sprijin financiar organizațiilor IMM, consumatorilor, sindicatelor și altor părți interesate relevante (acțiunile 10-15).

1.9 Capitolul 5 al comunicării este dedicat dezvoltării de standarde pentru servicii: CESE se exprimă în favoarea opiniei exprimate în acest capitol și consideră că ideea de a se încredința această responsabilitate Grupului la nivel înalt pentru servicii destinate întreprinderilor, așa cum se propune în Comunicarea „Către un Act pentru piața unică” este una foarte utilă pentru toate sectoarele economice, chiar și în alte sectoare decât cel al serviciilor (acțiunile 16-18).

1.10 CESE recunoaște specificul pieței TIC și nevoia definirii rapide a unor standarde, care ar urma să fie elaborate de foruri și consorții. Așa cum s-a afirmat, un proces cu adevărat incluziv ar trebui să valideze aceste standarde. Trebuie salutată crearea unui forum al diverselor părți interesate. CESE recomandă organizarea regulată a acestui forum și nu numai pentru o singură inițiativă. CESE ar dori să facă parte din acest forum.

Standardele TIC sunt esențiale în achizițiile publice electronice (e-Procurement) și în guvernarea digitală în general. Este esențial să se garanteze interoperabilitatea TIC (acțiunile 19-23).

1.11 Propunerile finale subliniază rolul Europei în standardizarea internațională și inițiativa activă anunțată de Comisie. CESE este în favoarea acțiunilor propuse și consideră că este esențial pentru interesul UE ca aceasta să-și asume un rol foarte activ în activitățile internaționale, susținând deciziile Comisiei de a sprijini OES-urile în eforturile lor pe bază bilaterală și multilaterală (acțiunile 24-28).

1.12 Evaluarea independentă, care urmează a fi inițiată cel târziu până în 2013, se bazează pe interesul Comisiei de a evalua progresele și respectarea țintelor: politica industrială, inovarea și dezvoltarea tehnologică din punctul de vedere al nevoilor de incluziune și reprezentativitate ale pieței. CESE este întru totul de acord cu această propunere (acțiunea 29).

2. Observații generale

2.1 Un sistem eficient de standardizare europeană va permite, în principiu, crearea unor produse și servicii interoperabile, care pot fi scoase pe piață fără limite în interiorul UE, nu numai în cadrul unor scenarii transfrontaliere, cu și la nivel local, regional sau național.

2.2 CESE este de acord că standardele reprezintă instrumente politice eficiente și că pot contribui la funcționarea corectă a pieței unice, în special în domeniul TIC și al serviciilor, în care sunt în curs de elaborare standarde de proces și de producție.

2.3 CESE sprijină ferm folosirea standardelor în achizițiile publice, având în vedere că aceasta va stimula oferta de produse și servicii bazate pe standarde. Persoanele care se ocupă cu achizițiile publice în UE ar trebui să utilizeze standarde europene sau globale, dacă există, în orice cerere de produs sau de serviciu, în timp ce utilizarea standardelor de producător și a produselor sau serviciilor care nu sunt interoperabile ar trebui descurajate ferm.

2.4 Subliniind importanța eliminării definitive a obstacolelor din calea comerțului, CESE apreciază angajamentul tuturor organismelor naționale de standardizare din statele membre de a pune în practică standarde europene sub formă de standarde naționale identice și de a reține standardele naționale aflate în conflict cu acestea, precum și de a nu întreprinde pe viitor acțiuni care ar putea submina această armonizare.

2.5 CESE este de acord că procesul european de standardizare ar trebui accelerat, simplificat, modernizat și că ar trebui să capete un caracter mai incluziv. Utilizarea unor termene specifice stricte, a resurselor de expertiză și a participării efective a tuturor părților interesate (în special IMM-urile, consumatorii și alte părți interesate ale societății care sunt adesea slab reprezentate sau absente la nivel național) ar trebui menționată în cerințele Comisiei Europene privind standardele și finanțarea.

2.5.1 De asemenea, este foarte importantă participarea la nivel național. Propunerile făcute de organismele naționale de standardizare reprezintă baza standardelor europene. Pentru consumatori și IMM-uri este mai ușor să contribuie la nivel național.

2.6 Având în vedere că standardizarea este un proces voluntar pus în mișcare de piață și că succesul lui depinde în primul rând de acceptarea de către piață, CESE subliniază importanța unei mai bune implicări a IMM-urilor, chiar și prin asociațiile acestora, în toate etapele standardizării: consultarea cu privire la noile proiecte, inclusiv la mandatele de standardizare, la elaborarea standardelor și la aprobarea finală prin vot, atât la nivel național, cât și european.

3. Observații specifice

3.1 Considerații privitoare la OES ⁽²⁾

3.2 CESE recunoaște că în ultimii ani s-a realizat o reducere considerabilă a timpului mediu de elaborare a standardelor europene. Însă acest timp ar trebui redus și mai mult, dar nu

⁽²⁾ OES: organismele europene de standardizare. Cele trei organisme europene oficiale de standardizare sunt CEN, Cenelec și ETSI.

în detrimentul incluziunii sau al calității. Totodată, Comisiei i se solicită să-și îmbunătățească și să-și accelereze procedurile pentru elaborarea de mandate de standardizare și pentru trimiterea la standarde armonizate în Jurnalul Oficial al UE. CESE salută intenția declarată a Comisiei de a reduce durata procesului cu 50 % până în 2020.

3.2.1 Componenta grupurilor de lucru ale OES și a comitetelor tehnice trebuie să fie mai bine echilibrată, reprezentând toate părțile pieței interesate de subiectul de standardizare respectiv. Ar trebui puse la dispoziție anumite fonduri pentru asigurarea participării la ateliere a microîntreprinderilor, a consumatorilor și a altor părți interesate din societate, precum și a asociațiilor acestora. CESE sprijină decizia de a se revizui și raționaliza sistemul actual de stimulente și forme de sprijin financiar pentru multiplicarea posibilităților de participare a tuturor părților interesate. Va fi foarte binevenit un regulament unificat cu privire la instrumentele existente.

3.2.2 Este necesară o coordonare corespunzătoare pentru a se preîntâmpina duplicarea eforturilor sau a rezultatelor în cadrul diferitelor grupuri de lucru la nivelul UE (finanțate de Comisia Europeană).

3.2.3 ONS-urile au nevoie de implicarea deplină a statelor membre, îndeosebi de sprijin politic, precum și de resurse tehnice și financiare, pentru a permite participarea tuturor părților interesate.

3.2.4 Unul dintre beneficiile principale ale standardizării este posibilitatea furnizării de produse și servicii interoperabile, însă ar trebui instituite un mecanism clar și niște instrumente pentru testarea și validarea standardelor UE, pentru a se asigura cicluri mai rapide de dezvoltare a produselor.

3.2.5 Ca reacție la „îmbătrânirea Europei”, standardizarea europeană are, de asemenea, un rol esențial de jucat în asigurarea furnizării de produse și servicii sigure și accesibile consumatorilor de toate vârstele și de toate gradele de validitate. Acest lucru este deosebit de important dacă se are în vedere importanța standardelor europene în sprijinirea contractelor de achiziții publice.

3.3 **Orientări pentru punerea în aplicare** – Unele organisme internaționale de standardizare nu definesc orientări de punere în aplicare pentru utilizarea standardelor elaborate. OES ar trebui să vină în întâmpinarea acestei nevoi, definind orientări clare și concise pentru a asigura punerea în aplicare cu ușurință.

IMM-urile vor avea posibilitatea de a obține acces pe piețele în care sunt folosite standarde comune, reducându-se complexitățile și costurile pentru IMM-uri și îmbunătățindu-se concurența.

Se va încuraja utilizarea standardelor UE acolo unde lipsesc standarde naționale sau se va asigura convergența standardelor naționale cu standardele UE, prin punerea la dispoziție a unor foi de parcurs clare.

3.4 **Sensibilizare și reprezentare pentru IMM-uri:** ar trebui organizate la nivel regional și național ateliere cu țintă precisă, activități de formare și de sensibilizare, dat fiind că atenția IMM-urilor poate fi captată mai ușor prin intermediul asociațiilor ramurilor economice locale sau al asociațiilor de IMM-uri și prin intermediul administrației publice.

3.4.1 Adesea, IMM-urile nu sunt conștiente de mecanismul de elaborare a standardelor și acceptă pur și simplu produse care cuprind standarde predefinite. Asociațiile IMM-urilor de la nivel național și de la nivelul UE nu au adesea resursele necesare pentru a își exprima poziția în procesul de elaborare a standardelor, ceea ce le reduce și mai mult influența.

3.4.2 CESE este de acord că ar trebui consolidată poziția asociațiilor europene care reprezintă IMM-urile și a părților interesate din societate. Ar trebui să se ia în mod serios în considerare acordarea de drepturi de vot asociațiilor IMM-urilor din UE și părților interesate din societate în cadrul OES. CESE este interesat să participe la această dezbatere, deocamdată una controversată, având în vedere că OES sunt organisme private.

3.4.3 CESE apreciază eforturile depuse, cu sprijinul financiar al Comisiei Europene, de NORMAPME ca asociație europeană reprezentantă a artizanilor și a IMM-urilor în procesul de standardizare, precum și de ANEC, ca reprezentantă a consumatorilor.

3.4.4 Pentru a atrage atenția asupra standardelor și a extinde utilizarea lor, CESE propune ca organizațiile de standardizare de la nivelul UE și de la cel național să le ofere potențialilor utilizatori accesul simplificat la standarde, inclusiv la un rezumat al conținutului acestora. În cazul în care va fi prevăzut într-un act juridic că utilizarea standardelor este obligatorie, legiuitorul trebuie să se asigure că aceste standarde sunt la fel accesibile ca și actul juridic în sine.

3.5 **Educație:** În programele liceelor și universităților europene ar trebui introduse concepte de standardizare. Ar trebui oferite stimulente specifice pentru ca studenții și cercetătorii să elaboreze soluții și aplicații interoperabile bazate pe standarde. De exemplu, ar trebui acordată cu ușurință finanțare UE pentru studenți și cercetători ca entități unice sau ca grupuri transfrontaliere.

3.5.1 Comisia ar trebui să monitorizeze tendințele în materie de inovare colaborând strâns cu industria TIC, cu centrele de cercetare și universitățile, pentru a asigura elaborarea de standarde care corespund inovării în materie de produse/servicii. Programul de lucru pentru standardizare ar trebui să faciliteze acest lucru, acordând prioritate acțiunilor bazate pe comportamentele pieței în ceea ce privește adoptarea standardelor și pe nevoile ei.

3.6 Standardele reprezintă un proces voluntar de estimare a nevoilor, cerințelor și reglementărilor care trebuie respectate pentru a facilita acceptarea produselor și serviciilor asociate lor. Totuși, aceste reguli nu evoluează către statutul de standarde decât atunci când obțin acceptarea pe piață prin adoptarea lor pe scară largă de către utilizatori. De aceea, solicitările echilibrate ale părților interesate și consensul ar trebui să reprezinte bazele oricărei activități de standardizare. Cu toate acestea, la elaborarea standardelor participă în principal marile întreprinderi publice și private, ceea ce duce la o reprezentare neechilibrată a părților interesate.

3.7 Standardizarea este un instrument important pentru competitivitate. CESE face apel la statele membre să asigure un cadru național eficient de standardizare, capabil să contribuie la elaborarea standardelor europene și internaționale și să ofere soluții de standardizare pentru nevoile strict naționale.

3.8 ONS-urile ar trebui consolidate. Însă aceasta depinde în mare măsură de politica industrială națională, așa încât nivelul de angajament național variază de la o țară la alta. Ar putea fi elaborate stimulente specifice, cuplate cu o campanie de comunicare cu privire la cele mai bune practici aplicate în statele membre care consideră standardele un bun strategic pentru competitivitatea lor.

3.9 CESE este de acord cu rolul crucial al elaborării de **standarde pentru servicii**. Este însă esențial să se asigure faptul că standardele pentru servicii se bazează pe consens și sunt determinate de piață.

3.9.1 Standardele naționale ar putea crea obstacole în calea realizării unei piețe unice. Este esențial să se elaboreze standarde

la nivelul UE înainte ca statele membre să înceapă să elaboreze standarde specifice, care adesea nu sunt interoperabile.

3.10 CESE sprijină ferm acțiunile Comisiei Europene cu privire la standardele și interoperabilitatea în domeniul TIC. Este vorba, în special, despre posibilitatea de a se utiliza în achizițiile publice standarde TIC acceptate pe scară largă pentru a se crea o cerere de servicii interoperabile impulsionată de sectorul public, care va funcționa ca motor principal pentru standardizare.

3.10.1 Așa cum s-a propus deja, „Comitetul consideră că este indispensabil ca OES și Comisia să asigure un control preventiv, care să verifice faptul că specificațiile adoptate de foruri și/sau consorții industriale internaționale pentru a fi folosite ca referințe în achizițiile publice au fost elaborate în mod neutru, echitabil și transparent, cu o participare adecvată a reprezentanților întreprinderilor mici și mijlocii, a consumatorilor, a organizațiilor din domeniul mediului, a lucrătorilor și organismelor care reprezintă interese sociale”.

3.11 CESE este totodată sceptic față de propunere sub aspectul îmbunătățirii competitivității globale; politicile și standardele ar trebui să fie sprijinite de legislație, și nu invers. Standardizarea nu ar trebui să stea în calea inovării și dezvoltării.

3.12 Produsele și/sau serviciile bazate pe standarde rezultate din inițiative de succes finanțate de UE ar trebui cuprinse în următoarele inițiative UE pe această temă în vederea eliminării duplicării și în vederea promovării unei mai mari utilizări/adopțiuni a acestor standarde.

Bruxelles, 19 ianuarie 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții

COM(2011) 452 final – 2011/0202 (COD)

(2012/C 68/07)

Raportor: **dl Peter MORGAN**

La 30 noiembrie 2011 și la 17 noiembrie 2011, în conformitate cu articolul 114 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Consiliul și respectiv Parlamentul European au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții

COM(2011) 452 final – 2011/0202 (COD).

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 19 decembrie 2011.

În cea de-a 477-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 ianuarie 2012 (ședința din 18 ianuarie 2012), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 179 de voturi pentru, 2 voturi împotrivă și 7 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE salută conținutul principal al Directivei IV⁽¹⁾ privind cerințele de capital (*Capital Requirements Directive* - CRD IV), precum și acordul Basel III, de la care pleacă. Cu toate acestea, CRD IV va determina creșterea costurilor bancare, lucru care prezintă importanță pentru întreprinderile europene, în special pentru IMM-uri. Cadrul de la Basel este conceput pentru bănci active pe plan internațional, și toate acestea ar trebui să adere la cadru.

1.2 Directivele privind cerințele de capital s-au aplicat întotdeauna tuturor băncilor, aspect important dat fiind rolul pe care băncile regionale și cele care nu sunt constituite pe acțiuni îl au în susținerea economiei.

IMM-urile depind foarte mult de finanțarea bancară, și trebuie evitat ca cele din UE să fie penalizate prin costuri suplimentare în raport cu concurenții lor internaționali. În acest context, CESE solicită Comisiei să faciliteze extinderea împrumuturilor participative și etice⁽²⁾.

1.3 Studiul de impact realizat de Comisie a ajuns la concluzia că întreprinderile mici și mijlocii nu vor fi în mod special dezavantajate de noile cerințe de capital, dar Comitetul are în continuare dubii în această privință și solicită monitorizarea cu atenție de către Comisie a evoluțiilor creditării și costurilor bancare pentru IMM-uri. De asemenea, CESE recomandă ca examinarea evaluării riscurilor în cazul creditării IMM-urilor să fie efectuată de către Comisie.

1.4 Noul cadru reunește elementele micro și macroprudențiale. Din punct de vedere microprudențial, este vorba despre un capital mai mare și de mai bună calitate, de o mai

bună acoperire a riscurilor, de introducerea unei rate a efectului de levier ca mijloc de protecție împotriva regimului bazat pe risc, precum și de o nouă abordare în privința lichidităților. Sub aspect macroprudențial, CRD IV prevede constituirea unei rezerve de capital în perioadele favorabile, care să poată fi utilizată în perioadele de criză, precum și alte măsuri de contrabalansare a riscului sistemic și a problemelor derivate din interconectare. Din punct de vedere conceptual cel puțin, propunerile abordează toate problemele scoase la lumină de criza bancară și trecute în revistă în avizul anterior al CESE, privind CRD III⁽³⁾.

1.5 În final, efectul legislației va depinde de punerea ei în aplicare și de actorii implicați. Criza bancară nu a avut o singură cauză, toți actorii având partea lor de vină. Directorii responsabili cu guvernarea multor bănci sunt evident vinovați, dar la fel de vinovați sunt auditorii financiari, agențiile de rating, investitorii instituționali și analiștii, autoritățile de reglementare și de supraveghere din statele membre, băncile centrale, ministerele de finanțe și oamenii politici. Nici economiștii de la cel mai înalt nivel universitar și nici comentatorii din mass-media nu au sesizat ce se întâmplă. CESE și-ar dori să creadă că toți acești actori și-au învățat lecția în urma ultimei crize, deși modul în care a fost gestionată criza datoriilor publice lasă să se înțeleagă altceva. În anumite cazuri, problema recapitalizării băncilor nu a fost abordată, testele de stres au fost neconvingătoare (cazul Dexia), auditorii nu au solicitat constituirea de provizioane stricte pentru cazuri de depreciere a valorii datoriei publice, iar oamenii politici au fost răspunzători pentru faptul că au lăsat criza să scape de sub control, prin aplicarea de soluții politice unor probleme economice.

1.6 Contraponderea la noul regulament ar trebui să fie introducerea unor regimuri de recuperare și soluționare, bazate pe instrumente cum sunt dispozițiile în avans (*living wills*). În vreme ce statul va continua să ofere garanții pentru depozitele mici,

⁽¹⁾ JO L 329, 14.12.2010, p. 3-35, Avizul CESE: JO C 339, 14.12.2010, p. 24-28.

⁽²⁾ JO C 48, 15.2.2011, p. 33.

⁽³⁾ JO C 228, 22.9.2009, p. 62-65.

hazardul moral reprezentat de sprijinul nelimitat al statului pentru băncile falimentare trebuie eliminat. În cazul în care situația este suficient de clară, investitorii, creditorii și directorii vor trebui să-și angajeze direct răspunderea pentru viabilitatea pe viitor a fiecărei instituții de credit.

1.7 Pentru reinstaurarea stabilității și încrederii pe piețe, șefii de stat și de guvern din UE, prin planul de rezolvare a crizei, din 26 octombrie 2011, au convenit să impună unui număr de bănci o rată de conservare a capitalului de cea mai înaltă calitate până în iunie 2012, inclusiv o rezervă excepțională și temporară împotriva expunerilor la datoria suverană. Acest lucru era necesar, având în vedere că în propunerea de regulament tranziția la noile cerințe de capital era prevăzută să aibă loc după un anumit număr de ani. Ca rezultat al acestor dispoziții, anumitor bănci le va fi dificil să constituie capital suplimentar, mai ales că trebuie și să refinanțeze datoria existentă, aspect problematic în sine, deoarece finanțările au fost deja epuizate în semestrul II 2011. Comitetul înțelege că aceste măsuri sunt excepționale, dar impactul este cu toate acestea imediat, oricum ar fi atenuat ulterior.

1.7.1 În cazul aplicării cerințelor de capital, aceasta ar putea avea un efect devastator asupra băncilor de mai mici dimensiuni și asupra celor locale, care oferă în mod tradițional un tratament mai favorabil IMM-urilor și microintreprinderilor decât băncile internaționale. Dacă băncile din prima categorie vor întâmpina dificultăți în a constitui capital suplimentar, atunci accesul IMM-urilor la finanțare va fi și mai limitat.

1.8 Dispoziția de impunere a acestor măsuri generează două preocupări majore, în ipoteza prelungirii actualei crize a finanțării. În cazul băncilor care nu pot sau nu vor să constituie capital propriu suplimentar de rangul 1 pe termen scurt, acțiune care ar putea dilua acționariatul actual, alternativa ar consta în restrângerea bilanțului contabil și a portofoliilor de împrumuturi, pentru a le alinia la rezervele de capital. Într-un moment în care toate statele membre urmăresc să își revitalizeze economia, retragerea creditării bancare ar reprezenta un dezastru. Pentru a evita o asemenea eventualitate, autoritățile din statele membre și cele europene ar trebui să vizeze o colaborare cu sectorul bancar, în loc de o confruntare permanentă cu acesta. Ele ar trebui de asemenea să urmărească adoptarea de măsuri generale de încurajare a unor moduri alternative de finanțare, cum ar fi acordarea de împrumuturi participative, chestiune pusă deja într-un aviz anterior al CESE ⁽⁴⁾.

1.9 Cea de a doua preocupare privește băncile care constituie fonduri proprii suplimentare pe piețe. Majoritatea capitalului disponibil se află în fondurile suverane de investiții și în băncile din Asia și din Orientul Mijlociu. Există pericolul real ca proprietatea asupra sistemului bancar al UE să iasă de sub controlul statelor membre.

1.10 O problemă specială care a apărut în cursul crizei datoriilor publice constă în faptul că s-a demonstrat clar că, în pofida orientărilor din Acordul de la Basel și din directivele privind cerințele de capital, datoria publică nu exclude riscul.

Aceasta reprezintă o deficiență serioasă sub aspectul prevederilor din regulament privind calitatea capitalului, având implicații profunde pentru băncile care au fost obligate de reglementări să achiziționeze titluri de datorie publică. Aplicarea mecanică a ratingului care exclude riscul trebuie reconsiderată atât de autoritățile de reglementare, cât și de bănci, la nivelul metodologiilor lor interne.

1.11 Efectul cumulativ al CRD II, III și IV asupra capitalului, lichidității și efectului de levier, viitoarele regimuri de soluționare, interesul crescând față de propunerile de tip Volcker (de limitare a operațiunilor bancare în nume propriu) și față de separarea activității bancare de retail de cea de investiții, sugerează faptul că modelul operațional utilizat într-un mod atât de profitabil de băncile mari în ultimii zece ani va trebui adaptat condițiilor de austeritate și de penurie de capital ale prezentului deceniu. Este în interesul tuturor părților implicate – debitori și creditori, angajați și investitori –, precum și al societății în general, ca băncile să poată institui un nou model operațional, cu siguranță mai puțin profitabil, dar poate mai sustenabil pentru anii ce vin.

1.12 În opinia CESE, noile modele economice trebuie să fie etice și durabile. Trebuie îmbunătățite relațiile cu clienții, practicile comerciale trebuie să fie etice în mod riguros, iar structurile de remunerare trebuie să fie revizuite complet. Toți actorii poartă o responsabilitate în agravarea crizei, în prezent ei trebuind să se unească pentru a edifica instituții de credit capabile să sprijine economia UE în deceniul dificil care se anunță.

2. Introducere

2.1 Directivele UE privind cerințele de capital sunt concepute în scopul de a institui cadrul pieței interne bancare. În acest sens, ele transpun acordurile de la Basel în dreptul Uniunii. Comitetul de la Basel a fost înființat în 1975. În 1988, el a hotărât să instituie un sistem de măsurare a capitalului, cunoscut de obicei ca Acordul de la Basel privind capitalul. Sistemul prevedea introducerea unui mecanism de măsurare a riscului de credit. UE a transpus Acordul prin intermediul primei directive privind cerințele de capital (CRD) ⁽⁵⁾, din martie 1993, referitoare la rata de adecvare a capitalului întreprinderilor de investiții și al instituțiilor de credit.

2.2 Al doilea Acord de la Basel (Basel II) a fost publicat în 2004. UE l-a transpus printr-o nouă directivă CRD, adoptată în iunie 2006 care a intrat în vigoare în decembrie 2006. La ședința sa plenară din martie 2005, CESE a aprobat avizul ⁽⁶⁾ privind propunerea de directivă CRD.

2.3 În octombrie 2008, Comisia a adoptat o propunere de introducere a unor modificări esențiale la directivă CRD (CRD II). Această revizuire a CRD răspundea într-un fel recomandărilor Forumului pentru stabilitate financiară (FSF) al G7, precum și crizei de pe piață. Documentul a fost publicat în iulie 2009, urmând să fie pus în aplicare în decembrie 2010.

⁽⁴⁾ JO C 48, 15.2.2011, p. 33.

⁽⁵⁾ JO L 141, 11.6.1993, p. 1-26.

⁽⁶⁾ JO C 234, 22.9.2005, p. 8-13.

2.4 Pe linia lucrărilor desfășurate în paralel de Comitetul de la Basel, Comisia a organizat consultări și a prezentat propuneri (în iulie 2009) de amendamente privind portofoliul de tranzacționare, rescurtizarea și remunerarea personalului bancar, în cadrul pachetului CRD III. CESE a aprobat avizul pe această temă ⁽⁷⁾ în sesiunea plenară din ianuarie 2010.

2.5 Ca răspuns la criza financiară, cel de-al treilea Acord de la Basel a fost publicat în decembrie 2010. Rezervele de capital și de lichidități propuse sunt de câteva ori mai mari ca înainte. Basel III solicită băncilor să aibă un nivel minim al rezervei de capital comun de 4,5 % (față de 2 % în cazul Basel II) și un nivel minim al capitalului de rangul 1 de 6 % (față de 4 % în cazul Basel II) pentru activele ponderate la risc. Basel III mai introduce și rezerve suplimentare de capital, adică (i) o rezervă obligatorie de conservare a capitalului de 2,5 % și (ii) o rezervă de capital anticiclică facultativă, care permite autorităților naționale de reglementare să solicite un capital suplimentar de 2,5 % în perioade de mare creștere a creditului. În plus, Basel III introduce o rată minimă de 3 % a efectului de levier și două rate obligatorii de lichiditate. Rata de acoperire a lichidității impune unei bănci să dețină suficiente active lichide de calitate ridicată pentru a acoperi fluxurile de numerar totale nete pentru 30 de zile; rata de finanțare stabilă netă impune ca valoarea finanțărilor stabile disponibile să depășească necesarul de finanțare stabilă pentru o perioadă de un an de risc extins. Propunerile vizând transpunerea Basel III printr-o directivă CRD IV au fost publicate în iulie 2011 și reprezintă obiectul prezentului aviz.

3. Rezumatul propunerilor

3.1 Comisia Europeană a prezentat propuneri care vizează schimbarea comportamentului celor 8 000 de bănci care operează în Europa. Obiectivul general al propunerilor este consolidarea solidității sectorului bancar din UE, garantând în același timp continuarea finanțării activității și creșterii economice de către bănci. Propunerile Comisiei urmăresc trei obiective principale:

— Propunerea de regulament impune băncilor să dețină un capital mai mare și de mai bună calitate, pentru a putea rezista singure în cazul unor viitoare șocuri. Instituțiile financiare au avut de înfruntat ultima criză în lipsa unui capital suficient, atât cantitativ, cât și calitativ, ceea ce a determinat autoritățile naționale să le ofere un sprijin fără precedent. Prin propunerea sa, Comisia preia în Europa standardele internaționale privind capitalul bancar, convenite la nivelul G20 (cunoscute de obicei ca Acordul Basel III). Europa va deschide drumul în această privință, prin aplicarea acestor norme la peste 8 000 de bănci, care dețin 53 % din activele mondiale.

— De asemenea, Comisia dorește să instituie un nou cadru de guvernare, care să acorde autorităților de supraveghere noi puteri sub aspectul monitorizării mai stricte a băncilor și al

posibilității de intervenție, atunci când identifică riscuri (de exemplu prin limitarea creditării care pare să evolueze către o bulă speculativă).

— Comisia propune crearea unui cadru unic de reglementare a activității bancare, care să reunească toate normele juridice în materie. Acest lucru va spori atât transparența, cât și gradul de aplicare.

3.2 Propunerea conține două părți: o directivă privind activitatea de atragere de depozite și un regulament privind desfășurarea activității instituțiilor de credit și a societăților de investiții. Cele două instrumente juridice alcătuiesc un pachet și trebuie luate împreună. Propunerea este însoțită de o evaluare a impactului, care demonstrează că reforma va reduce considerabil probabilitatea unei crize sistemice a sectorului bancar.

3.3 Regulamentul conține cerințe prudențiale detaliate pentru instituțiile de credit și societățile de investiții, și tratează următoarele aspecte:

— capitalul: propunerea Comisiei prevede creșterea atât cantitativă, cât și calitativă a fondurilor proprii de care trebuie să dispună băncile. De asemenea, propunerea armonizează deducerile din fondurile proprii, pentru a determina valoarea netă a capitalului de reglementare care este prudent să fie recunoscut în scopuri de reglementare;

— lichiditatea: pentru a îmbunătăți reziliența pe termen scurt a profilului de risc de lichiditate al instituțiilor financiare, Comisia propune introducerea unei rate de acoperire a lichidităților (*Liquidity Coverage Ratio* - LCR), a cărei componență și calibrare precise vor fi stabilite după o perioadă de observație și revizuire, în 2015.

— rata efectului de levier: pentru a limita acumularea excesivă de datorii financiare în bilanțul contabil al instituțiilor de credit și al societăților de investiții, Comisia propune și ca rata efectului de levier să fie supusă controlului autorității de supraveghere. Implicațiile acestei rate vor fi atent monitorizate, înainte de eventuala ei transformare într-o cerință obligatorie, la 1 ianuarie 2018;

— riscul de credit al contrapartei: în acord cu politica Comisiei față de instrumentele financiare derivate OTC (*over the counter*), modificările introduse urmăresc să încurajeze băncile să-și compenseze aceste instrumente cu contraparte centrale (*central counterparties* - CCPs).

— cadrul unic de reglementare: criza financiară a evidențiat pericolul coexistenței unor norme naționale divergente. O piață unică are nevoie de un cadru unic de reglementare. Regulamentul este direct aplicabil, fără să necesite o transpunere în legislația națională și eliminând astfel un motiv de divergență. De asemenea, regulamentul instituie un set unic de norme privind capitalul propriu.

⁽⁷⁾ JO C 339, 14.12.2010, p. 24-28.

3.4 Directiva acoperă sectoare ale actualei directive privind cerințele de capital ale căror prevederi trebuie transpuse se statele membre într-un mod adecvat propriului lor context, cum ar fi cerințele privind inițierea și exercitarea activității instituțiilor de credit, condițiile de exercitare de către ele a libertății de stabilire și de furnizare a serviciilor, definiția autorităților competente și principiile care guvernează supravegherea prudențială. Noile elemente ale acestei directive sunt:

- guvernanta consolidată: propunerea sporește cerințele privind dispozitivele și procedurile guvernantei corporative și introduce norme noi, care vizează creșterea eficienței în activitatea de supraveghere a riscului de către consiliile de administrație, îmbunătățirea statutului funcției de gestionare a riscului și asigurarea unei monitorizări efective a guvernantei riscului de către autoritățile de supraveghere;
- sancțiunile: în cazul în care instituțiile financiare încalcă cerințele UE, propunerea garantează că toate autoritățile de supraveghere pot aplica sancțiuni cu adevărat disuasive, dar și eficiente și proporționale, de exemplu amenzi administrative de până la 10 % din cifra anuală de afaceri a instituției sau interdicții temporare pentru membrii organismului de conducere al instituției;
- rezervele de capital: propunerea de directivă introduce două rezerve de capital care se adaugă cerințelor minime în această privință: o rezervă de conservare a capitalului, aceeași pentru toate băncile din UE, și o rezervă de capital anticiclică, care va fi stabilită la nivel național;
- supravegherea consolidată: Comisia propune consolidarea regimului de supraveghere prin introducerea obligației de pregătire a unui program anual de supraveghere pentru fiecare instituție supusă controlului, pe baza unei evaluări a riscului, o utilizare mai extinsă și mai sistematică a inspecțiilor la fața locului, standarde mai stricte, precum și evaluări mai aprofundate și mai prospective ale supravegherii.

3.5 În fine, propunerea va urmări să reducă pe cât posibil comportamentul instituțiilor de credit care constă în a se baza pe ratingurile de credit externe, prin: a) cerința ca toate deciziile băncilor privind investițiile să se bazeze nu numai pe ratinguri, ci și pe propriile opinii în privința creditării și b) ca toate băncile cu un număr semnificativ de expuneri pe un anumit portofoliu să elaboreze ratinguri interne pentru acesta, în loc să facă apel la ratinguri externe pentru calcularea cerințelor de capital propriu.

3.6 Comisia apreciază că:

- propunerea va spori activele ponderate la risc ale marilor instituții de credit cu 24,5 %, iar cele ale instituțiilor mici cu 4,1 %;

— noile fonduri proprii care trebuie colectate în temeiul cerinței nou introduse și al rezervei de conservare vor atinge 84 de miliarde EUR până în 2015 și 460 de miliarde EUR până în 2019.

4. Punctul de vedere al CESE

4.1 CESE nu a fost consultat în privința directivei. De aceea, cu două excepții, avizul Comitetului privește doar regulamentul.

4.2 CRD IV reprezintă o evoluție considerabilă sub aspectul reglementării în materie de capital. El va spori în mod substanțial cerințele prudențiale, va garanta un capital de reglementare care să poată cu adevărat absorbi pierderile și va descuraja anumite activități riscante, pentru care regimul existent înainte de criză cerea un capital mult prea redus. În general, atât criza actuală, cât și cele din trecut, au arătat că un nivel insuficient de capital de calitate și de lichidități determină apariția unor costuri economice mari pentru societate în cazul în care băncile se confruntă cu probleme. Este important ca acest lucru să fie remediat. Deși susține orientarea generală a regulamentului, CESE formulează o serie de rezerve în cadrul prezentului aviz.

4.3 Băncile trebuie să dețină suficiente active lichide pentru a rezolva problemele de lichiditate cu care se confruntă fără a apela la ajutor public. Banca centrală ar trebui să ia în considerare posibilitatea de a acționa ca creditor de ultimă instanță doar în condiții excepționale. Așadar, rata de acoperire a lichidităților îndeplinește o sarcină necesară. De asemenea, băncile trebuie să reducă neconcordanțele scadenței în bilanțurile lor contabile. Finanțarea unor active pe termen foarte lung cu pasive pe termen foarte scurt duce la apariția unor riscuri nu doar pentru bancă, ci și pentru economie în general. De aceea, CESE sprijină propunerea de creare și introducere în timp util a cerinței de finanțare stabilă netă (*net stable funding ratio* - NSFR).

4.4 Chiar și așa, necesitățile de lichiditate trebuie calibrate foarte atent, dacă se dorește evitarea unor serioase disfuncții bancare. CESE este mulțumit de faptul că propunerile oferă destulă flexibilitate pentru a permite schimbări ale ratei de acoperire a lichidităților și ale cerinței de finanțare stabile nete pe măsură ce supraveghetorii capătă experiență în privința impactului acestora. Activitatea tradițională a băncilor constă în exploatarea scadențelor, adică în contractarea de împrumuturi pe termen scurt și acordarea de împrumuturi pe termen lung. Dacă acest lucru ar fi prea mult restricționat, economia ar suferi. CESE are suspiciuni cu privire la varianta unor bilanțuri bancare cu scadențe simultane.

4.5 Modul de funcționare al sistemului financiar prezintă un aspect intrinsec de prociclicitate. Riscurile tind a fi subestimate în perioade de dezvoltare economică și supraestimate în vremuri de criză. Dar criza care s-a declanșat după falimentul companiei Lehman Brothers a arătat că fluctuațiile pot deveni extreme. Pe lângă cerințele regulamentului în materie de capital și lichidități,

directiva va introduce o rezervă de conservare a capitalului și o rezervă de capital anticiclică. CESE salută acest lucru. Rezultatul pe termen lung ar trebui să constea în creșterea stabilității financiare, care ar urma să sprijine la rândul ei creșterea economică.

4.5.1 În orice caz, aplicarea normelor de la Basel tuturor băncilor, fie ele sistemice sau de alt tip, ar putea exercita o presiune deosebită asupra instituțiilor bancare locale, de dimensiuni reduse. Comitetul îndeamnă Comisia, Autoritatea bancară europeană (ABE) și autoritățile naționale de supraveghere să garanteze că rezervele de capital pentru băncile mici sunt adaptate la modelele de afaceri ale acestora.

4.6 Calculul cerințelor de capital depinde de normele contabile utilizate. În urma investigației pe care Camera Lorzilor din Marea Britanie a făcut-o asupra rolului auditorilor financiari în timpul crizei financiare, s-a ajuns la concluzia că aplicarea standardelor internaționale de raportare financiară (*International Financial Reporting Standards* - IFRS) au constituit un obstacol material în calea veridicității bilanțurilor contabile ale băncilor. În ultimele luni s-a văzut limpede că băncile din câteva state membre nu au indicat valoarea de piață a datoriilor publice în rapoartele către acționari, fapt care a provocat o aplicare neomogenă a IFRS. Având în vedere că IFRS este un sistem bazat pe principii, CESE îndeamnă stăruitor Comisia să colaboreze cu autoritățile de standardizare contabilă, cu auditorii profesioniști și cu autoritățile de supraveghere din statele membre pentru a garanta că normele armonizate de adecvare a capitalului sunt sprijinite de practici contabile armonizate și corespunzătoare. ESMA ar trebui să dețină un rol important de coordonare în acest proces. Aceasta este o condiție esențială pentru punerea coerentă în practică a noului cadru prudential.

4.7 Bineînțeles, Comisia se așteaptă ca succesul CRD IV să fie evaluat în funcție de modul în care noul regim al capitalului și lichidităților va reacționa în cazul viitoarelor crize financiare. Conștient de anvergura crizei financiare care a cuprins în prezent Uniunea Europeană, CESE se preocupă ca nimic din noul regim să nu restricționeze creditul pentru economie, fluxul de credite la export sau finanțarea schimburilor comerciale. Dacă băncile vor putea respecta ratele de capital și de lichiditate doar prin restrângerea bilanțului lor contabil și a creditului, asta înseamnă că regulamentul nu a avut succes, ceea ce ar fi inacceptabil. Comitetul nu este convins de evaluarea impactului care a fost deja elaborată și solicită o analiză mai detaliată. CESE propune ca disponibilitatea creditelor să facă obiectul unei monitorizări continue (efectuată eventual de un observator cu participarea CESE) până la sfârșitul calendarului CRD IV (2019) și la realizarea Strategiei UE 2020 (care necesită susținerea băncilor).

4.8 Prin urmare, deși motivul unei armonizări cât mai mari este foarte clar, criza economică și fluxul creditului ar putea cere

o ajustare delicată a ratelor și calendarelor, dacă se dorește optimizarea în următorii ani a rezultatelor și redresării economice a fiecărui stat membru.

4.9 Capitalul total necesar propus de regulament este de 8 %. Din acesta, rata necesară a capitalului comun este de 4,5 %, capitalul suplimentar de rangul 1 este de 1,5 %, iar cel de rangul 2 de 2 %. În plus, rezerva de conservare a capitalului este de 2,5 % de capital comun de rangul 1. Până în 2019, când vor fi introduse toate schimbările, capitalul total necesar plus rezerva de conservare va fi de 10,5 %. Regulamentul prevede ca armonizarea maximă, adică introducerea acelorași cerințe privind capitalul prudential, să se facă printr-un cadru unic de reglementare. Aceasta din cauză că adoptarea de către statele membre a unor cerințe mai stricte, însă inadecvate și necoordonate, ar putea avea drept rezultat transferarea expunerilor-suport și a riscurilor aferente către sectorul bancar paralel sau de la un stat membru al UE la altul. Este posibil ca anumite state membre, care intenționează să propună rate mai ridicate, să pună sub semnul îndoielii această concepție înainte de finalizarea regulamentului. CESE se opune unei asemenea viziuni, dacă ea are un efect negativ asupra băncilor mici și/sau asupra creditelor acordate IMM-urilor.

4.10 Cadrul de la Basel este conceput pentru bănci active pe plan internațional. Directivele europene privind cerințele de capital se aplică tuturor instituțiilor de credit din UE. Cadrul de la Basel restrânge mai mult sau mai puțin definiția capitalului comun de rangul 1 la acțiuni și la rezultate reportate, lucru care ar putea reprezenta o problemă în cazul societăților care nu sunt constituite pe acțiuni, cum ar fi cooperativele, societățile mutuale și casele de economii din Europa. Articolul 25 din CRD III recunoaște că în cazul acestor instituții este nevoie de o abordare diferită în ceea ce privește capitalul de bază. Este esențial ca prevederile finale ale regulamentului să fie compatibile cu modelele operaționale alternative ale acestor instituții.

4.11 Deși avizul nu se referă la directivă, CESE simte nevoia să se exprime asupra propunerii de reducere a dependenței instituțiilor de credit față de ratingul de credit (a se vedea punctul 3.5 de mai sus). În avizul său din mai 2009 ⁽⁸⁾ privind agențiile de rating al creditelor, CESE a insistat ca autoritățile de reglementare din UE să nu se bazeze excesiv pe ratinguri, mai ales din perspectiva experienței referitoare la expunerile garantate cu ipotecă, situație în care ratingurile s-au dovedit complet greșite. Așadar, CESE salută propunerea actuală, deoarece ea permite în continuare să se recurgă la ratingurile de credit externe, dar cere în același timp statelor membre să se asigure că instituțiile lor reglementate nu se bazează automat și exclusiv pe ratinguri externe și că dispun de metodologii interne de evaluare a bonității. Propunerea prevede și că atunci când metodologia internă a unei instituții pretinde un nivel de capital mai mare decât în cazul unui rating extern, ea este cea care trebuie aplicată.

⁽⁸⁾ JO C 54, 19.2.2011, p. 37-41.

4.12 O problemă specială care a apărut în cursul crizei datoriilor publice constă în faptul că s-a demonstrat clar că, în pofida orientărilor din Acordul de la Basel și din directivele privind cerințele de capital, datoria publică nu exclude riscul. Aceasta reprezintă o deficiență serioasă sub aspectul prevederilor din regulamentul privind calitatea capitalului, având implicații profunde pentru băncile care au fost obligate de reglementări să achiziționeze titluri de datorie publică. Aplicarea mecanică a ratingului care exclude riscul trebuie reconsiderată atât de autoritățile de reglementare, cât și de bănci, la nivelul metodologiilor lor interne.

4.13 CESE acceptă faptul că regulamentul va menține cerințele de capital în cazul împrumuturilor către IMM-uri la 75 % din normă, dar se îndoiește că acest lucru va fi suficient în situația actuală. Comitetul consideră că problema esențială a IMM-urilor este propensiunea băncilor către risc. Istoric vorbind, acestea au fost gata să coopereze cu IMM-urile promițătoare și să le sprijine creșterea. Însă falimentele datorate crizei financiare și fragilitatea generalizată a bilanțurilor contabile au făcut ca băncile să fie din ce în ce mai reticente față de risc. Prin urmare, pentru a atenua această aversiune față de risc, CESE recomandă o reducere cu 50 % a ratei în cazul IMM-urilor. Comitetul trage concluzia că Comisia intenționează să analizeze mai aprofundat această chestiune.

4.14 În acest context, CESE solicită Comisiei să faciliteze extinderea împrumuturilor participative și etice. Acordarea de împrumuturi participative a trecut proba crizei și, chiar dacă nu a rămas imună la consecințele ei, și-a demonstrat valoarea

și rezistența. Având în vedere presiunea existentă asupra sistemului bancar, această soluție poate oferi o sursă suplimentară valoroasă de credit pentru IMM-uri. De aceea, Comitetul îndeamnă Comisia să prezinte o directivă pe tema împrumuturilor participative și etice, așa cum a propus CESE într-un aviz anterior ⁽⁹⁾.

4.15 Puse laolaltă, CRD II, III și IV stânjenesc semnificativ activitatea bancară, sporind constrângerile de reglementare și costurile de conformitate și reducând în același timp randamentul capitalului și profitabilitatea pe termen lung. Având în vedere rolul jucat de bancheri în recenta criză și structurile de remunerare greu de înțeles ale băncilor, majoritatea cetățenilor europeni ar fi tentați să creadă că bancherii nu fac decât să capete ceea ce merită. Cu toate acestea, CESE dorește să invite la prudență. Prosperitatea UE este legată de prosperitatea băncilor. Pentru a putea oferi credit, ele trebuie să fie profitabile. Din nefericire, băncile din UE nu sunt într-o stare foarte bună, fiind greu de estimat în ce măsură criza datoriilor publice le va mai afecta bilanțurile contabile și rentabilitatea pe termen lung.

4.16 În aceste condiții, forma finală și punerea în aplicare a pachetului CRD IV va avea un rol esențial în reușita proiectului și, mai ales, în asigurarea capacității băncilor de a face schimbările necesare și în același timp de a se redresa. Este posibil ca, odată afectate de criza datoriilor publice, băncile din diverse regiuni ale UE să nu poată evolua la aceiași parametri. Legiuitorii și autoritățile de supraveghere trebuie să se pregătească pentru această eventualitate, chiar și în condițiile în care calendarul de punere în aplicare ajunge până în 2019.

Bruxelles, 18 ianuarie 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

⁽⁹⁾ JO C 48, 15.2.2011, p. 33.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Consiliului privind cooperarea administrativă în domeniul accizelor

COM(2011) 730 final – 2011/0330 (CNS)

(2012/C 68/08)

Raportor general: **dna Heidi LOUGHEED**

La 28 noiembrie 2011, în conformitate cu articolul 113 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Consiliului privind cooperarea administrativă în domeniul accizelor

COM(2011) 730 final – 2011/0330 (CNS).

La 6 decembrie 2011, Biroul Comitetului Economic și Social European a însărcinat Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă.

Având în vedere caracterul urgent al lucrărilor, Comitetul Economic și Social European a numit-o pe dna LOUGHEED raportor general în cadrul celei de-a 477-a sesiuni plenare din 18 și 19 ianuarie 2012 (ședința din 18 ianuarie 2012) și a adoptat prezentul aviz cu 138 de voturi pentru, 0 voturi împotriva și 10 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE susține și aprobă propunerea referitoare la un nou „regulament privind cooperarea administrativă în domeniul accizelor”, considerând că aceasta este o actualizare necesară și utilă a normelor actualmente în vigoare destinate susținerii cooperării administrative dintre administrațiile naționale în vederea asigurării unei colectări eficiente a impozitelor și combaterii fraudei în domeniu.

2. Expunere de motive

2.1 În UE, taxele de tipul accizelor se aplică la trei categorii de produse: alcool și băuturi alcoolice, tutunul prelucrat și produsele energetice. Aceste accize joacă un rol important, deoarece prin intermediul lor se încearcă influențarea comportamentului publicului și se contribuie la bugetele publice ale statelor membre și la cel al UE ⁽¹⁾.

2.2 Din mai multe motive, inclusiv posibilitatea de a obține profituri importante dintr-un volum de activitate relativ redus, în UE, nivelul fraudei (în special în sectoarele tutunului și alcoolului) este foarte ridicat, ceea ce a determinat înființarea unui „grup la nivel înalt privind fraudă din domeniul tutunului și alcoolului” ⁽²⁾, recomandările acestuia fiind aprobate de

Consiliul ECOFIN în mai 1998. S-au făcut o serie de recomandări, însă recomandarea cea mai importantă și pe termenul cel mai lung a fost aceea ca UE să înființeze „un sistem în întregime computerizat pentru circulația și controlul produselor supuse accizelor”.

2.3 În consecință, timp de mai mulți ani, Uniunea Europeană a dezvoltat și a pus în practică în mod progresiv un sistem nou și modern de monitorizare a circulației produselor în regim suspensiv de accize în cadrul pieței interne – Sistemul pentru circulația și controlul produselor supuse accizelor (EMCS).

3. Sistemul pentru circulația și controlul produselor supuse accizelor

3.1 Sistemul pentru circulația și controlul produselor supuse accizelor (EMCS) a fost creat prin Decizia 1152/2003/CE. Punerea în practică a acestui sistem a implicat eforturi importante, realizate de Comisia Europeană și de autoritățile și operatorii în domeniul accizelor din statele membre, care și-au adus contribuția în diversele etape de dezvoltare ale sistemului; în consecință, sistemul bazat în mare parte pe documente pe suport de hârtie, în mod evident împovărat pentru toți cei implicați, va fi înlocuit cu un sistem computerizat și electronic, care nu va presupune aproape deloc utilizarea ca suport a hârtiei. Este încă și mai important faptul că noul sistem ar trebui să permită autorităților relevante să urmărească circulația bunurilor în „timp real” și bazelor de date să compare informațiile imediat, ceea ce va permite o analiză mai rapidă și mai în detaliu a acestora, precum și o analiză automatizată a riscului.

3.1.1 Pentru operatorii implicați, noul sistem automatizat reduce durata proceselor administrative necesare (toate deplasările vor fi însoțite de acum înainte de un document administrativ electronic, care înlocuiește documentele pe hârtie). Acesta a standardizat multe dintre documentele necesare și include o interfață de internet pentru verificarea documentelor justificative ale partenerilor comerciali potențiali.

⁽¹⁾ Se estimează că în fiecare an în UE sunt colectate 307 miliarde EUR (cifra din 2010) din accize și alte taxe similare, din care 22 miliarde EUR provin de la alcool și băuturi alcoolice, 207 miliarde EUR din produse energetice și 77 miliarde EUR din tutunul prelucrat – cifrele reprezintă totaluri agregate ale cifrelor prezentate în „Tabelele privind accizele” prezentate separat de Comisia Europeană pentru băuturile alcoolice, produsele energetice și electricitate și tutunul prelucrat, care pot fi consultate pe pagina de internet a DG TAXUD: http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/excise_duties/index_en.htm

⁽²⁾ La data respectivă, grupul la nivel înalt a estimat pierderile generate pentru anul 1996 ca urmare a fraudei la aproximativ 3,3 miliarde ECU în sectorul tutunului și la 1,5 miliarde ECU în sectorul alcoolului.

3.1.2 CESE consideră că sistemul EMCS facilitează comerțul legal din cadrul pieței interne, completând instrumentele aflate la dispoziția statelor membre pentru combaterea sustragerii frauduloase de la plata accizelor.

4. Propunerea de regulament al Consiliului privind cooperarea administrativă în domeniul accizelor

4.1 Această propunere este una dintre ultimele „piese ale puzzle-ului” sistemului, care va fi utilizat astfel la întreaga lui capacitate. Propunerea înlocuiește regulamentul existent referitor la cooperarea administrativă în domeniul accizelor (Regulamentul nr. 2073/2004), recunoscând procesul de modernizare, care este aproape complet, și permițând administrațiilor statelor membre să profite de acesta în cooperarea dintre ele, ceea ce consolidează capacitatea lor de a se coordona în vederea obținerii celor mai bune rezultate.

4.2 CESE recunoaște și este de acord cu extinderea domeniului de aplicare al propunerii astfel încât să includă cooperarea în ceea ce privește asigurarea aplicării legislației în domeniul accizelor și nu numai calcularea nivelului accizelor datorat, considerând că propunerea reprezintă o evoluție utilă în combaterea fraudei și consolidarea pieței interne și a încrederii pe care cetățenii o au în aceasta.

4.3 Din necesitate, o mare parte a propunerii se referă la normele juridice referitoare la modul în care cooperarea administrativă ar trebui să aibă loc în cadrul noului sistem. CESE consideră că propunerea reprezintă o abordare echilibrată, care va permite statelor membre să profite de avantajele inerente noului sistem, fără ca povara administrativă pentru ele sau pentru operatorii economici să crească.

4.3.1 De asemenea, CESE consideră că propunerea reprezintă o descriere clară a drepturilor și responsabilităților tuturor actorilor implicați și că procesele și termenele propuse sunt suficient de ambițioase pentru a garanta că se reacționează în măsura posibilului la timp, fiind în același timp ușor de respectat pentru toți actorii relevanți. În aceeași ordine de idei, CESE își exprimă interesul pentru conținutul actului de punere în aplicare aflat în prezent în curs de elaborare, care urmează să detalieze categoriile de informații care vor face obiectul fie al schimbului obligatoriu, fie al celui voluntar, în temeiul cadrului de schimb automat de informații.

4.4 Cele mai multe dintre elementele noi ale propunerii sunt direct legate de modernizarea sistemului și de noile posibilități existente de îmbunătățire a cooperării dintre administrații. CESE

susține cu fermitate Comisia Europeană și statele membre, pentru ca acestea să exploateze sistemul consolidat cât mai bine posibil, astfel încât să sporească eficiența în calcularea și colectarea accizelor și să recunoască și să combată fraudă, în special prin îmbunătățirea cooperării administrative dintre statele membre în acest scop.

4.4.1 Comitetul speră că noul sistem va îmbunătăți calitatea raportării automate, permițând statelor membre să-și concentreze mai repede atenția pe activitățile care creează probleme. Introducerea unui sistem de „monitorizare” prevăzută de propunere este deosebit de utilă și ar trebui să contribuie la analizarea și îmbunătățirea calității și a utilității informației care este schimbată în permanență.

4.5 Deși este de acord cu necesitatea ca propunerea să conțină un temei juridic pentru colectarea datelor provenind din registrele de circulație individuale și pentru utilizarea acestor registre în analiza efectuată de statele membre, Comitetul dorește să recomande prudență în utilizarea acestora și reamintește autorităților să dea dovadă de un simț al proporționalității în utilizarea acestor informații.

4.6 CESE consideră că propunerea recunoaște cu acuratețe echilibrul responsabilităților în domeniul accizelor și al EMCS, Comisia Europeană fiind responsabilă de mecanismul și de întreținerea sistemului propriu-zis, iar statele membre de informațiile conținute în sistem, de schimbul de informații și, bineînțeles, de identificarea fraudelor și adoptarea măsurilor necesare de combatere a acestora.

4.7 CESE consideră util faptul că propunerea asigură coerența dintre normele în domeniul accizelor și schimbările aduse normelor UE în materie de cooperare administrativă în domeniul TVA și al impozitării directe. CESE susține toate aceste eforturi ale serviciilor naționale din domeniul fiscal, al celor responsabile de administrarea veniturilor la bugetul de stat, din domeniul accizelor și din cel vamal de a-și îmbunătăți comunicarea și de a lucra împreună, considerând că acest lucru va servi în cele din urmă la îmbunătățirea pieței interne.

4.8 CESE susține în special temeiul juridic pentru serviciul „SEED în Europa” introdus de propunere, considerând că acesta reprezintă un instrument util pentru operatorii economici de bună credință, în vederea verificării validității autorizațiilor operatorilor economici cu care speră să aibă relații comerciale.

Bruxelles, 18 ianuarie 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unui plan multianual pentru stocurile de somon de Marea Baltică și pentru pescuitul care le exploatează

COM(2011) 470 final – 2011/0206 (COD)

(2012/C 68/09)

Raportor: **dl Seppo KALLIO**

La 13 septembrie 2011, în conformitate cu articolul 43 alineatul (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unui plan multianual pentru stocurile de somon de Marea Baltică și pentru pescuitul care le exploatează

COM(2011) 470 final – 2011/0206 COD.

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 21 decembrie 2011.

La cea de-a 477-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 ianuarie 2012 (ședința din 18 ianuarie 2012), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 169 de voturi pentru, 4 voturi împotriva și 9 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul Economic și Social European salută și încurajează obiectivele planului multianual de a asigura exploatarea durabilă și proteja integritatea genetică și biodiversitatea tuturor stocurilor de somon de Marea Baltică. Totuși, în lumina informațiilor curente, termenele nu sunt realiste pentru stocurile diminuate din sud.

1.2 CESE consideră că restricțiile de pescuit trebuie să se aplice la întreg ciclul de viață al somonului și la toate formele de pescuit. Recuperarea stocurilor diminuate de somon va necesita nu numai restricții de pescuit, ci și măsuri pentru restaurarea zonelor de reproducere a somonului. În viziunea CESE, stabilirea de capturi totale admisibile (TAC) pentru zonele de râu nu are sens deoarece acest lucru ar reprezenta o sarcină administrativă importantă, iar monitorizarea aplicării măsurii ar duce la costuri adiționale considerabile. Responsabilitatea pentru reglementarea și monitorizarea pescuitului în apele interne ar trebui să revină în principal statelor membre interesate, Comisia Europeană urmând să supravegheze punerea în aplicare a programelor de monitorizare naționale, pe baza rapoartelor furnizate de statele membre.

1.3 CESE este de acord cu includerea navelor prestatoare de servicii în domeniul de aplicare al regulamentului. Cu toate acestea, pescuitul recreativ, care nu este cuprins în plan, reprezintă o parte importantă din capturile totale de somon. Pescuitul recreativ trebuie reglementat și monitorizat, de asemenea, la nivel național, iar punerea în aplicare a măsurilor trebuie urmărită prin intermediul rapoartelor prezentate Comisiei de statele membre.

1.4 În ceea ce privește viabilitatea pescuitului, CESE consideră că ar trebui să se treacă treptat de la un sistem bazat pe cotele și restricționarea activităților de pescuit la obiective în materie de rată de mortalitate datorată pescuitului. În viitor, reglementarea pescuitului de somon pe mare va trebui

să se bazeze nu pe TAC pentru un anumit număr de stocuri de somon, ci pe reguli tehnice stabilite pentru sezoane și echipamente de pescuit, în vederea protejării stocurilor diminuate de somon.

1.5 CESE nu este de acord cu interzicerea repopulării compensatorii fără o dovadă științifică solidă că această repopulare este nocivă. Calitatea puietului de somon destinat răspândirii trebuie monitorizată. CESE recomandă ca riscurile genetice ale activității de îmbogățire a stocurilor să fie reduse prin producția de puiet de la somonul capturat în sălbăticie în fiecare an.

1.6 Comitetul Economic și Social European consideră că pescuitul de somon trebuie să fie monitorizat în mod adecvat și eficient și recomandă focalizarea urgentă a resurselor în acest scop. Cu toate acestea, CESE consideră că, în loc de noi obligații de monitorizare permanente, principala măsură trebuie să fie punerea în aplicare eficientă, în toate statele membre, a reglementărilor numeroase în materie de monitorizare elaborate în ultimii ani. CESE solicită clarificări suplimentare cu privire la evaluarea Consiliului Internațional pentru Explorarea Apelor Maritime referitoare la erorile frecvente de raportare a capturilor de somon.

1.7 CESE accentuează importanța cercetării de ultimă oră referitoare la somon, în vederea punerii în aplicare reușite a planului multianual. Numai informații suficient de fiabile pot asigura măsuri adecvate pentru protejarea și reconstituirea stocurilor de somon și posibilitatea de exploatare durabilă a acestora. În afară de statistici fiabile privind capturile, sunt necesare mai multe informații privind cauzele mortalității pe mare.

1.8 CESE consideră că propunerea de regulament ar putea avea efecte negative în ceea ce privește ocuparea forței de

muncă pentru pescarii comerciali, industria de prelucrare, activitățile de comercializare, producția de echipamente, turismul de pescuit și acvacultură. Amploarea acestor efecte va varia între statele membre și între regiuni. CESE solicită reducerea la maximum a efectelor negative asupra ratei de ocupare a forței de muncă atunci când se pun în aplicare măsuri în temeiul regulamentului propus și luarea în considerare cât mai mult posibil a efectelor produse atunci când se aprobă diverse ajutoare structurale din partea UE, precum și în cazul reformei politicii comune în domeniul pescuitului. CESE precizează că îmbunătățirea și simplificarea accesului la fondurile structurale ar crește în mod durabil stocurile de somon și ar genera mai multe locuri de muncă în industria pescuitului din regiunea baltică.

2. Introducere

2.1 Reglementarea anterioară a stocurilor de somon de Marea Baltică includea restricții de pescuit stabilite de guvernele naționale, precum și prevederi tehnice de pescuit stabilite prin regulament al Consiliului și cote de pescuit (TAC) fixate anual. Până în 2006, cotele erau stabilite de Comisia internațională pentru pescuitul în Marea Baltică (IBSFC). Până în 2010, toate măsurile referitoare la somon au fost coordonate prin planul de acțiune pentru somon (SAP) al Comisiei internaționale pentru pescuitul în Marea Baltică.

2.2 Din 2006, cotele de pescuit pentru Marea Baltică alocate statelor membre UE au fost stabilite pe bază anuală prin regulament al Consiliului. Propunerea de regulament a Comisiei Europene a fost elaborată în baza consultărilor cu Consiliul Internațional pentru Explorarea Apelor Maritime (ICES) și Comitetul științific, tehnic și economic pentru pescuit (STECF).

2.3 UE alocă în continuare cotele convenite statelor membre pe bază de „stabilitate relativă”. Aceasta înseamnă că, deși valoarea cotei înseși poate varia, cota-parte relativă a fiecărui stat membru rămâne nemodificată de la un an la altul.

2.4 Singurul stat nemembru al UE cu operațiuni de pescuit în Marea Baltică este Rusia. UE și Rusia discută situația stocurilor de pește și posibilitățile de pescuit somon din Marea Baltică în cadrul unor reuniuni bilaterale separate. La ora actuală nu există o procedură de negociere formală, cum este cea din cadrul Comisiei internaționale pentru pescuitul în Marea Baltică pentru împărțirea cotelor de pește între UE și Rusia.

2.5 Cotele de somon comerciale pentru Marea Baltică se împart în două: cota din bazinul principal și Golful Botnia (ICES 22-31) și cota din Golful Finic (ICES 32). În practică, cotele nu mai restricționează pescuitul de somon de câțiva ani încoace. Din cotele totale de somon de Marea Baltică de 309 665 în 2010 s-au capturat numai 150 092 (adică 48,5 % din cotă). Procentajul din cotă utilizat a variat între țări, de la 2,8 % la 84,9 %. Somonul este capturat atât de pescarii comerciali, cât și recreativi, pe mare, în estuare și în zonele de râu. Pescuitul recreativ însumează 20-30 % din cantitatea totală de somon capturat în regiunea Mării Baltice și aproape jumătate din captura de coastă sau de râu. Capturile de somon recreative nu sunt incluse în calculul cotei de pescuit.

2.6 Starea râurilor majore cu somon din nord s-a îmbunătățit în mod semnificativ la mijlocul anilor '90 ca rezultat al restricțiilor de sezon naționale asupra pescuitului de coastă impuse de Suedia și de Finlanda. De atunci, producția de puiet de somon din aceste râuri a rămas la un nivel substanțial mai ridicat, aproape de capacitatea de producție potențială și de randamentul maxim durabil stabilit ca obiectiv în planul multianual. Pescuitul de somon de Marea Baltică se bazează într-o mare măsură pe producția din aceste râuri cu somon sănătoase din nord.

2.7 În pofida măsurilor luate până în prezent, în părțile centrală și sudică ale Mării Baltice, producția de puiet de somon provenit din râurile cu somon a rămas scăzută. Pescuitul de stocuri de somon mixte în principalul bazin baltic a scăzut în mod semnificativ datorită interdicției pescuitului cu setci în derivă în 2008. Intensificarea pescuitului cu paragate în derivă înseamnă că pescuitul de somon s-a intensificat din nou în bazinul principal.

2.8 În pofida creșterii semnificative a producției de puiet de somon, mărimea stocului de somon capturabil nu a crescut în aceeași măsură. Sunt necesare mai multe date de cercetare referitoare la factorii care cauzează mortalitatea somonului pe mare.

2.9 În avizul său privind posibilitățile de pescuit pentru 2012, ICES identifică raportări greșite frecvente cu privire la capturile de somon ca păstrăv de mare în pescuitul cu paragate în derivă din Marea Baltică.

2.10 ICES și-a exprimat preocuparea cu privire la situația stocurilor de somon din Marea Baltică și diversitatea genetică. De asemenea, Comisia pentru protecția mediului marin al Mării Baltice (HELCOM) a atras atenția asupra situației stocurilor de somon din Marea Baltică.

2.11 Pescuitul de somon prezintă o importanță socială și economică pentru comunitățile de pescuit de coastă. Estimarea cea mai recentă a numărului total de pescari de somon de Marea Baltică se referă la anul 2007, când Comisia Europeană a calculat numărul total de pescari comerciali de somon la aproximativ 400, din care 340 pescuiau pe coastă. În 2010, un grup de studiu ICES privind somonul a estimat numărul total de vase care pescuiesc somon pe mare la 141, număr în mod semnificativ mai mare decât estimările pentru 2007. Somonul asigură locuri de muncă nu numai pentru pescarii comerciali, ci și pentru cel puțin un număr egal de persoane care lucrează în turismul de pescuit. Se estimează că implicațiile pescuitului de somon comercial și recreativ din Golful Botnia asupra ocupării forței de muncă sunt tot atât de semnificative. De asemenea, pescuitul de somon asigură un număr mare de locuri de muncă indirecte în prelucrarea și comercializarea peștelui și industria echipamentelor de pescuit. Producția de puiet de somon destinată menținerii pescuitului de somon și a stocurilor de somon constituie la rândul ei o sursă importantă de locuri de muncă la nivel local.

3. Propunerea Comisiei

3.1 La 12 august 2011, Comisia Europeană a prezentat Parlamentului European și Consiliului o propunere de regulament [COM (2011) 470] de instituire a unui plan multianual pentru stocurile de somon de Marea Baltică și pentru pescuitul care le exploatează.

3.2 Planul de gestiune pentru stocurile de somon de Marea Baltică se aplică pescuitului comercial din Marea Baltică și râurilor care se varsă în aceasta. De asemenea, planul se aplică societăților care oferă excursii de pescuit cu ghid și serviciilor de pescuit recreativ ale acestora în Marea Baltică. Propunerea dă posibilitatea reglementării, în anumite condiții, a pescuitului pe râu prin prevederi UE și acoperă procesul de răspândire a somonului.

3.3 Obiectivul principal al propunerii este acela de a asigura exploatarea durabilă a stocurilor de somon de Marea Baltică, conform randamentului maxim durabil, și protejarea integrității și a diversității genetice a acestora.

3.4 Pentru stocurile de somon sălbatic de Marea Baltică se stabilește un obiectiv de 75 %, pentru fiecare râu, din capacitatea de producție potențială estimată de puiet de somon. În funcție de starea curentă a râului cu somon, obiectivul ar trebui realizat într-o perioadă de cinci până la zece ani de la intrarea în vigoare a regulamentului.

3.5 Sunt propuse TAC obligatorii pentru fiecare râu pentru stocurile de somon sălbatic, iar statele membre vor fi responsabile pentru fixarea acestora. Pe baza datelor științifice, statele membre trebuie să determine mortalitatea maximă admisibilă datorată pescuitului și nivelul TAC corespunzător pentru fiecare râu.

3.6 La fiecare trei ani, Comisia UE va evalua măsurile mai sus menționate de statele membre și compatibilitatea acestora cu atingerea obiectivelor. În cazul în care un stat membru nu publică date sau dacă măsurile luate de acesta nu sunt adecvate pentru atingerea obiectivelor, Comisia va modifica nivelurile de mortalitate datorate pescuitului stabilite pentru râurile cu somon sălbatic din respectivul stat membru și/sau TAC sau va interzice pescuitul de somon în toate aceste râuri.

3.7 Se propune o rată unică de mortalitate de 0,1 datorată pescuitului pentru pescuitul pe mare pentru toate stocurile de somon de Marea Baltică. Această rată de mortalitate ar însemna că aproximativ 10 % din somonul pentru pescuit ar putea fi capturat în fiecare an. În stabilirea TAC anuale, organismul de reglementare trebuie să asigure că nu se depășește rata de mortalitate maximă datorată pescuitului de 0,1. Comisia poate modifica ratele de mortalitate datorate pescuitului pe mare în cazul în care circumstanțele se modifică, astfel încât să permită realizarea obiectivelor.

3.8 Somonul capturat de navele prestatoare de servicii trebuie considerat ca utilizare a unei părți din cota națională de somon a statelor membre.

3.9 Statele membre vor trebui să stabilească norme tehnice de pescuit specifice râului pentru stocurile de somon sălbatic diminuate care nu au atins obiectivul de 50 % din capacitatea de producție de puiet de somon sălbatic de râu. Statele membre vor dispune de doi ani de la intrarea în vigoare a regulamentului pentru a elabora aceste prevederi. Statul membru însuși va putea selecta și decide cu privire la aceste prevederi tehnice de pescuit (de ex. restricții de echipamente și sezoane sau zone de pescuit interzise).

3.10 Comisia va evalua prevederile tehnice de pescuit introduse de statele membre la fiecare trei ani. Dacă un stat membru nu introduce sau nu publică măsuri la termenul prevăzut sau dacă măsurile sale nu sunt adecvate sub aspectul realizării obiectivelor pentru râurile cu somon sălbatic, Comisia poate stabili norme tehnice de pescuit specifice râului.

3.11 Procesul de răspândire a somonului se va limita la îmbogățirea stocurilor și la repopularea directă. „Îmbogățirea stocurilor” se referă la răspândirea de stocuri în râurile cu somon sălbatic, iar „repopularea directă” la răspândirea de pește în râurile cu resurse potențiale de somon, cu obiectivul de a crea o populație de somon sălbatic autonomă.

3.12 Se propune o perioadă de tranziție de șapte ani pentru procesul de răspândire. După această perioadă de tranziție se vor accepta numai tipurile de operațiuni de răspândire menționate mai sus.

3.13 Propunerea stabilește noi prevederi de monitorizare pentru completarea prevederilor deja în vigoare. Noile obligații de monitorizare se aplică la vasele de pescuit de somon comercial, indiferent de lungime, și la vasele utilizate pentru excursii de pescuit recreativ.

3.14 Capturile se vor inspecta la debarcare. Inspecțiile la debarcare trebuie să acopere cel puțin 10 % din captura totală debarcată.

3.15 Comisia propune să i se acorde, dacă este necesar, competențe delegate pentru o perioadă de timp nedeterminată pentru reglementarea pescuitului de somon atât pe mare, cât și în râuri.

4. Comentarii specifice

4.1 Comitetul Economic și Social European salută și încurajează obiectivele planului multianual. Obiectivul planului ca producția să atingă cel puțin 75 % din producția potențială de puiet de somon sălbatic într-o perioadă de zece ani este extrem de ambițioasă. Conform evaluărilor ICES, obiectivul poate fi atins în râurile majore cu somon din nordul Mării Baltice, dar pentru stocurile de somon diminuate din sud, termenele nu sunt realiste, în pofida nivelului restricțiilor de pescuit.

4.2 Regulamentul se aplică pescuitului comercial și navelor prestatoare de servicii. Semnificația acestora din urmă sub aspectul capturilor totale de somon este mică. Cu toate acestea, capturile de somon de coastă și de râu, luate împreună, rezultate din forme de pescuit recreativ care nu intră în domeniul de aplicare al regulamentului sunt comparabile cu capturile comerciale dintr-o zonă de mărime echivalentă. CESE consideră că stabilirea unor TAC doar pentru pescuitul comercial într-o zonă de râu nu constituie o opțiune logică deoarece aproape tot pescuitul de râu este recreativ. CESE consideră că restricțiile de pescuit trebuie să acopere întreg ciclul de viață al somonului și toate formele de pescuit. Responsabilitatea pentru reglementarea pescuitului comercial și recreativ în apele interne trebuie să revină în principal statului membru afectat.

4.3 În planurile de gestiune și de recuperare deja adoptate pentru stocurile de pește din UE, rata de mortalitate datorată pescuitului stabilită pentru fiecare stoc este rata cea mai potrivită pentru o exploatare durabilă a stocului respectiv. În Marea Baltică sunt pescuite numeroase stocuri diferite de somon, iar starea lor biologică variază. Regulamentul și memorandumul său explicativ nu clarifică de ce propunerea stabilește o rată unică de mortalitate datorată pescuitului pe mare pentru toate stocurile de somon de Marea Baltică și cum s-a ajuns la această rată.

4.4 Stocurile de somon din nordul Mării Baltice se află deja foarte aproape de obiectivul de randament maxim durabil. Reducerea cotelor de somon pentru bazinul principal din Marea Baltică și Golful Botnia la un nivel la care mortalitatea datorată pescuitului a stocurilor de somon din sud s-ar afla tot la randamentul său maxim durabil ar plasa restricții inutile asupra pescuitului de stocuri de somon din nord. De aceea, reglementarea pescuitului de somon pe mare nu trebuie să se bazeze în viitor pe TAC pentru un anumit număr de stocuri de somon, ci pe norme tehnice privind sezoanele și echipamentele de pescuit, care pot fi direcționate în mod specific către protejarea stocurilor diminuate de somon. Dacă reglementarea pescuitului de somon se va baza în continuare pe TAC fixate anual, scăderea progresivă în mortalitatea datorată pescuitului la un nivel țintă aplicat în planurile de gestiune pentru alte stocuri de pește trebuie obținută și pentru cotele pentru pescuitul de somon pe mare. Schimbările bruște și radicale în reglementare, acolo unde acestea nu se impun, sunt foarte problematice din perspectiva industriei pescuitului.

4.5 În regiunea bazinului principal al Mării Baltice, pescuitul de somon constă în întregime din așa-numitul pescuit mixt, care cuprinde diferite stocuri de somon. Cu cât pescuitul are loc mai aproape de un râu de somon, cu atât mai bine poate viza stocul de somon din râu respectiv. În viitor, normele privind pescuitul cu unelte în derivă și monitorizarea acestuia în bazinul principal din Marea Baltică vor fi importante pentru recuperarea stocurilor de somon diminuate din sud. S-a observat că toamna se capturează mai mult somon subdimensionat prin pescuitul cu paragate în derivă decât prin alte forme de pescuit; de aceea, ar putea fi utilizate și restricții privind sezoanele de pescuit cu paragate, pentru a se reduce cantitatea de pește care trebuie aruncată înapoi în apă. Cu toate acestea, trebuie subliniat faptul că stocurile de somon din sudul Mării Baltice nu s-au regenerat, în pofida unei reduceri drastice a pescuitului în bazinul principal. Aceasta înseamnă că recuperarea stocurilor de somon diminuate necesită nu numai restricții la pescuitul pe mare, ci și restricții stricte la pescuitul în estuare și în zonele de râu, precum și măsuri pentru restaurarea zonelor de reproducere a somonului, astfel încât să se asigure reproducerea naturală.

4.6 Comitetul Economic și Social European este preocupat de estimările referitoare la erorile de raportare a capturilor de somon; solicită ca această chestiune să fie elucidată și consideră că este important ca pescuitul de somon să fie monitorizat corespunzător și eficient. Propunerea Comisiei va duce la o creștere permanentă a obligațiilor de monitorizare în sarcina sectorului public și a costurilor. Costurile vor fi cauzate în special de modificarea și întreținerea sistemelor IT, dar și de necesitatea de creștere a resurselor umane și a altor resurse pentru monitorizarea și studierea conformării cu normele respective. CESE solicită creșterea resurselor destinate monitorizării cât mai mult cu putință și concentrarea resurselor

disponibile în acest scop până când planul multianual pentru somon este aprobat și problemele de raportare sunt soluționate. În ceea ce privește normele privind monitorizarea pescuitului de somon, CESE consideră că punerea în aplicare eficientă, în toate statele membre, a reglementărilor numeroase existente în materie de monitorizare elaborate în ultimii câțiva ani constituie o prioritate. Comisia Europeană ar trebui să urmărească punerea în aplicare a programelor naționale de monitorizare, prin intermediul rapoartelor furnizate de statele membre.

4.7 Somonul este răspândit prin îmbogățirea stocurilor și repopulare directă sau ca și repopulare compensatorie ordonată prin decizie a instanței pentru compensarea pierderilor de captură rezultate din construirea centralelor hidroelectrice. Propunerea va stopa toate formele de răspândire, în afară de îmbogățirea stocurilor și repopularea directă în râurile cu resurse potențiale de somon, timp de șapte ani după intrarea în vigoare a regulamentului. Termenul de șapte ani pentru înlocuirea repopulării compensatorii cu alte măsuri este prea scurt, deoarece, pe lângă procesul de tranziție care va implica audieri la toate cele trei niveluri, planificarea și punerea în aplicare a unor măsuri alternative va necesita timp.

4.8 Interzicerea repopulării compensatorii se justifică prin amenințarea pe care o astfel de repopulare o constituie pentru diversitatea genetică a stocurilor de somon. Nu există însă nicio dovadă științifică pentru a se susține această evaluare. Capturile provenite din repopularea compensatorie prezintă o importanță indiscutabilă pentru pescuitul în estuare sau de coastă în zonele de îmbogățire a stocurilor de somon și generează, de asemenea, câteva zeci de locuri de muncă „echivalent normă întreagă” (persoane-ani) pentru întreprinderile de acvacultură care operează pe coastă. De aceea, repopularea compensatorie nu trebuie interzisă fără o dovadă științifică solidă că această activitate este nocivă. De asemenea, CESE consideră că trebuie să se monitorizeze calitatea puietului de somon destinat procesului de răspândire, iar înotoarele adipoase ale întregului puiet de somon răspândit trebuie tăiate astfel încât, în captură, somonul produs în mod natural să poată fi distins de somonul răspândit. Riscurile prezentate de îmbogățirea stocurilor pentru diversitatea genetică pot fi reduse la maximum dacă, în uzinele de puiet, se utilizează, ori de câte ori este posibil, somonul capturat anual în sălbăticie, care a trecut prin selecție naturală, în locul stocurilor de somon care trebuie protejate.

4.9 Situația din Golful Finic reprezintă o bună ilustrare a importanței îmbogățirii stocurilor de somon. Dacă îmbogățirea stocurilor de somon s-ar interzice în estuarul râului Kymi, spre exemplu, acest lucru ar însemna practic sfârșitul pescuitului de somon în Golful Finic și sfârșitul pescuitului recreativ semnificativ care are loc în aval de centrala electrică de pe râul Kymi. Acest pescuit prezintă o importanță considerabilă pentru turismul de pescuit, situația fiind identică pentru multe râuri din regiunea Mării Baltice.

4.10 Prin reducerea cotei, spre exemplu, propunerea va avea un impact economic considerabil asupra pescarilor comerciali, precum și asupra sectoarelor dependente de producția primară, precum prelucrarea și comercializarea peștelui și producătorii de echipamente de pescuit. Rutele de migrație lungi ale somonului, diferitele metode de pescuit și diferitele nevoi de reglementare din fiecare etapă a migrației fac ca efectele economice să varieze între statele membre și în interiorul acestora. Datorită sezonului

scurt de pescuit al somonului, majoritatea pescarilor capturează și alte tipuri de pește. Somonul este însă cea mai importantă specie în termeni economici pentru majoritatea acestora și chiar și modificări de reglementare minore pot produce schimbări considerabile în ceea ce privește durabilitatea industriei pescuitului. Din perspectiva pescarilor care pot fi nevoiți să-și abandoneze ocupația, propunerea va reduce aprovizionarea cu somon și alte soiuri de pește capturat împreună cu acesta pentru consum, prelucrare și comercializare, sporind astfel dependența de peștele produs în afara UE. Turismul de pește în zonele de râu ar putea suferi la rândul său din punct de vedere financiar, datorită reglementării mai stringente a pescuitului în râuri și a necesității de respectare a TAC pentru pescuitul în râuri. Pe termen mai lung, totuși, propunerea ar putea avea ca efect creșterea numărului de locuri de muncă în turismul de pescuit în zonele de râu pe măsură ce stocul de somon se regenerează.

4.11 Propunerea are implicații financiare și pentru activitățile de acvacultură. Întreprinderile de acvacultură care produc puiet de somon pentru utilizare în repopularea compensatorie angajează câteva zeci de persoane în zone în care există

puține posibilități de angajare alternative. Dacă întreprinderile de acvacultură vor trebui să își abandoneze activitățile din cauza faptului că repopularea compensatorie este întreruptă, situația ocupării forței de muncă în aceste zone se va deteriora. Închiderea acestor activități ar putea însemna, de asemenea, pierderea experienței îndelungate și a cunoștințelor în materie de acvacultură.

4.12 Efectele negative ale propunerii de regulament asupra ocupării forței de muncă trebuie luate în considerare la aplicarea normelor de finanțare din fondurile structurale ale UE existente și în reforma politicii comune în domeniul pescuitului. Posibilele opțiuni de sprijin pot include, spre exemplu, ajutorul pentru întreruperea activității de pescuit sau investiții și instruire pentru reorientarea activităților de pescuit. Totuși, CESE consideră că acest sprijin trebuie să fie numai o măsură complementară. Este prioritar ca locurile de muncă în activitatea de pescuit al somonului și în industriile conexe să fie luate în considerare în faza de planificare a măsurilor practice, astfel încât efectele negative asupra ocupării forței de muncă să fie menținute la un nivel minim.

Bruxelles, 18 ianuarie 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Cel de-al șaselea Program comunitar de acțiune pentru mediu – evaluare finală”

COM(2011) 531 final

(2012/C 68/10)

Raportor: **dl Franco CHIRIACO**

La 31 august 2011, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Cel de-al șaselea Program comunitar de acțiune pentru mediu – evaluare finală

COM(2011) 531 final.

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 21 decembrie 2011.

În cea de-a 477-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 ianuarie 2012 (ședința din 18 ianuarie 2012), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 174 de voturi pentru, 4 voturi împotriva și 8 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul salută inițiativa Comisiei de a evalua cel de-al șaselea Program comunitar de acțiune pentru mediu (PAM). Comisia consideră că programul a fost util pentru că a oferit un context global pentru politica europeană de mediu. Comitetul împărtășește doar parțial această opinie. Deși reprezintă o importanță contribuție la dezvoltarea politicilor, al șaselea Program comunitar de acțiune pentru mediu (PAM) a avut un impact limitat asupra adoptării de instrumente specifice. În ciuda dificultăților în colectarea de informații utile pentru analiza implementării acțiunilor cuprinse în program, se pot observa întârzieri semnificative în adoptarea instrumentelor legislative, probleme de identificare a obiectivelor concrete și mecanisme insuficiente de control și monitorizare.

1.2 Ca atare, CESE invită Comisia să îmbunătățească instrumentele aflate la dispoziție, inclusiv mecanismele de monitorizare și evaluare, pentru asigurarea unei implementări eficiente a legislației existente. CESE recomandă totodată o mai mare coerență între diversele inițiative legislative și programatice privind mediul și o mai mare integrare a dimensiunii ambientale în cadrul politicilor sectoriale interconectate. Așa cum afirmă într-un aviz recent ⁽¹⁾, CESE solicită Comisiei mai multă claritate și o abordare mai practică a mizelor ecologice, fiind necesar să se specifice mai clar ce se înțelege prin *utilizarea eficientă a resurselor*, prin *economie ecologică* și care sunt schimbările concrete – din punct de vedere cantitativ și calitativ – cerute atât producătorilor, cât și consumatorilor.

1.3 În plus, CESE consideră că trebuie acordată o mai mare atenție dimensiunii internaționale. Mizele ecologice au un

implicații universale și necesită o abordare bazată pe consolidarea cooperării multilaterale și îmbunătățirea instrumentelor de guvernanță globală.

1.4 În sfârșit, comunicarea Comisiei dă dovadă de lipsă de viziune pe termen lung, nefiind menționate în ea nici vreun alt program de acțiune și nici care ar trebui să fie valoarea adăugată a celui de-al șaptelea PAM. CESE consideră că acest program trebuie să fie coerent și complementar Strategiei Europa 2020 și inițiativelor emblematice, să cuprindă obiective și priorități selecționate în mod realist și pe baza unui amplu consens politic, prevăzând în același timp instrumente capabile să asigure eficiența măsurilor propuse.

2. Sinteza comunicării

2.1 Contextul politic

2.1.1 Programele de acțiune pentru mediu au jalonat dezvoltarea politicii de mediu a UE încă de la începutul anilor '70, iar cel de-al șaselea Program comunitar de acțiune pentru mediu (PAM) trebuie văzut ca parte a unui proces continuu de evoluție.

2.1.2 Cel de-al șaselea Program comunitar de acțiune pentru mediu (PAM) reamintește importanța noțiunilor de creștere ecologică și de economie cu emisii scăzute de CO₂ și care utilizează eficient resursele, așa cum se subliniază atât în Strategia Europa 2020 ⁽²⁾, care reprezintă cadrul adecvat prin care poate fi asigurată integrarea obiectivelor de mediu în agenda socioeconomică generală a UE, cât și în noua strategie privind stoparea pierderii biodiversității și a degradării serviciilor

⁽¹⁾ JO C 376, 22.12.2011, p. 97.

⁽²⁾ COM(2010) 2020 final, 3.3.2010.

ecosistemice în UE înainte de 2020 ⁽³⁾, în lucrările pregătitoare ale Conferinței Rio+ 20 ⁽⁴⁾, în foaia de parcurs pentru trecerea la o economie competitivă cu emisii scăzute de CO₂ până în 2050 ⁽⁵⁾, în Cartea albă privind transporturile ⁽⁶⁾ și în comunicările Energia 2020 ⁽⁷⁾ și Planul de acțiune pentru eficiență energetică ⁽⁸⁾.

2.2 Observații generale

2.2.1 Concluzia generală a Comisiei este că cel de-al șaselea PAM a fost util pentru că a oferit un cadru global politicii de mediu, multe dintre acțiunile stabilite în program fiind încheiate sau pe cale să fie finalizate.

2.2.2 În raport cu programele anterioare, al șaselea PAM se bucură de o mai mare legitimitate din perspectiva părților interesate, dat fiind că a fost adoptat prin procedura de codecizie, iar acest aspect a contribuit la creșterea sentimentului de însoțire a diverselor propuneri politice.

2.2.3 Cele șapte strategii tematice ⁽⁹⁾ ale celui de-al șaselea PAM – aer, pesticide, prevenirea generării de deșeuri și reciclarea lor, resursele naturale, solul, mediul marin, mediul urban – au fost elaborate pentru a consolida integrarea politicilor și a îmbunătăți baza de cunoștințe. Cu toate că progresele au variat de la un domeniu tematic la altul, în unele cazuri elaborarea acestor strategii a contribuit la dezvoltarea voinței politice de adoptare a unor obiective și calendare eficiente și de implementare ulterioară a acestora. Cu toate acestea, dovezile privind capacitatea celui de-al șaselea PAM de a stimula adoptarea unor instrumente specifice în domeniul mediului nu sunt convingătoare.

2.3 Domenii prioritare

2.3.1 În ceea ce privește natura și biodiversitatea, cel de-al șaselea PAM a dus la dezvoltarea de strategii tematice pentru protecția solului și protecția și conservarea mediului marin, punând în evidență de asemenea necesitatea creării unei baze de cunoștințe mai solide, a îmbunătățirii finanțării și a intensificării activităților curente. Cu toate acestea, ar fi putut fi înregistrate mai multe progrese în direcția îndeplinirii obiectivului – rămas nerealizat – de stopare a declinului biodiversității până în 2010, dacă acesta ar fi beneficiat de atenția politică și de angajamentele financiare necesare atât din partea UE, cât și a statelor membre.

⁽³⁾ COM(2011) 244 final, 3.5.2011.

⁽⁴⁾ COM(2011) 363 final, 20.6.2011.

⁽⁵⁾ COM(2011) 112 final, 8.3.2011.

⁽⁶⁾ COM(2011) 144 final, 28.3.2011.

⁽⁷⁾ COM(2010) 639 final.

⁽⁸⁾ COM(2011) 109 final, 8.3.2011.

⁽⁹⁾ COM(2005) 446 final (strategie tematică privind poluarea atmosferică), COM(2006) 372 final (strategie tematică privind utilizarea sustenabilă a pesticidelor), COM(2005) 666 final (strategie tematică privind prevenirea producerii deșeurilor și reciclajul acestora), COM(2005) 670 final (strategie tematică privind utilizarea durabilă a resurselor naturale), COM(2006) 231 final (strategie tematică privind protecția solului), COM(2005) 504 final (strategie tematică privind protecția și conservarea mediului marin) și COM(2005) 718 final (strategie tematică privind mediul urban).

2.3.2 În ceea ce privește mediul și sănătatea, cel de-al șaselea PAM a oferit ocazia realizării unui exercițiu util de inventariere a angajamentelor existente și a acțiunilor planificate și a adus mai mult în atenție legăturile între factorii de mediu și sănătatea umană. Programul a contribuit mai ales la întreprinderea unor acțiuni care altfel nu ar fi avut loc, de exemplu cea referitoare la mediul urban, sau care altfel ar fi durat mai mult sau ar fi fost mai puțin cuprinzătoare în lipsa impulsului dat de Program, de exemplu în ceea ce privește pesticidele. Pe de altă parte, în legislație există anumite lacune, iar rezultatele activităților de cercetare și informațiile cu privire la impactul calității mediului asupra sănătății ar trebui să fie integrate în obiectivul strategic mai amplu de îmbunătățire a sănătății publice.

2.3.3 În materie de resurse naturale și deșeuri, cel de-al șaselea PAM a întărit legătura dintre politica în domeniul deșeurilor și cea în domeniul resurselor și a contribuit la consolidarea gestionării deșeurilor și la trecerea către politici bazate pe un consum sustenabil și pe o producție durabilă. Utilizarea resurselor nu mai urmează ritmul creșterii economice. Cu toate acestea, în termeni absoluți, utilizarea resurselor crește în continuare, ceea ce nu este compatibil cu obiectivul de a respecta capacitatea de suportabilitate a mediului pe termen lung. De asemenea, persistă diferențe considerabile între statele membre în ceea ce privește productivitatea resurselor, în general sporind dependența de importuri.

2.3.4 În ceea ce privește schimbările climatice, cel de-al șaselea PAM a oferit o contribuție semnificativă în combaterea acestor schimbări. Cu toate că ambițiile stabilite pentru inițiativele comunității internaționale nu au fost îndeplinite, obiectivele cuantificabile în special fiind mai utopice și greu de atins, al șaselea PAM a făcut posibilă urmărirea unor obiective politice fundamentale.

2.3.5 În ceea ce privește chestiunile internaționale, prin cel de-al șaselea PAM au fost reiterate angajamentele de a integra considerente de mediu în toate relațiile externe ale UE și în dimensiunea externă a Strategiei de dezvoltare durabilă a UE. În pofida eforturilor UE de a consolida cooperarea multilaterală și a-și demonstra angajamentul în cadrul convențiilor și acordurilor internaționale, nu s-au realizat prea multe progrese în ameliorarea guvernancei globale în domeniul mediului. Provocările legate de mediu, care capătă din ce în ce mai mult trăsături globale, necesită un efort mai coerent și mai concentrat al UE, astfel încât aceasta să își poată juca cu mai multă eficiență rolul în elaborarea politicii internaționale și să-și continue eforturile de îmbunătățire a guvernancei ecologice.

2.4 Eficiența abordărilor și instrumentelor strategice

2.4.1 Al șaselea PAM a încurajat și promovat cu determinare principii și instrumente de îmbunătățire a procesului decizional, în special evaluările integrate ale impactului și utilizarea sporită a instrumentelor bazate pe piață, subliniind importanța unor baze științifice solide pentru elaborarea politicilor. În pofida unor evoluții pozitive recente, informațiile privind mediul, în special datele și statisticile oficiale, sunt încă incomplete și nu întotdeauna disponibile la timp.

2.4.2 Caracterul schimbător al mizelor ecologice impune o mai mare coerență între i) faza de formulare și cea de implementare a politicilor, ii) nivelul european, național și regional și iii) domeniile prioritare de intervenție.

2.4.3 O slabă implementare a legislației de mediu subminează îndeplinirea obiectivelor și credibilitatea politicii de mediu și nu ajută la obținerea angajamentului altor sectoare de a fi mai performante în acest sens. Mai mult, politicile care prezintă o valoare adăugată clară în ceea ce privește crearea unei economii ecologice și care pot fi realizate într-o perioadă scurtă/medie de timp ar trebui să fie prioritare.

2.5 Provocări pentru viitor

2.5.1 Principalii piloni ai politicii și legislației de mediu sunt deja instituți, cu excepția celui privind solul, cu toate că, din cauza deficiențelor de implementare, posibilitățile lor de îmbunătățire nu au fost încă valorificate pe deplin. Politica ecologică tradițională poate juca încă un rol fundamental în protecția mediului, însă circumstanțele în schimbare și interdependența din ce în ce mai mare a mizelor ecologice implică necesitatea de flexibilitate și de adaptare.

2.5.2 Miza fundamentală a viitoarei politici de mediu este de a evolua, prin adoptarea unei viziuni pe termen mai lung, de la remedierea degradării mediului la prevenirea acesteia și de a contribui la integrarea aspectelor de mediu în toate politicile pertinente.

2.5.3 Pentru îndeplinirea obiectivului Strategiei Europa 2020 de a se ajunge la o economie ecologică, eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor, competitivă și cu emisii scăzute de CO₂, este esențial să se integreze considerațiile privind mediul și reducerea emisiilor de carbon în modelele economice din alte sectoare și să se asigure coerența, începând de la formularea politicilor și până la implementare. Obstacolele în calea implementării corecte a legislației existente trebuie soluționate, în special problemele de guvernanță la toate nivelurile din statele membre, pentru a proteja mediul și a limita consecințele negative asupra sănătății publice.

2.5.4 Presiunile asupra mediului au un caracter din ce în ce mai global și mai sistemic. Din cauza complexității interconexiunilor, este necesară o bază de cunoștințe mai largă și trebuie de asemenea examinate amănunțit posibilitățile de schimbare a comportamentului consumatorilor.

3. Observații generale

3.1 Al șaselea PAM reprezintă asumarea oficială a unui angajament politic din partea Parlamentului European, a Consiliului și a Comisiei și un indicator important pentru evaluarea dezvoltării politicii europene de mediu. În urma adoptării celui de-al șaselea PAM, UE a lansat cu succes numeroase inițiative, obținând rezultate ambițioase și elaborând diverse strategii și planuri multisectoriale. Cu toate acestea, este greu de spus în ce măsură cadrul general reprezentat de program s-a răsfrânt asupra dezvoltării măsurilor politice. Ar fi bine să

se reflecteze asupra acestui aspect, printr-o analiză a implementării acțiunilor cuprinse în program și a interacțiunilor și influențelor reciproce cu Strategia europeană pentru dezvoltare durabilă și Strategia de la Lisabona ⁽¹⁰⁾.

3.2 Dezbateră la care au participat în ultimii ani instituțiile europene și societatea civilă, cu privire la evaluarea măsurilor luate până acum și la posibilitățile viitoare ale politicii europene de mediu ⁽¹¹⁾, a concentrat atenția asupra a două aspecte esențiale: identificarea noilor priorități și consolidarea instrumentelor disponibile, în vederea asigurării eficienței măsurilor propuse.

3.3 Important este mai ales faptul că chestiunea nu se poate reduce la oportunitatea unui nou program, ci trebuie să se concentreze în special asupra formei pe care acesta ar trebui s-o aibă, asupra scopului acestuia, a conținutului său și a termenelor sale. Ceea ce trebuie analizat mai înainte de toate este modul în care trebuie acționat astfel încât următoarele acțiuni de mediu să devină un instrument strategic mai vizibil, mai important și mai eficient, învățând din experiență și evitând capcanele care au compromis eficiența celui de-al șaselea PAM.

3.4 Dată fiind experiența acumulată în alte domenii (ca, de exemplu, FEDER, FSE și FEADR), și pentru programul de mediu ar trebui luată în considerare posibilitatea consolidării sporite a instrumentelor de monitorizare și evaluare în diversele dimensiuni *ex ante*, *in itinere*, *ex post*.

4. Observații specifice

4.1 Strategiile tematice

4.1.1 Introducerea strategiilor tematice a făcut posibilă o abordare mai strategică, permițând depășirea unor neajunsuri ale celui de-al cincilea PAM, cum ar fi mai ales lipsa de competență a programului în anumite sectoare. Cu toate acestea, procesul de elaborare a strategiilor tematice a încetinit de facto procesul decizional în ansamblul său și adoptarea măsurilor respective.

4.1.2 Multe din instrumentele legislative care însoțesc strategiile tematice se găsesc încă în primele faze de punere în aplicare. Întârzierile în adoptarea lor, neidentificarea unor obiective concrete, transferarea responsabilităților către statele membre (nu doar pentru punerea în aplicare, ci și pentru specificațiile suplimentare referitoare la multe din măsurile prevăzute) și un mecanism neadecvat de monitorizare și control au compromis serios în multe cazuri posibilitatea de a atinge obiectivele programului la termen.

4.2 Coerență și integrare

4.2.1 Este de la sine înțeles că mizele ecologice nu pot fi înfruntate doar cu politici de mediu specifice, fiind necesară implicarea economiei în ansamblu și a întregii societăți. Așadar, este necesară o mai mare coerență atât între tematicile direct interconectate (cum sunt schimbările climatice, energia,

⁽¹⁰⁾ Strategic Orientations of EU Environmental Policy under the Sixth Environment Action Programme and Implications for the Future, Raport final, IEEP, mai 2010.

⁽¹¹⁾ Toate contribuțiile privind acțiunile și studiile pregătitoare sunt disponibile la adresa www.eapdebate.org.

protecția sănătății), cât și între diversele politici sectoriale (alimentație, transporturi, construcții, inovare). În special în procesul de reformă a PAC, aflat în desfășurare, acest principiu s-a concretizat, așa cum subliniază și CESE ⁽¹²⁾, în introducerea instrumentului de ecologizare a plăților unice (*greening*).

4.2.2 De asemenea, sunt esențiale sprijinirea și dezvoltarea integrării politicii de mediu în cadrul *metastrategiilor* (Europa 2020) și în cel al instrumentelor financiare. Mai ales în ceea ce privește *Foia de parcurs pentru o Europă eficientă în materie de resurse* ⁽¹³⁾, cu ocazia unui atelier desfășurat recent la Bruxelles ⁽¹⁴⁾ a fost recunoscută importanța crucială a programului pentru trecerea la o economie ecologică (*green economy*) și a complementarității celor două inițiative, în special în ceea ce privește implementarea măsurilor, utilizarea resurselor naturale și gestionarea ecosistemelor.

4.3 Obiective prioritare

4.3.1 Obiectivele prioritare trebuie stabilite cu referire specială la problematicile ecologice, ca de exemplu penuria de resurse naturale, poluarea atmosferică, biodiversitatea și mediul urban.

4.3.2 Trebuie în special căutate și încurajate noi comportamente în ceea ce privește consumul, comerțul și producția. Într-adevăr, schimbările tehnologice trebuie să însoțească schimbarea obișnuințelor.

4.4 Îmbunătățirea instrumentelor

4.4.1 Îmbunătățirea instrumentelor politicii europene de mediu înseamnă, înainte de toate, îmbunătățirea reglementării,

prin adoptarea de măsuri legislative și alegerea unor reguli univoce și nefacultative, inclusiv în ceea ce privește aspectele economice. Pe de altă parte, așa cum CESE a afirmat deja într-un aviz din 2001, asigurarea unei implementări eficiente a legislației existente este un factor esențial de evitare a distorsiunilor de pe piață și de salvagardare a competitivității întreprinderilor europene ⁽¹⁵⁾. În special în ce privește programul de sprijinire a IMM-urilor în vederea respectării legislației de mediu (*Environmental Compliance Assistance Programme – ECAP*), CESE a subliniat că este important ca evaluarea impactului ecologic să fie făcută de întreprindere printr-o gestionare integrată și transversală ⁽¹⁶⁾.

4.4.2 În al doilea rând, trebuie îmbunătățite instrumentele de evaluare atât a situației mediului, cât și a implementării politicilor și a eficienței acestora ⁽¹⁷⁾, prin evaluări ale impactului independente, deschise și făcute la timp.

4.4.3 În ultimul rând, este esențială îmbunătățirea fazei de punere în aplicare prin introducerea unor mecanisme internaționale de asistență, control și sancționare. Cu alte cuvinte, aceasta înseamnă formulare, transpunere în regulamente, realizare, control și sancționare ⁽¹⁸⁾.

4.5 Rolul protagoniștilor

4.5.1 Implicarea autorităților locale și regionale trebuie să aibă loc deja în faza de elaborare a politicilor. Comitetul Regiunilor ⁽¹⁹⁾ a subliniat într-un aviz recent necesitatea participării proactive a autorităților locale și regionale, propunând elaborarea unor metode inovatoare de guvernare pe mai multe niveluri, care să cuprindă utilizarea platformelor și rețelelor existente.

Bruxelles, 18 ianuarie 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

⁽¹²⁾ JO C 132, 3.5.2011, p. 63-70.

⁽¹³⁾ COM(2011) 571 final.

⁽¹⁴⁾ Atelierul pentru experți: *The future of European Environmental Policy: what role for the Resource Efficiency Roadmap and what role for the Environment Action Programme?*, Bruxelles, 13.9.2011.

⁽¹⁵⁾ JO C 221, 7.8.2001, p. 80-85.

⁽¹⁶⁾ JO C 211, 19.8.2008, p. 37.

⁽¹⁷⁾ *The issue of Evaluation in the Framework of European Environmental Policy*, Brussels Environment, 11.6.2010.

⁽¹⁸⁾ *Better instruments for European Environmental Policy*, atelier găzduit de Ministerul mediului din Spania, în colaborare cu Brussels Environment, Madrid, 20.5.2010.

⁽¹⁹⁾ Avizul Comitetului Regiunilor din 5-6 octombrie 2010.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind OMG-urile în UE (aviz suplimentar)

(2012/C 68/11)

Raportor: **dl Martin SIECKER**

La 16 martie 2011, în conformitate cu articolul 29 litera (A) din Normele de aplicare a Regulamentului său de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz suplimentar privind

OMG-urile în UE
(aviz suplimentar).

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 21 decembrie 2011.

În cea de-a 477-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 ianuarie 2012 (ședința din 18 ianuarie 2012), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 160 de voturi pentru, 52 de voturi împotriva și 25 de abțineri.

1. Organismele modificate genetic în UE – orientări pentru dezbaterile viitoare

1.1 Organismele modificate genetic (OMG-urile) reprezintă un subiect de discuție controversat. Există atât un mare interes, cât și multe preocupări în ceea ce privește modificarea genetică (MG). Debaterea este adesea emoțională și polarizată, iar atunci când se discută rațional, atât cei care adoptă o poziție pro, cât și cei care sunt contra prezintă realitatea în mod selectiv și neglijează nuanțele în argumentare. În plus, se pare că, pe lângă diferențele de opinie cu privire la avantajele și dezavantajele MG, chiar și în cadrul CESE, există multe neclarități și presupuneri cu privire la, printre altele, natura reglementării juridice a OMG-urilor în UE și la amploarea acesteia. Acest fapt este regretabil, având în vedere că acest subiect important și sensibil din punct de vedere politic merită și necesită o dezbateră de o calitate mai ridicată.

1.2 Cadrul legislativ actual al UE în materie de OMG-uri este în curs de revizuire. În acest context, în viitorul apropiat CESE va trebui să furnizeze mai frecvent avize privind politica și legislația în domeniul OMG-urilor. Ca pregătire și în scopul orientării înaintea acestei dezbateri viitoare, prezentul aviz oferă o prezentare, în mare, a situației actuale și a discuției referitoare la OMG-uri și la reglementarea lor în UE. În acest context, există mai multe aspecte care trebuie luate în considerare, printre care chestiuni etice, ecologice, tehnologice, (socio)economice, juridice și politice. Toate aceste întrebări pe care le ridică posibilitățile aproape nelimitate ale MG și dezvoltarea rapidă a aplicațiilor practice ale OMG-urilor trebuie privite într-un context societal amplu. Prezentul aviz intenționează să ofere un sistem de navigare pentru o discuție politică echilibrată, la obiect, pe marginea acestor importante chestiuni.

1.3 Prezentul aviz face referire numai la punctele principale ale discuției și nu amintește decât câteva dintre principalele dileme cu care se confruntă OMG-urile și reglementarea lor în UE. Cu privire la multe dintre aceste subiecte va fi necesară elaborarea altor avize (exploratorii) ale CESE, Comitetul angajându-se să întreprindă aceste acțiuni exploratorii în perioada care urmează. Printre domeniile prioritare se numără evaluarea legislației actuale a UE în domeniul OMG-urilor, posibila

revizuire a acestora și completarea lacunelor de reglementare identificate de acest aviz. CESE se angajează să elaboreze avize de monitorizare a acțiunilor cu privire la aceste dosare importante în viitorul apropiat.

2. Istoria modificării genetice

2.1 Chiar și în ceea ce privește istoria MG, părerile sunt împărțite. În timp ce vocile critice vorbesc despre o tehnologie fundamental nouă, cu riscuri incerte și care ridică obiecții etice, cei în favoarea MG o plasează într-un continuum de tradiții seculare în materie de ameliorare a soiurilor de plante și de procese de preparare biologică cu drojii, bacterii și mușci. Pe baza unor factori obiectivi se poate conchide totuși că MG este ceva în mod fundamental nou și diferit în raport cu aplicațiile istorice. Odată cu introducerea geneticii s-a creat o separare definitivă a apelor între biotehnologia „veche” și cea „modernă”. Datorită descoperirii de către Watson și Crick în 1953 a structurii de dublu helix a ADN-ului, codul genetic al oamenilor și al întregii flore și faune din jurul nostru a devenit accesibil, astfel încât oamenii de știință au căpătat posibilitatea de a realiza manipulări revoluționare la nivel genetic: în chiar elementul primar al vieții.

2.2 Tehnologia modificării genetice a apărut în 1973, când cercetători din SUA au efectuat primele experimente reușite, pe bacterii, cu ADN recombinant (rADN). Datorită posibilității de a identifica, izola și multiplica anumite gene specifice și a le transfera în alt organism viu, oamenii de știință au putut genera pentru prima dată modificări specifice ale caracteristicilor genetice ereditare ale organismelor vii, într-o manieră imposibil de reprodus în mod natural, prin reproducere și/sau recombinare naturală. Înainte, prin ameliorarea clasică sau prin încrucișarea soiurilor se combinau genomurile totale (ale unor organisme înrudite), ca mai apoi să se încerce conservarea caracteristicilor favorabile prin selecție. Deși MG face posibile niște manipulări mult mai precise, transferul de gene într-un alt organism (sau specie) este un proces instabil și nesigur, cu efecte secundare și consecințe greu de prevăzut pentru genomul-gazdă și pentru interacțiunea cu mediul înconjurător. Nu se știe aproape nimic despre consecințele pe termen lung.

2.3 După 1975, dezvoltarea tehnologiei MG avansează rapid. Deja în 1982 ies pe piață primele produse comerciale (medicale) MG. La începutul anilor '90 urmează așa-numitele plante și animale transgene. În cursul anilor a fost depășită și granița dintre regnuri. De exemplu, o genă porcină a fost implantată într-un soi de roșii, o genă de licurici a fost transferată unei plante de tutun și o genă umană implantată într-un taur. Depășirea graniței naturale dintre regnuri, imposibilitatea de a prevedea efectele pe termen lung și ireversibilitatea eventualelor consecințe (pentru mediu) îi conferă MG statutul de tehnologie fundamental nouă, care prezintă potențiale riscuri. Acesta este și temeiul pentru reglementarea OMG-urilor în UE și în statele membre, în multe țări terțe și în tratatele internaționale.

3. Sectoarele implicate și receptarea societală a OMG-urilor

3.1 Cele mai importante sectoare în care sunt folosite OMG-urile sunt: sectorul agroalimentar (în principal rezistența la pesticide), sectorul medical și farmaceutic (medicamente, diagnostice genetice, terapii genetice) și industria (petro-)chimică și a armamentului. Aceste sectoare sunt adesea intitulate biotehnologie „verde”, „roșie” și „albă”.

3.2 MG nu constituie un subiect la fel de controversat în toate aceste sectoare. Preocupările și îndoielile politicienilor și ale publicului par generate mai degrabă de aplicații specifice decât de tehnologia MG în sine. Aplicațiile medicale sunt primite cu o atitudine în general pozitivă, în timp ce dezbaterea cea mai critică se concentrează pe aplicațiile agroalimentare. Un element important aici este punerea în balanță a utilității și necesității, pe de o parte, și a posibilelor riscuri și rezerve, pe de altă parte. Astfel, mulți cetățeni văd în MG o contribuție importantă, promițătoare în ceea ce privește vindecarea unor boli umane grave, în timp ce avantajele de consum ale OMG-urilor agroalimentare (din generația actuală) sunt mult mai puțin evidente (deocamdată este vorba numai de caracteristici agromonice, avantajoase pentru producător). De asemenea, prevederile de securitate și studiile clinice care preced acordarea unei licențe pentru aplicații medicale sunt, în mod tradițional, mult mai stricte și mai complexe decât procedurile care preced introducerea OMG-urilor în mediu sau în alimente.

3.3 Pe lângă aceasta, este important atât din perspectivă societală, cât și de reglementare, să se opereze o diferențiere între modificarea genetică care are loc în spații închise și izolate, precum laboratoare, fabrici și sere, cu aplicarea unor restricții și măsuri de siguranță suficiente pentru a împiedica eliberarea neprevăzută a OMG-urilor, și aplicațiile în care culturi sau animale MG sunt introduse fără restricții în mediul deschis, ca ființe vii cu capacități de reproducere și de răspândire necontrolată și ireversibilă în biosferă, putând avea efecte neprevăzute asupra biodiversității din jurul lor și interacțiuni imprevizibile cu acestea.

3.4 Cu toate acestea, în cazul plantelor cultivate în mediu deschis, trebuie să se facă distincția între două situații. Pe de o parte există speciile vegetale cultivate a căror încrucișare cu o

specie sălbatică este posibilă, din pricina prezenței acestora în proximitate și, pe de altă parte, există cazul în care nu este posibilă o încrucișare, având în vedere absența, în mediu, a unor specii sălbatice apropiate de planta modificată genetic. Este importantă luarea în calcul a acestei distincții în momentul elaborării cadrului de reglementare pentru cultivarea plantelor modificate genetic într-un spațiu agricol deschis.

3.5 Această diferențiere nu este neapărat una între biotehnologia „roșie” și cea „verde”; și în sectorul agroalimentar se poate desfășura cercetare științifică fundamentală în mod sigur și inovator în laboratoare izolate, în același mod care este demult acceptat pentru biotehnologia medicală. De asemenea, enzimele OMG sunt folosite pe scară largă în producția alimentară în medii izolate, fără ca acestea să rămână prezente în produsul final ca organisme vii și fără să se răspândească în mediul natural. Diferența dintre uzul izolat și introducerea în mediul natural, precum și diferența dintre cercetarea științifică fundamentală și aplicațiile comerciale reprezintă elemente fundamentale în discuția politică și în percepția publică și reacția consumatorilor față de OMG-uri.

3.6 În UE, o majoritate în continuă creștere manifestă un scepticism semnificativ, dacă nu chiar împotriva față de OMG-uri, mai cu seamă în sectoarele alimentar, al nutrețului și în sectorul agricol, așa cum arată multe sondaje de opinie, printre care anchetele Eurobarometru ⁽¹⁾ și literatura de specialitate. De asemenea, opiniile și politicile adoptate de guvernele statelor membre sunt divergente. Față în față se află state care se împotrivesc cu convingere, precum Austria, Ungaria, Italia, Grecia, Polonia și Letonia și susținători declarați, precum Țările de Jos, Marea Britanie, Suedia, Spania, Portugalia și Cehia. Alături de acestea, multe state membre se abțin.

3.7 Opiniile împărțite au făcut ca procesul de decizie în domeniul OMG-urilor să se desfășoare foarte lent și cu mari controverse. Comisia acordă în general unilateral autorizații pentru OMG-uri, ca urmare a incapacității statelor membre de a hotărî în comitologie, cu majoritate calificată, asupra permiselor în domeniu. Deși între 1999 și 2004 a fost în vigoare un moratoriu de facto asupra autorizării OMG-urilor pe perioada revizuirii legislației, s-a dovedit imposibil să se folosească această perioadă pentru a ajunge, printr-o discuție fundamentală, la o abordare a problemei OMG-urilor în UE care să se bazeze mai degrabă pe consens. Numărul statelor care interzic culturile de OMG-uri pe teritoriul lor a crescut în ultimii ani, iar cea mai recentă propunere a Comisiei privind o mai mare libertate de decizie la nivel (sub)național în ceea ce privește interzicerea culturilor de OMG-uri a fost întâmpinată în mod deosebit de critic de statele membre, de PE, de diverse organizații ale societății civile și de industrie, precum și de un recent aviz critic al CESE ⁽²⁾. Din toate perspectivele este nesatisfăcător ca pe o temă care stârnește atâta interes ca OMG-urile să existe riscul apariției unui impas politic în UE.

⁽¹⁾ Cea mai recentă dintre acestea este „Europenii și biotehnologia în 2010” http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_341_winds_en.pdf.

⁽²⁾ CESE, JO C 54, 19.2.2011, p. 51

3.8 Diverse organizații ale societății și părți interesate formulează preocupări cu privire la OMG-uri, din perspectiva unor teme de interes diverse, precum mediul, bunăstarea animală, protecția consumatorilor, a agricultorilor, a crescătorilor de albine, dezvoltarea rurală și mondială, etica, religia etc. Și PE s-a exprimat adesea critic în raport cu OMG-urile și reglementarea acestora, la fel ca și CESE, ca mai multe guverne naționale, regionale și locale și ca diverși cercetători independenți. Susținători sunt, în principal, marile întreprinderi care posedă brevete de invenție în domeniul MG și alte părți interesate, printre care anumiți cultivatori de OMG-uri și oameni de știință, precum și parteneri comerciali internaționali care au un interes economic mare pentru reglementarea mai flexibilă a OMG-urilor în UE. În capitolul 5 sunt discutate unele dintre principalele avantaje pe care se susține că le au OMG-urile.

3.9 Și în afara UE există o amplă rezistență (politică și socială) împotriva OMG-urilor în alimente și în mediu, mai ales în țări precum Japonia, Elveția, Coreea de Sud, Noua Zeelandă, Mexic, Filipine și diverse țări africane. Însă în unele țări se cultivă OMG-uri pe scară largă: în 2010, peste 15 milioane de agricultori cultivă asemenea culturi pe aproximativ 150 de milioane de hectare de pământ (în principal soia, porumb și bumbac). Trebuie însă menționat că 90 % din suprafețele cultivate cu OMG se află în doar cinci țări: SUA, Canada, Argentina, Brazilia și India. În ciuda acestei pătrunderi pe piață, OMG-urile nu sunt lipsite de controverse în aceste țări, ba chiar critica opiniei publice pare să fi sporit recent, în principal din pricina incidentelor care constau din răspândirea neintenționată a culturilor OMG precum porumbul și orezul și din cauza hotărârilor judecătorești privind coexistența. Trebuie observat aici că în aceste țări nu există obligația etichetării, ca atare consumatorii nu sunt conștienți de prezența OMG-urilor și nu pot alege în cunoștință de cauză.

4. Interesele economice, proprietatea intelectuală și concentrarea pieței

4.1 În sectorul ameliorării soiurilor de plante există mari interese economice potențiale față de OMG-uri. Profitul net anual la nivel global al producătorilor de semințe pentru culturi a crescut între timp la peste 35 de miliarde de euro și reprezintă baza unei piețe de produse cu mult mai mare, cu un profit de sute de miliarde de euro.

4.2 Tehnologia și comercializarea MG au avansat într-un ritm uluitor, cu urmări semnificative pentru raporturile din cadrul sectorului. În cadrul ameliorării culturilor, proprietatea intelectuală este reglementată de mai bine de jumătate de secol prin „protecția soiurilor de plante”, stabilită prin tratate internaționale. O excepție de la acest drept de exclusivitate temporar pentru dezvoltatorii de noi soiuri o reprezintă așa-numita „scutire pentru crescători”. Aceasta înseamnă că un alt operator poate folosi liber un soi protejat pentru a dezvolta noi soiuri îmbunătățite, fără aprobarea deținătorului dreptului inițial la protecție. O asemenea excepție nu există în niciun alt sector și se bazează pe înțelegerea faptului că noile soiuri nu pot fi create din nimic.

4.3 Evoluțiile biologiei moleculare, care își are originea în afara agriculturii, au dus la introducerea brevetelor în sectorul

ameliorării soiurilor de plante. Brevetele și protecția soiurilor de plante se situează, din diverse motive, într-o relație reciprocă tensionată. În primul rând, problema este că dreptul brevetelor nu lasă loc pentru o scutire a crescătorului. De aceea, deținătorul brevetului poate pretinde proprietatea intelectuală exclusivă asupra materialului genetic și poate împiedica utilizarea acestuia de către alții sau o poate condiționa de cumpărarea unor licențe scumpe. Spre deosebire de protecția soiurilor de plante, dreptul brevetelor nu duce la inovație deschisă și nu combină stimulentele economice pentru inovare cu protecția altor interese sociale publice.

4.4 Însă lupta în privința drepturilor merge și mai departe de atât. Directiva europeană privind protecția juridică a invențiilor biotehnologice⁽³⁾ din 1998 permite protecția juridică a invențiilor cu privire la plante. Genele plantelor sau anumite secvențe genetice pot fi breveteate, soiurile de plante nu. Această interpretare nu este universală. Multinaționalele cu activitate de pionierat în domeniul ameliorării soiurilor de plante susțin că dacă trăsăturile genetice pot face obiectul unui brevet, în mod indirect, soiul intră în domeniul de aplicare al dreptului brevetelor⁽⁴⁾. În acest caz, soiurile pentru care s-a acordat un brevet nu ar mai putea fi folosite de alții pentru noi inovații. Aceasta ar avea consecințe negative pentru agrobiodiversitate și ar însemna ca plantele cu trăsături interesante să nu fie disponibile altor actori pentru inovare în continuare. Biotehnologia medicală permite să se observe care sunt consecințele negative potențiale: o protecție strictă a brevetelor și prețurile ridicate au ca urmare vânzarea noilor produse numai persoanelor care și le pot permite, nefiind accesibile celor dezavantajați, care au cea mai mare nevoie de ele. Aceleași urmări nedorite ar putea să apară în sectorul ameliorării soiurilor de plante.

4.5 În ultimele decenii a avut loc o enormă concentrare a pieței în sectorul ameliorării soiurilor de plante, în principal ca urmare a protecției brevetelor și a cerințelor reglementării. În vreme ce înainte existau sute de întreprinderi de ameliorare a soiurilor, în prezent piața mondială este dominată de un număr redus de actori importanți. În 2009, un număr de numai zece corporații controlau aproximativ 80 % din piața mondială a semințelor, iar primele trei ca dimensiuni dețineau chiar 50 % din piață. Aceleași întreprinderi multinaționale controlau circa 75 % din industria agrochimică globală. Acestea nu mai sunt simple întreprinderi de ameliorare a soiurilor, ci corporații globale active în sectorul alimentar, al pesticidelor, cel chimic, cel energetic și cel farmaceutic. Totodată, acestea produc adesea produse cuplate, cum ar fi soiuri de OMG-uri făcute să fie rezistente la un produs specific de combatere a dăunătorilor, comercializat de aceeași întreprindere. Prin intermediul acestei consolidări, un grup select de multinaționale pot controla în mare măsură întregul lanț de producție a alimentelor și a produselor conexe, ceea ce amenință libertatea de alegere, accesibilitatea ca preț, inovarea deschisă și diversitatea genetică. Un asemenea nivel de concentrare a pieței și de monopol este în orice caz indezirabil, mai ales în sectoare fundamentale precum agricultura și aprovizionarea cu alimente, meritând de aceea o atenție prioritară din partea CESE și a UE.

⁽³⁾ Directiva 98/44/CE din 6 iulie 1998 privind protecția juridică a invențiilor biotehnologice JO L 213, p. 13 (ed. spec. RO: cap. 13, vol. 23, p. 268 - 276)

⁽⁴⁾ Cauza C-428/08 Monsanto Technology.

5. Alte dileme în jurul OMG-urilor

5.1 OMG-urile se confruntă cu diverse alte dileme. Opiniile sunt împărțite drastic în ceea ce privește avantajele și dezavantajele OMG-urilor, într-o dezbatere polarizată și purtată pe un ton emoțional. Acest aviz succint nu ne permite să intrăm pe larg în această discuție, însă merită atenție câteva chestiuni centrale. Argumentele care se aud des sunt necesitatea combaterii foametei și rezolvării aprovizionării cu alimente pentru o populație a lumii în creștere rapidă, precum și combaterea schimbărilor climatice. Este mare nevoie ca, în toate aceste domenii, să se întreprindă cercetări științifice independente, iar CESE subliniază importanța finanțării structurale (în continuare) de către UE a acestui tip de cercetare, nu numai pentru a se promova inovarea științifică și comercială, ci și pentru a se studia impactul avansului tehnologic la nivel socio-economic, de mediu și în alte domenii.

5.2 Culturile OMG nu vor putea soluționa niciodată problemele globale legate de foamete și sărăcie. Sporirea productivității nu înseamnă neapărat o mai bună distribuție a alimentelor. Din nefericire, pentru a aborda eficient problema gravă a securității alimentare, este indispensabil să se îmbunătățească accesul la terenuri, să se promoveze o repartizare mai echitabilă a bogăției, să se consolideze durabilitatea acordurilor comerciale și să se reducă volatilitatea prețurilor la materiile prime. Chiar dacă biotehnologia nu reprezintă, în mod clar, soluția universală, FAO a semnalat în ultimele sale rapoarte că „biotehnologia prezintă numeroase avantaje agronomice și economice pentru agricultorii din țările terțe, în special pentru micii agricultori”. Încă de la începutul dezvoltării acestei tehnologii, susținătorii acesteia au sugerat că, pentru combaterea problemelor globale ale foametei și sărăciei, culturile OMG sunt indispensabile. Se preconiza că niște culturi cu un conținut mai ridicat de vitamine sau nutrienți ar putea contribui la combaterea foametei și a bolilor în lumea a treia, iar mulțumită unor eventuale caracteristici precum rezistența la secetă, la salinizare, la îngheț sau altor „rezistențe la stres”, ar putea fi obținute recolte în locuri considerate anterior imposibile. Se prefigurau totodată profituri mai mari de pe urma recoltelor. Cu toate acestea, în pofida a decenii de sugestii promițătoare, până în prezent nu au fost elaborate în scopuri comerciale niciunele din aceste caracteristici de „randament” al culturilor. Motivația economică pentru dezvoltarea acestor culturi este, în fond, foarte limitată, având în vedere că avantajele lor vizează grupurile populației mondiale cele mai puțin favorizate și cu cea mai redusă capacitate economică. Chiar dacă OMG-urile din generațiile următoare ar îndeplini promisiunile de recolte mai profitabile și o mai mare rezistență, aceasta tot nu ar reprezenta o soluție pentru problema globală a foametei: cea mai mare parte a terenurilor agricole din țările în curs de dezvoltare sunt folosite pentru producția bunurilor de export de lux pentru Occident. În plus, vasta majoritate a culturilor OMG existente în prezent pe piață sunt folosite ca nutreț pentru consumul de carne și de produse lactate al lumii occidentale (90 % din importurile de soia ale UE), sau pentru producția de biocarburanți și material plastic. Ca urmare a utilizării tot mai mari a culturilor alimentare în scopuri diferite, prețurile pentru produsele de bază și pentru alimente la nivel global au crescut, ducând astfel tocmai la exacerbarea insecurității aprovizionării și sărăciei la nivel mondial ⁽⁵⁾.

5.3 Criza mondială a alimentelor este, astfel, nu atât o problemă a producției, cât o problemă de distribuție (producția globală reprezintă mai mult de 150 % din consumul global) și necesită, de aceea, mai degrabă o rezolvare politico-economică decât o inovație în domeniul agricol. CESE recunoaște faptul că securitatea aprovizionării cu alimente la nivel global va fi și mai mult afectată de creșterea rapidă a populației. Organizațiile internaționale, precum Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (FAO), ONG-uri mari precum Oxfam și recentul raport al organismului agroștiințific de mare autoritate al ONU, EISTAD, (Evaluarea internațională a științei și tehnologiei agricole pentru dezvoltare) atrag atenția asupra importanței agriculturii durabile ca soluție pentru securitatea alimentară și pentru autonomie. Aceste evaluări efectuate de organisme de prestigiu subliniază necesitatea unor practici și tehnici agricole durabile și ecologice și nu prevăd în mod necesar un rol pentru OMG-uri, ci mai degrabă pentru tehnici alternative. Cel mai marcant exemplu de astfel de tehnică alternativă, citat de EISTAD și de alte surse, este selecția asistată de markeri („marker assisted selection”), care utilizează markeri genetici pentru a selecta în mod specific și eficace anumite caracteristici, dar nu presupune nicio manipulare genetică sau transplantare de gene cu caracter riscant sau imprevizibil. Având în vedere că această tehnologie s-a dovedit eficientă și este mai puțin costisitoare decât MG, ea ar putea oferi o alternativă necontrovertată pentru OMG-uri, în timp ce, datorită costurilor mai reduse, problemele de brevete și concentrarea pieței s-ar putea diminua. Deși potențialul viitor al OMG-urilor nu ar trebui exclus, o alegere bine cumpănită pentru dezvoltarea tehnicilor non-OMG și pentru practici agricole durabile poate oferi UE avantaje concurențiale substanțiale, care sunt pierdute în contextul OMG. Printr-o investiție intensivă în agricultura durabilă, UE poate obține o poziție de lider unic și inovator pe plan global, cu efecte pozitive pentru economie și ocuparea forței de muncă, pentru inovare și pentru competitivitatea UE. În plus, această direcție s-ar potrivi mai bine cu modelul agricol al UE, care promovează biodiversitatea și este avut în vedere în viitoarea PAC.

5.4 Și în contextul schimbărilor climatice, OMG-urile sunt prezentate de susținătorii lor drept o soluție – atât pentru adaptare, cât și pentru atenuare. Însă și aici adevărul este că generația actuală de culturi OMG comercializate nu oferă nimic din aceste caracteristici utile. De fapt, în ceea ce privește una dintre aplicațiile cele mai importante, producția de biocarburanți din culturi (alimentare) OMG, este deja limpede că aceasta are un efect negativ asupra aprovizionării cu materii prime și alimente la nivel mondial și asupra prețurilor acestora, presupunând în continuare o dependență substanțială de combustibilii fosili.

5.5 Sigur că nu ar trebui scoasă din discuție potențiala contribuție a OMG-urilor la rezolvarea unor provocări mondiale precum foametea, sărăcia, schimbările climatice și problemele de mediu, însă realitatea este că OMG-urile din generația actuală nu corespund și nu sunt destinate acestor scopuri. Proprietățile lor sunt, deocamdată, limitate la avantaje pentru producători la nivelul investiției inițiale, ca de exemplu rezistența față de pesticide. Dacă folosirea acestor culturi a dus la utilizarea unei cantități mai reduse sau, dimpotrivă, mai mari de substanțe de combatere a dăunătorilor este un subiect de controversă (științifică), dar deocamdată nu se poate spune că OMG-urile au un impact neîndoielnic pozitiv. Tot mai multe studii atrag atenția asupra consecințelor pe termen lung, printre

⁽⁵⁾ Așa cum s-a menționat în audierea pe tema „Biotehnologia agricolă: alimentele și nutrețurile modificate genetic în UE”, CESE, Bruxelles, 20 octombrie 2011.

care se numără sporirea agriculturii intensive, de tipul monoculturilor, creșterea rezistenței față de substanțele de combatere a dăunătorilor, scurgerile în apa freatică și daunele grave pentru biodiversitatea zonelor învecinate, precum și riscurile pentru sănătatea umană datorate expunerii îndelungate la anumite mijloace de combatere a dăunătorilor asociate culturilor de OMG-uri. Deși unele din aceste efecte pot fi atribuite exclusiv unor practici agricole necorespunzătoare, având în vedere că actuala generație de OMG-uri sunt vândute ca produse „la pachet” cu pesticidele de care depind, aceste produse și impactul lor asupra mediului și asupra societății trebuie evaluate, la rândul lor, împreună ⁽⁶⁾.

5.6 O altă dilemă importantă pe care o generează OMG-urile este libertatea de alegere pentru consumatori și agricultori. Această problemă este prezentă și în UE, și în afara acesteia. În țările în curs de dezvoltare, prețurile ridicate pentru semințele brevetate, combinate cu obligațiile de cumpărare a unor anumite cantități și cu interzicerea practicii tradiționale de a conserva semințe din sezoanele anterioare, duc la ample dileme socioeconomice și culturale în rândul agricultorilor, mai ales al celor săraci, deținători de mici terenuri. În țările în care prevalează cultivarea OMG-urilor, în speță SUA, Canada, Argentina și Brazilia, diversitatea culturilor a scăzut drastic. La nivel global, aproximativ 80 % din soia produsă este MG, alături de 50 % din producția de bumbac, peste 25 % din cea de porumb și peste 20 % din producția de rapiță. În UE se presupune că este apărută posibilitatea consumatorilor și a agricultorilor de a alege liber datorită obligațiilor de etichetare. Totuși, pentru conservarea acestei libertăți de alegere este necesară o segregare completă și garantată a lanțurilor de producție OMG de cele non-OMG. Un aspect important al acestei segregări este introducerea unei reglementări stricte în materie de coexistență, inclusiv reguli în materie de răspundere juridică și de căi de atac în cazul daunelor aduse mediului sau al daunelor economice survenite ca urmare a amestecării neprevăzute, a certificării lanțurilor de producție și a unor mecanisme de segregare, precum și a obligativității purității și etichetării pentru a exclude prezența materialului OMG în semințe și produse derivate non-OMG.

6. Revizuirea legislației și a politicilor în domeniu

6.1 Începând cu 1990, UE a elaborat un cadru legislativ detaliat pentru OMG-uri, care, la fel ca și tehnologia însăși, este într-o evoluție constantă și a suferit multe modificări. De aceea, în ultimii ani a fost creată o țesătură complexă de directive și regulamente, ale cărei elemente principale sunt următoarele:

- Directiva 2001/18/CE privind diseminarea deliberată în mediu a organismelor modificate genetic ⁽⁷⁾;
- Regulamentul (CE) nr. 1829/2003 privind produsele alimentare și furajele modificate genetic ⁽⁸⁾;
- Regulamentul (CE) nr. 1830/2003 privind trasabilitatea și etichetarea organismelor modificate genetic și trasabilitatea produselor destinate alimentației umane sau animale, produse din organisme modificate genetic ⁽⁹⁾;

— Regulamentul (CE) nr. 1946/2003 privind depasările transfrontaliere de organisme modificate genetic (punerea în aplicare a Protocolului de la Cartagena privind biosiguranța referitor la Convenția privind diversitatea biologică) ⁽¹⁰⁾; și

— Directiva 2009/41/CE privind utilizarea în condiții de izolare a microorganismelor modificate genetic (MMG) ⁽¹¹⁾.

6.2 Regulile actuale pentru admiterea și utilizarea OMG-urilor au la bază câteva temeuri (juridice), și anume:

- introducerii trebuie să-i preceadă o admitere bazată pe date științifice independente;
- un nivel ridicat de protecție a sănătății și bunăstării oamenilor, animalelor și mediului, în conformitate cu principiul precauției și cu principiul „poluatorul plătește”;
- libertatea de alegere și transparența în întregul lanț de producție alimentară și protecția pentru alte interese ale consumatorilor, printre altele prin informare publică și participare;
- respectarea pieței interne și a obligațiilor internaționale;
- securitatea juridică; și
- subsidiaritatea și proporționalitatea.

6.3 Cu toate acestea, există încă lacune în legislația și reglementarea UE în privința unor aspecte importante ale introducerii OMG-urilor, și anume:

- coexistența agriculturii OMG cu cea biologică și cu cea standard;
- reguli în materie de răspundere juridică și căi de atac în cazul daunelor aduse mediului sau al daunelor economice survenite ca urmare a amestecării neprevăzute cu produse biologice sau provenite din agricultura standard, precum și sisteme de compensare pentru costurile suportate spre asigurarea coexistenței și a certificării lanțului de producție pentru preîntâmpinarea amestecării;

⁽⁶⁾ A se vedea nota de subsol 5.

⁽⁷⁾ JO L 106, 17.4.2001, p. 1.

⁽⁸⁾ JO L 268, 18.10.2003, p. 1.

⁽⁹⁾ JO L 268, 18.10.2003, p. 24.

⁽¹⁰⁾ JO L 287, 5.11.2003, p. 1.

⁽¹¹⁾ JO L 125, 21.5.2009, p. 75.

- cerințe în materie de puritate și de etichetare pentru a exclude prezența materialului OMG în semințele și materialul săditor non-OMG;
- obligativitatea etichetării, mai ales pentru produsele de carne și lactate provenite de la animale hrănite cu nutreț modificat genetic, precum și norme armonizate pentru etichetarea „fără OMG”;
- stabilirea, în general, a unor cerințe mai stricte în materie de etichetare a OMG-urilor pentru a asigura dreptul consumatorului la alegere, cu includerea clarificării juridice a „prezenței întâmplătoare” și eventual cu reducerea valorilor limită;
- reglementare în privința animalelor transgene sau clonate și a produselor (alimentare) rezultate din acestea, în special în privința admisibilității și a etichetării;
- dreptul statelor și/sau al regiunilor autonome, solid susținut juridic, să hotărască o interdicție parțială sau totală a cultivării OMG-urilor din diverse motive, printre care obiecții de mediu, socioeconomice, etice și de altă natură.

6.4 Deși, în luna iulie 2010, Comisia a prezentat o propunere legislativă care să permită limitările sau interzicerile culturilor de OMG-uri la nivel (sub)național, această propunere pare să fi generat mai multe întrebări decât răspunsuri, în principal deoarece conținea câteva ambiguități juridice și contradicții, precum și din pricina excluderii, printre altele, a motivațiilor de protecție a mediului ca justificare a restricțiilor. În vreme ce ideea de bază a sporirii suveranității (sub)naționale în domeniul cultivării OMG-urilor s-a bucurat de o largă susținere, textul actual, imperfect, al propunerii, a dus la o primă lectură critică în PE, cu amendamente importante, urmată de un aviz negativ al CESE ⁽¹²⁾. Consiliul studiază deocamdată propunerea, dar până în prezent nu a reușit să ajungă la o poziție comună. CESE consideră că acest dosar este unul foarte important, care merită să i se acorde prioritate și care trebuie în orice caz să se reflecte într-o viitoare revizuire a cadrului legislativ general pentru OMG-uri. CESE solicită Comisiei să colaboreze activ și pe bază de dialog constructiv cu PE și Consiliul pentru a realiza o bază juridică solidă pentru autonomia (sub)națională în domeniul culturii de OMG-uri, susținută de temeiuri legitime, printre care și motivații de protecția mediului, socioeconomice, etice și culturale. Aceasta ar trebui să fie însoțită de obligația legală ca statele membre și/sau regiunile să adopte reguli obligatorii în materie de coexistență, în scopul evitării amestecului neintenționat al zonelor de cultură OMG cu cele non-OMG.

6.5 CESE s-a exprimat în numeroase rânduri în ultimii ani în favoarea elaborării unei legislații UE în materie de coexistență, răspundere juridică și etichetare mai detaliată a OMG-urilor ⁽¹³⁾. În plus, importanța completării acestor lacune legislative

reziduale printr-o politică armonizată la nivelul UE a fost subliniată recent și de Curtea de Justiție a UE, într-o hotărâre din 6 septembrie 2011 cu privire la problema coexistenței ca urmare a prezenței neprevăzute în miere a polenului de porumb modificat genetic, pentru care Curtea a confirmat că, în absența unei autorizații de introducere pe piață, legea UE aplică o toleranță zero pentru prezența OMG ⁽¹⁴⁾. Această hotărâre subliniază importanța unei politici eficiente, coerente și stricte în materie de coexistență și de segregare a lanțurilor de producție pentru a preîntâmpina amestecul produselor OMG cu cele non-OMG, combinate cu reglementări corespunzătoare în materie de răspundere juridică și de căi de atac pentru daune și pentru compensarea cheltuielilor pe care le presupun măsurile de asigurare a coexistenței și certificare a lanțului de producție; de asemenea, atrage atenția asupra posibilității ca, prin intermediul împărțirii pe zone în anumite regiuni (de exemplu, pentru producția de miere) să se interzică cultivarea OMG-urilor în mediu deschis.

6.6 Deși Recomandarea publicată de Comisie în iunie 2010 privind coexistența reprezintă, într-adevăr, o flexibilizare în raport cu Recomandarea anterioară din 2003, CESE subliniază în mod explicit că nicio recomandare nu are caracter obligatoriu din punct de vedere juridic, neavând astfel posibilitatea să fixeze limite controlabile mandatelor naționale ample în materie de politică de coexistență, și nici nu impune obligațiile legale necesare în materie de standarde de coexistență. Viitoarea introducere a plantelor nealimentare alături de culturile alimentare, de exemplu pentru aplicații farmaceutice, pentru biocarburanți sau pentru uz industrial, va spori și mai mult necesitatea unei reglementări eficiente în materie de coexistență și de răspundere juridică; CESE consideră că este important ca acestor probleme să li se găsească anticipat soluții încă de acum, din faza incipientă.

6.7 În decembrie 2008, Consiliul Mediu a insistat asupra unei consolidări și a unei mai bune aplicări a cadrului legislativ actual pentru OMG-uri. Au fost considerate necesare în special îmbunătățiri în domeniile: evaluării riscurilor pentru mediu de către EFSA, al controlului post-introducere și al protocoalelor de monitorizare, acordându-se un rol mai important experților externi din statele membre și cercetătorilor independenți; evaluării impactului socioeconomic al introducerii și cultivării OMG-urilor; pragurilor minime de la care etichetarea este obligatorie în cazul urmelor de OMG-uri în semințele de cultură; și al unei mai bune protecții a zonelor sensibile și/sau protejate, incluzându-se posibilitatea stabilirii la nivel local, regional sau național a unor zone în care OMG-urile sunt interzise.

6.8 Deși Comisia a întreprins acțiuni cu privire la unele din aceste domenii, îndemnurilor Consiliului nu li s-a răspuns încă prin rezultate concrete. CESE subliniază importanța ca, pentru fiecare dintre aceste puncte și pentru lacunele legislative menționate mai sus, să se întreprindă pe termen scurt pași concreți și consistenți pentru întocmirea unei legislații și a unei politici corespunzătoare. În ceea ce privește revizuirea procedurilor de evaluare a riscurilor și de gestionare a acestora și a autorizării OMG-urilor, CESE recomandă, la fel ca și Consiliul și PE, ca, pe lângă biologi, să fie implicați și experți în științele sociale, juriști, experți în etică și reprezentanți ai organizațiilor de interese din societatea civilă, în scopul de a

⁽¹²⁾ A se vedea nota de subsol nr.2.

⁽¹³⁾ A se vedea, printre altele, CESE, JO C 54, 19.2.2011, p. 51; CESE, JO C 157, 28.6.2005, p. 155; CES, JO C 125, 27.5.2002, p. 69; CES, JO C 221, 17.9.2002, p. 114.

⁽¹⁴⁾ Cauza C-442/09, Bablok și alții împotriva Freistaat Bayern și Monsanto.

cuprinde în procesul de decizie, pe lângă evaluările științifice ale riscurilor pentru om și mediu, și „alți factori legitimi”, care să cuprindă, de exemplu, considerente și valori societale de natură socioeconomică, culturală și etică. Pe această cale ar putea fi rezolvată controversa societală din jurul OMG-urilor și impasul politic din procesul decizional.

6.9 O activitate importantă al cărei rezultat se lasă așteptat este evaluarea cadrului legislativ actual pentru OMG-uri și pentru alimente și nutrețuri din OMG-uri, care a fost inițiată de Comisia la solicitarea Consiliului în 2008 și al cărei raport ar fi trebuit să fie prezentat la începutul anului curent. Comisia a promis Consiliului că inițiativele pentru revizuirea legislației și reglementării în domeniu vor fi propuse înainte de 2012, iar CESE subliniază importanța îndeplinirii acestui obiectiv. În orice caz, revizuirea trebuie să abordeze problema lacunelor mai sus menționate. Ca prim pas, Comisia trebuie să organizeze o consultare publică cuprinzătoare pe baza raportului de evaluare publicat recent⁽¹⁵⁾, pentru a asigura includerea opiniilor societății în revizuirea cadrului legislativ. Aceasta ar contribui, cu siguranță, la luarea în considerare a preocupărilor publicului și ar putea îmbunătăți încrederea publicului în organele de reglementare.

6.10 Unul dintre aspectele aflate inevitabil pe viitoarea agendă este definiția OMG-urilor. Deși știința și aplicațiile MG s-au dezvoltat extrem de rapid în ultimele decenii, definiția juridică a OMG-urilor a rămas neschimbată de la adoptarea primului document legislativ al UE din 1990. Conform acestei definiții încă în vigoare, un OMG este „orice organism, cu excepția ființelor umane, în care materialul genetic a fost modificat printr-o modalitate ce nu se produce natural prin împerechere și/sau recombinare naturală”⁽¹⁶⁾. Anumite tehnici MG au fost însă excluse în mod explicit, fiind astfel scutite de prevederile juridice ale cadrului legislativ pentru OMG-uri.

6.11 În cursul anilor au fost însă dezvoltate multe noi tehnici de ameliorare a soiurilor de plante care încă nu erau

încă prevăzute în momentul întocmirii actualului cadru legislativ. Printre altele, este vorba de tehnici precum cisgeneza, în care gene provenite de la aceeași specie sunt transplantate într-un organism prin utilizarea de ADN recombinant. În ceea ce privește aceste noi tehnici se pune între timp întrebarea în ce măsură se înscriu în definiția actuală a MG și, în consecință, dacă organismele obținute prin aceste tehnici se încadrează în prevederile actualului cadru legislativ pentru OMG-uri. Având în vedere sarcinile administrative, dar și stigmatul politic și public existent în domeniul OMG-urilor, scutirea tehnicilor de prevederile acestui cadru legislativ are o importanță economică foarte mare pentru industria ameliorării soiurilor de plante. Practic, aceste inovații pot fi introduse mai devreme pe piață, fără obligații în materie de etichetare care ar putea duce la reacții negative din partea consumatorilor. Cu toate acestea, în legătură cu aceste noi tehnici, care, în esență, utilizează aceeași tehnologie MG, care au avut parte de o experiență redusă și sunt corelate cu o mare doză de nesiguranță, sunt valabile aceleași obiecții etice, ecologice, socioeconomice și politice ca și în raport cu generația actuală de OMG-uri.

6.12 Pentru a se putea garanta o abordare uniformă în materie de reglementare în toate statele membre cu privire la aceste noi tehnici de ameliorare a soiurilor și la produsele lor, Comisia a instituit în decembrie 2008 un grup de lucru științific, urmat de un grup de lucru politic, pentru a obține recomandările acestora cu privire la abordarea juridică. Rapoartele ambelor grupuri urmau să fie transmise înainte de vara anului 2011 și vor fi incluse în revizuirea cadrului legislativ avută în vedere pentru 2012. CESE consideră că trebuie menținută abordarea actuală, de reglementare din perspectiva procesului, și, prin urmare, că noile tehnici de ameliorare a soiurilor de plante trebuie, în principiu, să se supună în primă instanță prevederilor cadrului legislativ al UE pentru OMG-uri, în virtutea tehnicilor MG (rADN) utilizate, chiar și atunci când nu se poate dovedi o diferență clară între soiurile obținute sau produsele finale derivate și omoloagele lor convenționale.

Bruxelles, 18 ianuarie 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

⁽¹⁵⁾ http://ec.europa.eu/food/food/biotechnology/index_en.htm

⁽¹⁶⁾ Cf. articolul 2 alineatul (2) din Directiva 2001/18/CE și articolul 2 litera (b) din Directiva 2009/41/CE: „«organism» înseamnă orice entitate biologică capabilă de reproducere sau de transferare de material genetic”.

ANEXA I

la avizul Comitetului

Următoarele amendamente au fost respinse în cursul dezbaterii, deși au obținut mai mult de un sfert din voturile exprimate:

Punctul 3.8

Se modifică după cum urmează:

„Diverse organizații ale societății și părți interesate formulează preocupări cu privire la OMG-uri, din perspectiva unor teme de interes diverse, precum mediul, bunăstarea animală, protecția consumatorilor, a agricultorilor, a crescătorilor de albine, dezvoltarea rurală și mondială, etica, religia etc. Și PE s-a exprimat adesea critic în raport cu OMG-urile și reglementarea acestora, la fel ca și CESE, ca mai multe guverne naționale, regionale și locale și ca diverși cercetători independenți. Susținători sunt, în principal, marile întreprinderi care posedă brevete de invenție în domeniul MG și alte părți interesate, printre care anumiți cultivatori de OMG-uri și oameni de știință, precum și parteneri comerciali internaționali care au un interes economic mare pentru reglementarea mai flexibilă a OMG-urilor în UE. În capitolul 5 sunt discutate unele dintre principalele avantaje pe care se susține că le au OMG-urile. Susținătorii și oponenții aplicării biotehnologiei în agricultură se află înclistați într-o dezbatere aprigă și înfocată, dar căreia, de multe ori îi lipsesc aspectele tehnice, abordate dintr-un punct de vedere științific. Majoritatea covârșitoare a oamenilor de știință susțin sistematic că utilizarea OMG-urilor în producția de alimente nu prezintă riscuri pentru sănătatea umană; de altfel, OMG-urile sunt prezente în viața noastră de zi cu zi și sunt pe deplin asumate în alte domenii decât agricultura. Centrul Comun de Cercetare al Comisiei Europene a semnalat cu diverse ocazii că riscurile pe care le presupun alimentele transgenice nu sunt în niciun caz mai mari decât cele ale alimentelor ecologice sau convenționale. Cu toate acestea, este adevărat că diverse categorii ale societății civile, în principal organizațiile ecologiste și de reprezentare a consumatorilor, evocă în mod legitim probleme de mediu, de coexistență între culturi, aspecte etice și de monopol al marilor întreprinderi multinaționale, ceea ce ne obligă să abordăm această problemă în mod obiectiv. La rândul său, CESE a recunoscut că biotehnologia reprezintă un instrument fundamental pentru a face față provocării alimentare ⁽¹⁾, dar a hotărât să aprofundeze dezbaterile pe marginea punctelor forte și slăbiciunilor biotehnologiei în UE.”

Rezultatul votului

Pentru	91
Împotrivă	122
Abțineri	19

Punctul 5.3

Se modifică după cum urmează:

„Crisa mondială a alimentelor este, astfel, nu atât o problemă a producției, cât o problemă de distribuție (producția globală reprezintă mai mult de 150% din consumul global) și necesită, de aceea, mai degrabă o rezolvare politico-economică decât o inovație în domeniul agricol. CESE recunoaște faptul că securitatea aprovizionării cu alimente la nivel global va fi și mai mult afectată de creșterea rapidă a populației. Organizațiile internaționale, precum Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (FAO), ONG-uri mari precum Oxfam și recentul raport al organismului agroștiințific de mare autoritate al ONU, EISTAD, (Evaluarea internațională a științei și tehnologiei agricole pentru dezvoltare) atrag atenția asupra importanței agriculturii durabile ca soluție pentru securitatea alimentară și pentru autonomie. Aceste evaluări efectuate de organisme de prestigiu subliniază necesitatea unor practici și tehnici agricole durabile și ecologice și nu prevăd în mod necesar un rol pentru OMG-uri, ci mai degrabă pentru tehnici alternative. Cel mai marcant exemplu de astfel de tehnică alternativă, citat de EISTAD și de alte surse, este selecția asistată de markeri („marker assisted selection”), care utilizează markeri genetici pentru a selecta în mod specific și eficace anumite caracteristici, dar nu presupune nicio manipulare genetică sau transplantare de gene cu caracter riscant sau imprevizibil. Având în vedere că această tehnologie s-a dovedit eficientă și este mai puțin costisitoare decât MG, ea ar putea oferi o alternativă necontroversată pentru OMG-uri, în timp ce, datorită costurilor mai reduse, problemele de brevete și concentrarea pieței s-ar putea diminua. Deși potențialul viitor al OMG-urilor nu ar trebui exclus, o alegere bine cumpănită pentru dezvoltarea tehnicilor non-OMG și pentru practici agricole durabile poate oferi UE avantaje concurențiale substanțiale, care sunt pierdute în contextul OMG. Printr-o investiție intensă în agricultura durabilă, UE poate obține o poziție de lider unic și inovator pe plan global, cu efecte pozitive pentru economie și ocuparea forței de muncă, pentru inovare și pentru competitivitatea UE. În plus, această direcție s-ar potrivi mai bine cu modelul agricol al UE, care promovează biodiversitatea și este avut în vedere în viitoarea PAC. După cum s-a semnalat în avizele elaborate de CESE referitoare la agricultură și cercetare, inovarea, modernizarea și noile tehnologii din domeniul agricol trebuie să joace un rol fundamental în dezvoltarea unei agriculturi durabile și mai productive, care să permită gestionarea mai durabilă a resurselor naturale, cum ar fi apa sau solul. Biotehnologia poate avea, în unele

⁽¹⁾ A se vedea concluziile președintelui Nilsson la conferința CESE „Hrană pentru fiecare”, organizată împreună cu Comisia Europeană pentru a aduce o contribuție la G20 cu privire la problema securității alimentare.

cazuri, contribuția sa la lupta împotriva foametei, însă este indispensabil ca modelul agricol european să garanteze coexistența agriculturii ecologice, a agriculturii convenționale și a culturilor modificate genetic. FAO, G20, Banca Mondială și CESE însuși au recunoscut că, în combaterea insecurității alimentare, este necesară orientarea cercetării către dezvoltarea unor varietăți mai rezistente la secetă, cu productivitate sporită, cu o mai bună utilizare a solului și cu costuri energetice reduse. Nu încapе îndoială că modificările genetice pot avea o contribuție valoroasă în acest sens.”

Rezultatul votului

Pentru	83
Împotrivă	139
Abțineri	13

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului de instituire a unui mecanism de schimb de informații cu privire la acordurile interguvernamentale dintre statele membre și țări terțe în domeniul energiei

COM(2011) 540 final – 2011/0238 (COD)

(2012/C 68/12)

Raportor: **dl Jonathan PEEL**

La 27 septembrie 2011, în conformitate cu articolul 194 alineatul (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Consiliul Uniunii Europene a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului de instituire a unui mecanism de schimb de informații cu privire la acordurile interguvernamentale dintre statele membre și țări terțe în domeniul energiei

COM(2011) 540 final – 2011/0238 (COD).

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 20 decembrie 2011.

În cea de-a 477-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 ianuarie 2012 (ședința din 18 ianuarie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 177 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 10 abțineri.

1. Recomandări și concluzii

1.1 Energia este esențială pentru nivelul nostru de trai și pentru calitatea vieții noastre⁽¹⁾. CESE salută propunerea de decizie publicată de Comisie pentru a institui un mecanism de schimb de informații cu privire la acordurile interguvernamentale dintre statele membre și țări terțe în domeniul energiei. Considerăm că acest lucru este un pas adecvat către punerea efectivă în aplicare a politicii energetice externe comune a UE, în conformitate atât cu Tratatul de la Lisabona (articolul 194 din TFUE⁽²⁾), cât și cu Strategia Energie 2020 a UE⁽³⁾, precum și cu concluziile Consiliului European privind energia din 4 februarie 2011. Un sistem eficient, obligatoriu de schimb de informații precum cel propus, în care Comisia are un rol activ, iar statele membre negociază acorduri interguvernamentale în domeniul energiei cu țările partenere, era necesar de mai mult timp.

1.2 În acest scop, Comitetul salută de asemenea includerea în propunerea de decizie a unui schimb de informații referitor la toate acordurile bilaterale existente în domeniul energiei, Comisia anticipând că ar putea fi aproximativ 30 de acorduri interguvernamentale între statele membre și țări terțe cu privire la petrol, aproximativ 60 cu privire la gaz, dar mai puține cu privire la energia electrică.

1.2.1 Comitetul este surprins că un astfel de mecanism de informare, care să țină seama în același timp de confidențialitate, nu există încă, nici între Comisie și statele membre, nici între

diferitele state membre. Am dori să menționăm că, deși în prezent nici Comisia, nici statele membre nu pot avea o imagine generală despre oricare dintre partenerii comerciali specifici, principalii parteneri vor avea cu siguranță! Este esențial ca Europa să acționeze în acord deplin, asigurându-se că aprovizionarea cu energie are loc în mod adecvat, stabil și sigur în viitorul previzibil și continuând să construiască o piață unică eficientă pentru energie. Estimările sugerează că cererea globală de energie, ale cărei rezerve sunt finite, poate crește cu aproximativ 40 % în 20 de ani, în primul rând din cauza concurenței tot mai mari din partea economiilor țărilor emergente, dar situația se va complica probabil mai mult în urma măsurilor neprevăzute încă de combatere a efectelor schimbărilor climatice.

1.3 De asemenea, Comitetul salută includerea în articolul 5 al propunerii a perspectivei unei declarații oficiale a Comisiei, în cazurile în care în prezent sunt în curs de negociere acorduri, care să confirme că proiectul nu încalcă regulile pieței interne, cu condiția ca acesta să fie elaborat fără întârzieri nejustificate și în termenul prevăzut. Așa cum a subliniat deja Comitetul în avizul său privind politica europeană globală în domeniul investițiilor internaționale⁽⁴⁾, în care multe dintre chestiunile menționate aici și-au găsit deja ecou, certitudinea juridică este esențială pentru investitori.

1.3.1 Cu toate acestea, suntem îngrijorați din cauza supoziției că tăcerea Comisiei timp de patru luni ar trebui să sugereze consimțământul acesteia. Suntem conștienți că din motive procedurale, nu ar fi practic sau ușor pentru Comisie să-și dea consimțământul formal în fiecare caz, dar atât din cauză că investigarea compatibilității va fi solicitată explicit,

⁽¹⁾ Giles Chichester, deputat în PE, fost președinte al comisiei PE, octombrie 2011.

⁽²⁾ Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

⁽³⁾ COM(2010) 639 final.

⁽⁴⁾ JO C 318, 29.10.2011, p. 150-154.

cât și din motive de claritate, îndemnăm să se ofere o indicație pozitivă, chiar și informală, ori de câte ori este posibil, sau să se ofere suficiente semne de avertizare din timp, atunci când este identificată o problemă posibilă care are nevoie de investigații suplimentare.

1.4 Acordurile în domeniul energiei trebuie să fie orientate atât în funcție de considerații strategice, cât și comerciale. Cu toate acestea, având în vedere necesitatea de a se respecta atât principiul proporționalității, cât și cel al transparenței, Comitetul regretă că acordurile de lucru care îi vizează pe operatorii comerciali nu sunt incluse în propunere, nu în ultimul rând având în vedere mesajul puternic din expunerea de motive a acesteia (capitolul 1) cu privire la anumiți transportatori care dobândesc o poziție de monopol sau aproape monopol, ceea ce ar fi contrar legislației UE. Cel puțin, îndemnăm Comisia să ia măsuri active ca să aibă acces fără întârziere la acele părți ale acordurilor comerciale în care se consideră că pot exista implicații asupra reglementărilor UE, în special când acestea ar putea apărea ca anexe la acordurile interguvernamentale. Observăm cu deosebită îngrijorare amenințările posibile care pot apărea în situațiile în care parteneriatele strategice pot duce la adoptarea obligatorie a practicilor impuse de interese din afara UE, atunci când acestea pot fi defavorabile.

1.4.1 În plus, dorim să subliniem că nu va fi ușor pentru consumatorii europeni să observe diferența dintre acordurile energetice externe interguvernamentale sau private – consecințele asupra prețurilor, alegerea furnizorilor, mixul energetic și alte considerente relevante aplicându-se în fiecare caz.

1.4.2 Comitetul îndeamnă să se ia măsuri corecte, dar ferme în cazul în care, în mod inevitabil, unii furnizori din țările terțe vor avea interese strategice și comerciale diferite față de cele ale UE. Ne întrebăm cât de ușor realizabilă se poate dovedi intenția Comisiei de a face ca acești furnizori să-și mărească gradul de conformitate cu regulile pieței interne ale UE. În orice caz, Comitetul crede că negocierile ar trebui purtate, atunci când este posibil, în spirit de parteneriat, sinceritate și încredere reciprocă.

1.5 Cu toate acestea, Comitetul regretă în special faptul că nu a fost realizată o evaluare deplină a impactului, întrucât aceasta ar fi permis o anticipare și o înțelegere mai bună și mai transparentă a reacțiilor probabile ale statelor membre. Energia este, desigur, o competență partajată între Comisie și statele membre și, pentru mulți, este strâns legată de modul în care ei înțeleg suveranitatea. Aceasta va fi văzută în două feluri: unii vor cere sprijin suplimentar, în timp ce alții o vor vedea ca o interferență nejustificată, în special în ceea ce privește pierderea controlului mandatului și autonomiei de negociere, noul mecanism fiind perceput ca o încercare pe ușa din dos de a transfera competențele în materie de politică energetică către UE. În acest domeniu, Comisia nu se deține aceleași puteri pe care le deține în domeniul investițiilor, domeniu în care se propun acțiuni similare prin intermediul tratatelor bilaterale de investiții (acestea din urmă fiind în număr mult mai mare), dar în care precauția ar fi, de asemenea, în interesul tuturor.

1.5.1 Comisia trebuie să arate că este conștientă de aceste rezerve ale statelor membre, care se pot simți astfel amenințate, și trebuie să abordeze cu grijă orice tranziție, pentru a mări gradul de acceptare a faptului că un obiectiv esențial al schimbului de informații propus este îmbunătățirea poziției de negociere a statelor membre față de țările terțe. Cooperarea deplină cu autoritățile de reglementare ale țărilor membre va fi foarte importantă în acest context. Salutând accentul pus pe sprijinul pentru statele membre în cadrul negocierilor, va fi esențial ca etapele inițiale în care Comisia se implică activ în negocieri să fie în mod vădit eficiente și să prezinte rezultate suficiente pentru a contribui la înlăturarea motivelor de îngrijorare inevitabile.

1.5.2 Comitetul dorește să obțină clarificări suplimentare despre modul în care articolul 7, care se referă la confidențialitate, va fi pus în practică, întrucât toate elementele esențiale ale unui contract comercial (inclusiv prețurile și condițiile) sunt, în calitate de secrete comerciale, confidențiale. Acest lucru va fi esențial pentru obținerea acceptării deciziei. În absența unei politici energetice comune pe deplin consacrate a UE, statele membre și Comisia trebuie să-și continue eforturile de a construi încrederea reciprocă necesară între toate părțile interesate: această propunere de decizie nu poate avea decât un rol de punct de plecare.

1.6 Ne întrebăm dacă propunerea nu va avea implicații bugetare, așa cum s-a afirmat. Având în vedere cerințele tot mai mari impuse de politica energetică europeană, nu credem că activitățile frecvente de monitorizare și consiliere prevăzute pot fi desfășurate fără resurse suplimentare.

1.7 Comitetul îndeamnă ca prima evaluare intermediară să fie realizată după doi ani, nu după patru, întrucât până atunci se vor acumula experiență suficientă și un volum semnificativ de date pentru a se evalua eficiența mecanismului.

1.8 Trecând la implicațiile mai ample ale propunerii, abordate în principal în comunicarea însoțitoare, care este mult mai amplă, Comitetul salută obiectivul general al Comisiei de a consolida dimensiunea externă a politicii energetice generale a UE. Eficiența energetică, securitatea și stabilitatea au o legătură clară, dar în schimb regretăm că legătura cu cele trei obiective mai consacrate, și anume competitivitatea, durabilitatea și asigurarea energiei, nu este într-un totu clară, mai ales că energia competitivă și energia durabilă nu sunt mereu compatibile.

1.8.1 Comitetul regretă de asemenea că, deși propunerea abordează în primul rând elemente tehnice și proceduri, nu au fost incluse explicit (sau au fost incluse în comunicare într-o măsură limitată) unele aspecte strâns legate de acestea, printre care se numără relațiile diplomatice și cele socioeconomice cu țările furnizoare sau țările de tranzit.

1.8.2 De asemenea, nu este clar dacă această propunere are legătură deplină și este în acord cu aspectele mai generale, legate de energie, care vizează comerțul. Desigur, negocierile comerciale sunt de decenii o competență a UE; în acest context, se înțelege că energia joacă un rol major în primele negocieri, cu rol de pionierat, ale unui acord de liber schimb complex și cuprinzător (ALSCC), care acum este aproape de finalizare cu Ucraina, o țară foarte importantă de tranzit de energie pentru UE. De asemenea, sunt avute în vedere foarte serios negocieri privind un ALSCC cu alte țări vecine UE, atât din cadrul Parteneriatului estic, cât și al Euro-Med, în care energia ar trebui, de asemenea, să joace un rol-cheie.

1.8.3 Comitetul ar dori să solicite Comisiei în mod expres ca, la negocierea aspectelor energetice cuprinzătoare esențiale ale noului acord propus UE-Rusia, să se acorde o atenție deosebită situației unice a celor trei state baltice, întrucât rețelele lor de mare tensiune sunt sincronizate cu sistemul rus, și nu cu vreunul dintre sistemele UE.

1.9 În fine, Comitetul regretă profund că nu se face referire nici în propunere, nici în comunicare, la niciun mecanism menit să asigure implicarea societății civile. Acest lucru trebuie remediat. Sunt sau vor fi în curând în curs de elaborare mecanisme formale de monitorizare a punerii în aplicare a recentelor acorduri de liber schimb încheiate de UE, în special a celui cu Coreea de Sud, existând însă și un forum activ al societății civile pentru Parteneriatul estic.

1.9.1 Cu toate acestea, ne exprimăm satisfacția cu privire la implicarea, în cele din urmă, a Comitetului în activitatea platformei tematice privind energia din cadrul Parteneriatului estic, având în vedere în special faptul că implicarea societății civile este deja bine asigurată în cadrul ședințelor celorlalte trei platforme ale acestuia.

2. Context

2.1 La 4 februarie 2011, Consiliul European a căzut de acord că este necesar ca Uniunea și statele membre să-și îmbunătățească coordonarea activităților externe în domeniul energiei, solicitându-se statelor membre să informeze Comisia – începând cu ianuarie 2012 – cu privire la toate acordurile lor energetice bilaterale noi sau existente încheiate cu țările terțe.

2.2 Prin urmare, în septembrie, Comisia Europeană a publicat două documente referitoare la crearea unei politici energetice externe a UE: o propunere de decizie a Parlamentului European și a Consiliului de instituire a unui *mechanism de schimb de informații cu privire la acordurile interguvernamentale dintre statele membre și țări terțe în domeniul energiei* ⁽⁵⁾ și o comunicare a Comisiei intitulată „*Politica energetică a UE: angajarea în relații cu parteneri din afara frontierelor noastre*” ⁽⁶⁾.

2.3 Doar documentul legislativ, care creează mecanismul de punere în aplicare a concluziilor Consiliului European din

februarie 2011, a fost trimis Comitetului în vederea elaborării unui aviz. Comunicarea acoperă un domeniu mult mai larg și se ocupă doar pe scurt de propunere. Regretăm această delimitare, întrucât comunicarea tratează multe aspecte-cheie pe care am dori să le analizăm, de la energia regenerabilă, eficiența energetică și alte chestiuni relevante pentru dezvoltarea durabilă până la relațiile UE cu Rusia, China și alte economii în creștere rapidă sau țări în curs de dezvoltare, în general.

2.3.1 Comisia a indicat clar că comunicarea va duce la o serie de propuneri, din care această propunere de decizie este prima și una dintre cele mai importante.

2.4 Atât cererea globală de energie, cât și dependența UE de importurile de combustibili fosili sunt în creștere. Așa cum se subliniază în comunicare, UE în ansamblul său importă 60 % din necesarul de gaze naturale și peste 80 % din necesarul de petrol și se confruntă în același timp cu o cerere concurentă în creștere provenind din alte regiuni, în special din țările emergente. Cererea globală de energie ar putea crește cu 40 % în următorii 20 de ani, iar măsurile neprevăzute legate de schimbările climatice ar putea complica și mai mult lucrurile. Multe state membre depind doar de un număr limitat de furnizori de energie și, prin urmare, sunt vulnerabile la întreruperi în aprovizionare și la volatilitatea prețurilor, în special pentru gazele naturale și petrol. Prin urmare, există sentimentul real al urgenței de a da politicii energetice externe a UE o bază mai solidă. Este esențial ca Europa să acționeze în acord deplin, asigurându-se că aprovizionarea cu energie are loc în mod adecvat, stabil și sigur în viitorul previzibil și continuând să construiască o piață unică eficientă pentru energie.

2.5 Puține instrumente eficiente sunt disponibile în acest scop la ora actuală. Se preconizează că energia va constitui o componentă esențială a ALSCC dintre UE și Ucraina, care se apropie de finalizare. În schimb, Comunitatea Energetică reglementează relațiile energetice ale UE cu nouă țări partenere ⁽⁷⁾ din Europa de Est și Europa de Sud-Est. O abordare internațională strategică pe termen lung va necesita dispoziții instituționale mult mai structurate și mai coerente. Strategia UE intitulată „Energie 2020” identifică în mod just consolidarea dimensiunii externe a politicii energetice a UE ca fiind o prioritate-cheie, pe care propunerea de decizie o abordează.

2.6 Propunerea de decizie prevede ca statele membre să facă schimb de informații cu Comisia Europeană cu privire la intențiile lor de a încheia acorduri energetice interguvernamentale cu țările terțe. Printr-un mecanism de verificare a compatibilității (art. 5), Comisia dorește să se asigure că astfel de acorduri sunt compatibile cu regulile pieței interne. Un beneficiu major ar fi instituirea securității juridice pentru investiții ⁽⁸⁾. Comisia subliniază că noul mecanism este o măsură de coordonare care are rolul de a sprijini statele membre și de a le mări puterea de negociere, și nu de a o înlocui sau de a le limita posibilitatea de a încheia astfel

⁽⁵⁾ COM (2011)540 final.

⁽⁶⁾ COM(2011)539 final.

⁽⁷⁾ Albania, Bosnia și Herțegovina, Croația, Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei, Moldova, Muntenegru, Serbia, Ucraina și Kosovo.

⁽⁸⁾ Acest lucru trebuie, desigur, corelat cu noile competențe și politici ample ale UE privind investițiile, care rezultă din Tratatul de la Lisabona - a se vedea Avizul JO C 318, 29.10.2011, p. 150-154.

de acorduri. Articolul 7 subliniază că acestea sunt dispoziții menite să garanteze confidențialitatea informațiilor, ceea ce reprezintă o chestiune extrem de sensibilă.

2.7 Cu toate acestea, Comitetul regretă că acordurile dintre operatorii comerciali nu intră sub incidența ei, în special având în vedere avertismentul clar al Comisiei cu privire la anumiți transportatorii care obțin un monopol sau aproape un monopol, ceea ce ar fi contrar legislației UE ⁽⁹⁾. Cel puțin, îndemnăm Comisia să ia măsuri active ca să aibă acces fără întârziere la acele părți ale acordurilor comerciale în care se consideră că pot exista implicații asupra reglementărilor UE, în special când acestea ar putea apărea ca anexe la acordurile interguvernamentale.

3. CESE: sprijin puternic pentru o politică energetică externă europeană pe baza securității aprovizionării cu energie

3.1 În martie 2011, Comitetul a lansat ⁽¹⁰⁾ un apel clar pentru continuarea și intensificarea eforturilor în favoarea elaborării unei politici energetice externe comune a UE. Răspunzând Președinției ungare de la acea dată, CESE a insistat pentru măsuri concrete în vederea unei mai bune alinieri a politicilor interne și externe și pentru o abordare integrată și coerentă. De asemenea, CESE a solicitat o nouă bază instituțională pentru energie, o direcție politică strategică multilaterală și punerea efectivă în aplicare a parteneriatelor energetice privilegiate cu țările vecine UE.

3.2 Anterior, în 2009, Comitetul ⁽¹¹⁾ a solicitat elaborarea unei strategii energetice externe cuprinzătoare pentru UE, odată cu alocarea de fonduri pentru punerea ei eficientă în aplicare. Pentru perspectiva pe termen lung, CESE a identificat securitatea energetică și politica privind schimbările climatice ca fiind cei doi piloni principali ai relațiilor energetice internaționale ale UE. CESE a subliniat importanța celui de-al treilea pachet energetic pentru reducerea dependenței UE de furnizorii externi, dar și faptul că trebuie încurajate producția și utilizarea durabilă a energiei în țările terțe. A fost subliniată legătura puternică dintre energie și politica comercială relevantă, precum și obligația țărilor partenere de a aplica reguli de piață cum ar fi reciprocitatea, tratamentul egal, transparența, protejarea investițiilor, precum și respectul pentru statul de drept și drepturile omului. Având în vedere că energia va juca un rol-cheie din ce în ce mai important în disputele internaționale, subliniem din nou nevoia presantă de a găsi un echilibru între interesele naționale ale statelor membre printr-o voce europeană comună.

3.3 Comitetul ⁽¹²⁾ a subliniat în continuare că promovarea energiilor din surse regenerabile și diversificarea surselor nu pot fi separate de acțiunile politice externe europene, în special în regiunea euro-mediteraneeană. În scopul alinierii la politica UE privind schimbările climatice, trebuie eliminate

treptat subvențiile dăunătoare destinate sprijinirii combustibililor fosili acordate de țările partenere, ar trebui mărită finanțarea pentru cercetare și dezvoltare în cadrul proiectelor de energie din surse regenerabile și ar trebui promovat comerțul de bunuri și servicii eficiente din punctul de vedere al consumului de energie.

4. Rolul societății civile

4.1 Rolul esențial al societății civile în tranziția democratică, reforma constituțională și consolidarea instituțiilor a fost din nou demonstrat de eșecurile care au dus la ample revolte din lumea arabă, din 2011. Contribuția societății civile și, în special, a partenerilor sociali în această regiune, ca și în țările din cadrul Parteneriatului estic ⁽¹³⁾ trebuie luată pe deplin în considerare, pentru a se asigura caracterul transparent și participativ al proceselor decizionale, susținute de opinia publică. Comitetul regretă profund că nici în propunere, nici în comunicare nu se face vreo referire la nici un mecanism care să asigure implicarea societății civile, în ciuda faptului că partenerii sociali vor fi foarte implicați și vor trebui să ofere un feedback esențial, în special unde apar probleme, și în ciuda referirii explicite în comunicare ⁽¹⁴⁾ la „proiectele comune patronate de reprezentanții sectorului”. Cu toate acestea, ne exprimăm satisfacția cu privire la implicarea, în cele din urmă, a Comitetului în activitatea platformei tematice privind energia din cadrul Parteneriatului estic, având în vedere în special faptul că implicarea societății civile este deja bine asigurată în cadrul ședințelor celorlalte trei platforme ale acestuia.

4.2 În plus, sunt în curs de elaborare sau vor fi elaborate în curând mecanisme formale de monitorizare a punerii în aplicare a recentelor acorduri de liber schimb încheiate de UE, în special a celui cu Coreea de Sud, existând însă și un forum activ al societății civile pentru Parteneriatul estic. În chestiunile legate de energie, vocea societății civile este tot atât de importantă. Aceasta trebuie să-i implice pe consumatorii înșiși, care adesea suportă într-o măsură disproporționată efectele disfuncționalităților pieței, scopul fiind în special sporirea transparenței și creșterea influenței acestora, precum și educarea opiniei publice.

5. Considerații strategice mai ample

5.1 CESE sprijină întru totul intenția Comisiei de a juca un rol conducător în elaborarea unei strategii energetice externe ample și coordonate a UE și face apel la statele membre să sprijine eforturile Comisiei în spirit de solidaritate și încredere reciprocă.

5.2 CESE consideră că solidaritatea este un element fundamental al unei politici energetice comune a UE în special pentru a ajuta acele state membre care nu au putere de negociere să-și asigure energia la prețuri corecte și sustenabile.

⁽⁹⁾ Expunere de motive (capitolul 1 din COM(2011) 540 final).

⁽¹⁰⁾ JO C 132, 3.5.2011, p. 15-21.

⁽¹¹⁾ JO C 182, 4.8.2009, p. 8-12.

⁽¹²⁾ JO C 376, 22.12.2011, p. 1.

⁽¹³⁾ Ucraina, Moldova, Georgia, Armenia, Azerbaidjan și Belarus.

⁽¹⁴⁾ Capitolul 1.3, p. 7.

5.3 UE este un mare consumator de energie, dar și un mare furnizor de tehnologie, așa cum se recunoaște, având și „unele dintre cele mai înalte standarde din lume în ceea ce privește transparența și reglementarea piețelor”, inclusiv standarde de siguranță în domeniul nuclear și în alte domenii energetice.

5.4 Luăm notă de cifrele menționate în comunicare⁽¹⁵⁾, conform cărora Rusia, Norvegia și Algeria sunt sursa a 85 % din importurile de gaze naturale ale UE și a aproximativ 50 % din importurile de petrol brut ale acesteia (aproximativ 36 % din importurile de petrol brut provenind din țările OPEC). Rusia joacă, de asemenea, un rol de frunte în furnizarea de cărbune și uraniu pentru UE.

5.5 Împreună cu accesul la materii prime, accesul la energie este un considerent strategic fundamental pentru UE, întrucât consumul mondial de energie va crește rapid în următorii 20 de ani. Pledăm pentru stabilirea de parteneriate strategice cu marii actori energetici mondiali (indiferent dacă sunt furnizori, țări de tranzit sau consumatori), care să includă cooperarea pentru îmbunătățirea rentabilității și utilizarea tehnologiilor cu emisii reduse de CO₂, împreună cu promovarea eficienței energetice și a regenerării energiei și un accent mai puternic⁽¹⁶⁾ pe securitatea aprovizionării. Așteptăm în special acordul iminent cu Ucraina, care să prevadă asigurarea unei aprovizionări neîntrerupte, prețuri și alte aspecte-cheie.

5.6 Acest lucru este deosebit de important pentru viitorul politicii comerciale a UE, dar salutăm și faptul că în comunicare se face referire la legăturile intensificate dintre politica energetică și politicile UE referitoare la dezvoltare, extindere, investiții și relațiile internaționale în sens mai larg. Un prim obiectiv al Tratatului de la Lisabona este apropierea gestionării acestor domenii diverse ale politicii UE. Este esențial ca politica energetică a UE să fie pe deplin corelată cu aceste politici, nu în ultimul rând cu dezvoltarea economică și socială durabilă a țărilor în curs de dezvoltare.

5.7 Ne așteptăm ca partenerii noștri din Comunitatea Energiei să facă eforturi în direcția îndeplinirii și respectării reglementărilor pieței energetice interne a UE. Suntem îngrijorați din cauza evaluării critice a Comisiei din luna martie privind

realizările acestei Comunități⁽¹⁷⁾. Există încă o distanță considerabilă între angajamentul politic și nivelul actual de implementare a acquis-ului energetic de către membrii Comunității, criticați și de Comisie pentru că mențin structuri de piață învechite, care împiedică investițiile și denaturează concurența prin faptul că acordă în continuare avantaje furnizorilor publici prin prețuri reglementate. Prin urmare, ne întrebăm care sunt instrumentele cele mai potrivite pentru ca UE să-și gestioneze relațiile cu partenerii săi mai îndepărtați și dacă ar trebui să se distanțeze de relația furnizor-cumpărător și să meargă către o mai mare convergență a piețelor de energie.

5.8 Întrucât Rusia este în prezent principalul furnizor de energie al UE, Comitetul îndeamnă Comisia să continue să depună mari eforturi pentru a ajunge la nou acord UE-Rusia, care trebuie să conțină un amplu acord energetic. Rusia este la fel de dependentă de mărimea pieței oferite de UE. Un astfel de acord ar fi o realizare majoră și o etapă importantă în direcția unor acțiuni comune ale UE în relațiile energetice externe.

5.8.1 La negocierea unui astfel de acord, trebuie să se acorde o atenție deosebită situației unice a celor trei state baltice, întrucât rețelele lor de înaltă tensiune sunt sincronizate cu sistemul rus, și nu cu vreunul dintre sistemele UE, ceea ce face ca aceste trei țări să depindă doar de Rusia în ceea ce privește stabilitatea și reglementarea frecvenței sistemelor lor de înaltă tensiune.

5.9 Algeria, Libia și regiunea Euro-Med în ansamblul său constituie, de asemenea, o zonă vitală pentru cooperarea energetică externă.

5.10 În fine, Comitetul a recunoscut că Asia Centrală⁽¹⁸⁾ prezintă „un important potențial de rezerve energetice, care oferă Europei surse de energie suplimentare și complementare (dar nu alternative)”, solicitând ca viabilitatea acestor legături să se întemeieze pe rațiuni de ordin practic și economic și subliniind că legăturile UE cu această regiune „trebuie să se facă în cadrul unei informări strânse și reciproce privind relațiile UE cu Rusia, China și Turcia”. China este deosebit de importantă, întrucât este un alt mare consumator de energie, fiind esențial să se acorde și în acest caz o atenție deosebită cooperării strânse în chestiuni legate de energie, tehnologie și schimbări climatice.

Bruxelles, 18 ianuarie 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

⁽¹⁵⁾ COM(2011)539 final, p. 9 (nota de subsol 20).

⁽¹⁶⁾ JO C 318, 29.10.2011, p. 150-154.

⁽¹⁷⁾ COM(2011) 105 final.

⁽¹⁸⁾ JO C 248, 25.8.2011, p. 49-54.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 1999/32/CE privind reducerea conținutului de sulf din anumiți combustibili marini

COM(2011) 439 final – 2011/0190 (COD)

(2012/C 68/13)

Raportor: **dl Jan SIMONS**

La 1 septembrie și la 13 septembrie 2011, în conformitate cu articolul 192 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Consiliul și respectiv Parlamentul European au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 1999/32/CE privind reducerea conținutului de sulf din anumiți combustibili marini

COM(2011) 439 final – 2011/0190 (COD).

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 21 decembrie 2011.

În cea de-a 477-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 ianuarie 2012, (ședința din 18 ianuarie 2012), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 110 voturi pentru, 46 de voturi împotriva și 31 de abțineri.

1. Concluzii

1.1 Având în vedere obiectivul final de a elimina practic sulful din combustibilii marini, CESE își reiterează sprijinul față de decizia din 2008 a Organizației Maritime Internaționale (OMI) a ONU de a reduce drastic conținutul de sulf din combustibilii marini până în 2020. CESE solicită tuturor statelor membre ale OMI să ratifice respectiva convenție a OMI cât mai curând posibil, pentru a asigura punerea ei în aplicare în întreaga lume.

1.2 De asemenea, CESE sprijină propunerea Comisiei de aliniere a Directivei 1999/32/CE la Anexa VI privind prevenirea poluării aerului de către vasele a MARPOL 73/78, Convenția Internațională a OMI privind prevenirea poluării de către vasele. Unele propuneri și consecințe trebuie, totuși, analizate în continuare.

1.3 CESE pledează pentru introducerea în directivă a unor dispoziții care să transpună perfect Regula nr. 18 a OMI privind calitatea combustibilului, cu clauza de disponibilitate a acesteia (solicitarea privind „introducerea pe piață”), obligațiile de raportare în cazul în care un vapor recurge la Regula nr. 18 și clauza de „indisponibilitate” a acesteia.

1.4 CESE are rezerve față de propunerea de a se aplica o limită a conținutului de sulf de 0,1 % navelor de pasageri în afara ZCES până în 2020. Propunerea nu a fost suficient analizată. Cu toate acestea, în interesul sănătății pasagerilor și a membrilor echipajelor navelor de pasageri, CESE înclină să sprijine propunerea. În întreaga UE ar trebui să existe același grad de preocupare pentru sănătatea populației.

1.5 CESE consideră că interzicerea introducerii pe piață a combustibililor marini al căror conținut de sulf depășește

3,5 % din greutate limitează atractivitatea și utilizarea tehnologiilor de reducere a emisiilor la bordul vapoarelor (epuratoare de gaz/*scrubbers*). Acest lucru trebuie clarificat.

1.6 CESE este îngrijorat de eventualele probleme care pot apărea dacă se aplică în ZCES o limită de conținut de sulf de 0,1 % începând din 2015. OMI nu a elaborat niciun raport detaliat privind efectele posibile ale acestei situații. Comitetul recomandă ca, în viitor, OMI să realizeze evaluări prealabile ale unor astfel de efecte.

1.7 CESE consideră că trebuie cercetate și îmbunătățite în continuare metodele alternative de reducere a emisiilor sau posibila utilizare a combustibililor alternativi. Având în vedere diversele incertitudini, cum ar fi disponibilitatea combustibililor cu conținut redus de sulf în 2015 sau riscul unui transfer modal „în sens invers”, Comisia propune în comunicarea care însoțește propunerea de directivă ca, în cazul în care aceste incertitudini riscă să se adeverească, termenul de punere în aplicare să fie schimbat. CESE recomandă ca, dacă este necesar, acest lucru să se facă în timp util, pentru a se asigura sprijinirea continuă a investițiilor necesare. În special, având în vedere că anul 2015 se apropie rapid, termenul pentru introducerea valorii-limită de 0,1 % ar trebui amânat pentru 2020.

2. Introducere

2.1 Combustibilii marini sunt cei mai ieftini și cei mai puțin rafinați. Adesea, ei reprezintă produse secundare rezultate din procesul de rafinare a șteiului. În prezent, ei sunt o sursă importantă de poluare atmosferică, în special cu dioxid de carbon (4 % din volumul total al emisiilor generate de om) și oxid de sulf (9 %).

2.2 Înainte de intrarea în vigoare a convențiilor și protocoalelor Organizației Maritime Internaționale (OMI) a ONU și, în special, a Convenției privind prevenirea poluării de către nave (MARPOL) din 1973, 1978 și apoi a protocolului din 2008, procentul de sulf autorizat în combustibili era de 4,5 %.

2.3 Anexa VI a Protocolului MARPOL din 2008 prevede o reducere progresivă drastică, obiectivul fiind de 0,5 % în mod normal până în 2020 sau, în caz de dificultăți, până în 2025.

2.4 Se știe că particulele de sulf, care au fost practic eliminate din sursele terestre (emisiile provenite din producția de energie și din transportul rutier), provoacă probleme respiratorii și cardiace, existând un consens asupra necesității de a reduce conținutul de sulf din combustibilii marini.

3. Propunerea Comisiei Europene

3.1 Directiva 1999/32/CE (așa cum a fost modificată de Directiva 2005/33/CE) reglementează conținutul de sulf pentru combustibilii utilizați în transportul maritim și introduce în legislația UE anumite reguli internaționale adoptate de OMI.

3.2 În forma ei actuală, directiva conține în special limite stricte pentru conținutul de sulf din combustibilii marini utilizați în zone care necesită o protecție specială a mediului, denumite zone de control al emisiilor de sulf (ZCES).

3.3 La 14 mai 2003, CESE a publicat deja un avis privind propunerea de directivă 1999/32/CE ⁽¹⁾.

3.4 Cu sprijinul statelor membre ale UE, regulile internaționale ale OMI au fost revizuite și înăsprite în octombrie 2008, în urma adoptării Anexei VI a MARPOL ⁽²⁾.

3.5 Principalele schimbări aduse Anexei VI a MARPOL care au relevanță pentru poluarea cu SO₂ pot fi rezumate după cum urmează:

- o reducere până la limita de 1,5 din greutate a conținutului de sulf din toți combustibilii marini care sunt utilizați în ZCES, pentru a atinge o valoare-limită de 1,00 % începând din iulie 2010 și de 0,10 % până în ianuarie 2015;
- o reducere până la limita de 4,5 % din greutate a conținutului de sulf din toți combustibilii marini care sunt

utilizați în general (în afara ZCES) pentru a atinge o valoare-limită de 3,5 % până în ianuarie 2012 și de 0,5 % până în ianuarie 2020, sub rezerva unei revizuiri în 2018 și a unei posibile amânări până în 2025;

- autorizarea utilizării unei game largi de metode (echivalente) de reducere a emisiilor, precum aparate, metode, proceduri sau combustibili alternativi.

3.6 Pentru a se asigura coerența cu dreptul internațional și respectarea în UE a noilor standarde referitoare la sulf stabilite la nivel mondial, Comisia propune alinierea dispozițiilor Directivei 1999/32/CE la Anexa VI revizuită a MARPOL ⁽³⁾. Este vorba în special de:

- integrarea în directivă a modificărilor din 2008 aduse Anexei VI a Convenției MARPOL privind conținutul de sulf al combustibililor marini;

- alinierea directivei privind regulile OMI care autorizează o gamă mai largă de metode echivalente de reducere a emisiilor. Completarea acestor dispoziții cu măsuri de garantare suplimentare pentru a se evita ca metodele echivalente de reducere să aibă consecințe negative pentru mediu;

- definirea unei proceduri de control a OMI pentru combustibili.

3.7 De asemenea, Comisia propune următoarele măsuri suplimentare:

- stabilirea unei noi valori limită de 0,1 % pentru navele de pasageri în afara ZCES începând cu 2020;
- elaborarea unor reguli fără caracter obligatoriu pentru eșantionare și raportare. În cazul în care acestea nu au efecte, atunci trebuie avute în vedere reguli obligatorii.

4. Observații generale

4.1 CESE consideră, la fel ca și Comisia Europeană și multe alte părți interesate, că obiectivul final este, printre altele din motive legate de sănătate, ca navigația maritimă să opereze pe bază de combustibili practic fără sulf. Publicul și acest sector de transport activ la nivel mondial vor beneficia de o reglementare mondială.

4.2 CESE salută decizia OMI de a reduce drastic emisiile de sulf produse de nave. CESE consideră că nu ar trebui să fie diferențe între regulile mondiale și cele ale Uniunii Europene.

⁽¹⁾ CESE 580/2003, JO C 208, 3.9.2003, p. 27-29.

⁽²⁾ Rezoluția MEPC.176(58) din 10 octombrie 2008 (Anexa VI revizuită a MARPOL).

⁽³⁾ COM(2011) 439 final.

4.3 CESE solicită tuturor statelor semnatare ale Convenției OMI să ratifice Anexa VI a MARPOL 73/78, pentru a se asigura o aplicare la nivel mondial.

4.4 Articolul 18 din Anexa VI prevede ca toate statele semnatare să favorizeze disponibilitatea combustibililor respectivi și să comunice OMI că aceștia sunt disponibili în porturi și terminale. Cu toate acestea, în mod realist, OMI a introdus și o clauză de „indisponibilitate”.

4.5 CESE constată că această clauză de „indisponibilitate” a combustibililor vizați, așa cum figurează în Anexa VI a MARPOL, nu a fost inclusă în propunerea de modificare a directivei. CESE pledează pentru introducerea în directivă a unor dispoziții care să transpună perfect Regula nr. 18 a OMI privind calitatea combustibilului, cu clauza de disponibilitate a acesteia (solicitarea privind „introducerea pe piață”), obligațiile de raportare în cazul în care un vapor recurge la Regula nr. 18 și clauza de „indisponibilitate” a acesteia.

4.6 CESE are întrebări privind noua propunere a Comisiei de introducere în 2020 a unei limite de 0,1 % a conținutului de sulf pentru combustibilii utilizați de navele de pasageri în afara ZCES. Propunerea nu a fost suficient analizată. Cu toate acestea, în interesul sănătății pasagerilor și a membrilor echipajelor navelor de pasageri, CESE înclină să sprijine propunerea. În întreaga UE ar trebui să existe același grad de preocupare pentru sănătatea populației.

4.7 Definirea de noi ZCES ar trebui să fie aibă loc conform procedurii OMI, ținându-se seama de rațiuni științifice, ecologice și economice. Noul articol 4a alineatul (2) nu est clar în această privință. Noile ZCES aprobate în cadrul OMI vor fi incluse automat în directivă sau va exista o procedură exclusiv a UE care va permite Comisiei să definească noi ZCES pentru a fi apoi propuse direct OMI? Este nevoie de o clarificare.

4.8 La articolul 1.4 (noul articol 3a), Comisia propune ca statele membre să se asigure că pe teritoriul lor nu sunt utilizați sau introduși pe piață combustibili marini al căror conținut de sulf depășește 3,5 % din greutate, pentru a evita riscurile legate de această utilizare ce ar putea acuza o concentrație ridicată în apele reziduale. Însă ar trebui să se țină seama de faptul că metodele de reducere a emisiilor (epurarea gazelor) permit utilizarea unor combustibili cu conținut mai ridicat de sulf, fără să depășească valoarea permisă de standardele OMI.

4.9 Deși nu este prevăzut în regulile OMI, Comisia propune ca în cazul folosirii metodelor de reducere a emisiilor să trebuiască să se obțină reduceri continue care să fie cel puțin echivalente cu reducerile care s-ar obține prin utilizarea combustibililor marini care îndeplinesc cerințele menționate la articolele 4a și 4b. Acest lucru este greu realizabil, având în vedere întreruperile temporare ale funcționării componentelor de reducere a emisiilor și/sau că randamentul acestor aparate s-ar putea reduce

ca urmare a utilizării intense a motoarelor, ceea ce ar putea rezulta într-o creștere temporară a emisiilor de sulf. Ar trebui deci eliminată această cerință.

4.10 Conform observației de la punctul 4.8, CESE menționează că, în practică, o navă nu poate îndeplini cerința din Anexa 2 din propunere, articolul 4c alineatul (3) care prevede că navele „prezintă o documentație temeinică referitoare la faptul că niciun flux de deșeuri deversat în mare, inclusiv în porturi și estuare închise, nu are un impact negativ semnificativ și nici nu prezintă riscuri asupra sănătății umane și mediului”. CESE consideră că și aici trebuie să se facă referire la cerințele Rezoluției OMI MEPC 184(59), care interzice deversarea în porturi maritime, în bazine portuare și în estuare.

4.11 Deși în general a fost salutăta reducerea drastică a conținutului de sulf din combustibilii marini așa cum a fost aceasta reglementată în 2008 în Anexa VI a Convenției MARPOL a OMI și această reducere ar trebui ar trebui inclusă în Directiva 1999/32/CE, decizia de a aplica începând cu 2015 o limită de 0,1 % în zonele de control ale emisiilor de sulf (ZCES) ⁽⁴⁾ a fost sursa unor îngrijorări.

4.12 Ca reacție la decizia OMI referitoare la acest punct specific și cu ocazia consultării deschise a Comisiei privind modificarea Directivei 1999/32/CE, mai multe părți interesate au menționat că, dacă valoarea-limită pentru conținutul de sulf din combustibilii marini va fi de 0,1 %, costurile vor crește considerabil. În unele studii, în funcție de parametri, se estimează că utilizarea acestor combustibili (distilați) va duce la o creștere foarte mare a costurilor și la o scădere a competitivității. Cu toate acestea, amploarea riscului nu a fost confirmată de alte studii.

4.13 În orice caz, adevărul este că OMI nu a realizat nicio analiză de impact adecvată înainte de a lua această decizie. CESE recomandă ca statele membre ale OMI și Comisia Europeană să solicite OMI să efectueze în prealabil o analiză de impact relevantă.

4.14 Transferul modal către transportul rutier este în contradicție cu strategia prezentată în Cartea albă „Foarte de parcurs pentru un spațiu european unic al transporturilor – Către un sistem de transport competitiv și eficient din punct de vedere al resurselor”(Strategia Transporturi 2050), din martie 2011 ⁽⁵⁾. Acest transfer modal va duce, de asemenea, la o creștere mare a costurilor externe, în special în ceea ce privește mediul și mai ales prin creșterea emisiilor de CO₂, congestionarea traficului, poluarea fonică, accidente etc. Prin urmare, CESE recomandă să nu se asume riscul unui transfer modal „invers”.

4.15 Părțile interesate din trei ZCES se tem de scăderea competitivității lor din cauza creșterii costurilor de transport, ceea ce riscă să provoace o mutare a producției și a locurilor de muncă aferente în alte zone din afara ZCES, atât în Europa, cât și în restul lumii.

⁽⁴⁾ În UE, ZCES sunt Marea Baltică, Marea Nordului și Canalul Mânecii.

⁽⁵⁾ COM(2011) 144 final.

5. Observații specifice

5.1 Se depun eforturi în spirit proactiv pentru a elabora un „set de instrumente” care să permită punerea în aplicare deciziei OMI de a limita conținutul de sulf din combustibilii marini la maxim 0,1 % în ZCES începând cu 2015. În acest context, împreună cu diverși specialiști, a fost efectuată o analiză temeinică privind disponibilitatea combustibililor marini cu un conținut de sulf de 0,1 %, utilizarea metodelor de reducere a emisiilor (epuratoarele de gaze/scrubbers) și utilizarea GNL drept combustibil marin. Nu sunt disponibile informații despre disponibilitatea acestor combustibili.

5.2 Utilizarea metodelor de reducere a emisiilor (epurarea/spălarea gazelor) este testată în diferite proiecte experimentale. Se înregistrează progrese considerabile, sub forma unor sisteme de epurare instalate la bordul navelor și care funcționează deja. Putând elimina în același timp NO₂ și CO₂, aceste sisteme s-ar putea dovedi rentabile în viitorul apropiat, ele meritând să li acorde atenție. În special, având în vedere că anul 2015 se apropie rapid, termenul pentru introducerea valorii-limită de 0,1 % ar trebui amânat pentru 2020.

5.3 Utilizarea GNL drept combustibil marin alternativ – fie drept combustibil pur, fie în combinație cu petrolul (sistem dual) – este percepută pozitiv în sectorul transportului naval, în special în ceea ce privește utilizarea acestuia pentru transportul pe distanțe scurte. Au fost lansate diferite proiecte experimentale, în special în nordul Europei. Se discută cu părțile interesate problemele nerezolvate încă, cum ar fi: scurgerile de gaz metan care duc la creșterea emisiilor de gaze cu efect de seră, posibilitatea de a se alimenta în diferitele porturi europene, regulile de siguranță privind alimentarea cu combustibil. Asociația Europeană a Armatorilor (ECSA) lucrează în acest sens în colaborare cu Agenția Europeană pentru Siguranța Maritimă (EMSA). Este, de asemenea, clar că soluționarea problemelor nerezolvate va lua încă mult timp.

5.4 Sectorul transportului naval lucrează în continuare la cele trei elemente ale setului de instrumente. Având în vedere că acestea nu pot fi gata în 2015, sunt multe voci care solicită amânarea punerii în aplicare printr-o derogare acordată de OMI.

5.5 Comisia propune în comunicarea care însoțește propunerea de directivă ca, în cazul în care aceste incertitudini riscă să se adevărească, termenul de punere în aplicare să fie

schimbat. CESE recomandă ca, dacă este necesar, acest lucru să se facă în timp util, pentru a se asigura sprijinirea continuă a investițiilor necesare.

5.6 Comisia este conștientă că respectarea deciziei OMI, menționată în Anexa VI a Convenției MARPOL, de a aplica începând cu 2015 în ZCES o limită de 0,1 % pentru combustibilii marini, va rezulta într-o creștere considerabilă a costurilor. Comunicarea Comisiei privind revizuirea implementării Directivei 1999/32/CE abordează pe larg acest subiect ⁽⁶⁾.

5.7 Comisia afirmă că posibilitatea suplimentară de a respecta decizia prin măsuri tehnologice – cum ar fi metodele de reducere a emisiilor (epurarea/spălarea gazelor), combustibilii alternativi (GNL) și curentul electric de la țărm – menționate în Anexa VI a Convenției MARPOL și ulterior în propunerea de modificare a Directivei 1999/32/CE, necesită importante investiții de capital, atât din partea sectorului privat, cât și din cea a sectorului public.

5.7.1 În acest scop, Comisia a stabilit a serie de măsuri auxiliare pe termen scurt în scopul sprijinirii sectorului prin actualele instrumente de finanțare ale UE, precum și prin programul pentru Rețeaua transeuropeană de (TEN-T), programul Marco Polo II, mecanismul european privind transportul nepoluant (ECTF), Banca Europeană de Investiții (BEI) și posibilitatea de utilizare a fondurilor pe care statele membre le pun la dispoziție pentru sprijinirea măsurilor la bordul navelor și pentru dezvoltarea unei infrastructuri terestre.

5.7.2 În ceea ce privește perspectiva pe termen mediu, Comisia definește o abordare atotcuprinzătoare sub forma unui „set de instrumente pentru transportul durabil pe apă”.

5.7.3 CESE salută toate aceste intenții ale Comisiei, menționând că aplicarea metodelor alternative va presupune costuri destul de ridicate. Tehnologiile de reducere a emisiilor, mai ales atunci când este vorba despre ținerea sub control a emisiilor de NO₂ și CO₂, s-ar putea dovedi mai rentabile. Programele de sprijin menționate de Comisie sunt în sine pozitive, însă se pune întrebarea dacă resursele disponibile în prezent și termenele actuale vor putea contribui la reducerea costurilor de punere în aplicare până în 2015.

5.8 În ceea ce privește procedura OMI de control al combustibililor, CESE menționează că există o diferență între procedura de control a OMI și normele Organizației Internaționale de Standardizare. Acest lucru ar trebui clarificat.

Bruxelles, 18 ianuarie 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

⁽⁶⁾ COM(2011) 441 final, 13.7.2011.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1300/2008 al Consiliului din 18 decembrie 2008 de stabilire a unui plan multianual pentru stocurile de hering prezente în vestul Scoției și pentru unitățile piscicole care exploatează aceste stocuri

COM(2011) 760 final – 2011/0345 (COD)

(2012/C 68/14)

La 30 noiembrie 2011 și, respectiv, la 13 decembrie 2011, în conformitate cu articolul 43 alineatul (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European și Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1300/2008 al Consiliului din 18 decembrie 2008 de stabilire a unui plan multianual pentru stocurile de hering prezente în vestul Scoției și pentru unitățile piscicole care exploatează aceste stocuri

COM(2011) 760 final – 2011/0343 COD.

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este satisfăcător, în cea de-a 477-a sesiune plenară din 18 și 19 ianuarie 2012 (ședința din 18 ianuarie 2012), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 171 voturi pentru și 14 abțineri.

Bruxelles, 18 ianuarie 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

2012/C 68/13	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 1999/32/CE privind reducerea conținutului de sulf din anumiți combustibili marini COM(2011) 439 <i>final</i> – 2011/0190 (COD)	70
2012/C 68/14	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1300/2008 al Consiliului din 18 decembrie 2008 de stabilire a unui plan multianual pentru stocurile de hering prezente în vestul Scoției și pentru unitățile piscicole care exploatează aceste stocuri COM(2011) 760 <i>final</i> – 2011/0345 (COD)	74

Prețul abonamentelor în 2012
(fără TVA, inclusiv cheltuieli de transport pentru expediere simplă)

Jurnalul Oficial al UE, seriile L + C, numai versiunea tipărită	22 de limbi oficiale ale UE	1 200 EUR pe an
Jurnalul Oficial al UE, seriile L + C, versiunea tipărită + DVD, ediție anuală	22 de limbi oficiale ale UE	1 310 EUR pe an
Jurnalul Oficial al UE, seria L, numai versiunea tipărită	22 de limbi oficiale ale UE	840 EUR pe an
Jurnalul Oficial al UE, seriile L + C, DVD, ediție lunară (cumulat)	22 de limbi oficiale ale UE	100 EUR pe an
Supliment la Jurnalul Oficial (seria S – Anunțuri de achiziții publice), DVD, ediție săptămânală	Multilingv: 23 de limbi oficiale ale UE	200 EUR pe an
Jurnalul Oficial al UE, seria C – Anunțuri de concurs	Limbă (limbi) în funcție de concurs	50 EUR pe an

Abonamentul la *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, care apare în limbile oficiale ale Uniunii Europene, este disponibil în 22 de versiuni lingvistice. Jurnalul Oficial cuprinde seriile L (Legislație) și C (Comunicări și informări).

Pentru fiecare versiune lingvistică se încheie un abonament separat.

În conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 920/2005 al Consiliului, publicat în Jurnalul Oficial L 156 din 18 iunie 2005, care prevede că, temporar, instituțiile Uniunii Europene nu au obligația de a redacta toate actele în irlandeză și nici de a le publica în această limbă, Jurnalele Oficiale publicate în limba irlandeză se comercializează separat.

Abonamentul la Suplimentul Jurnalului Oficial (seria S – Anunțuri de achiziții publice) cuprinde toate cele 23 de versiuni lingvistice oficiale într-un singur DVD multilingv.

La cerere, abonamentul la *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* conferă dreptul de a primi diverse anexe ale Jurnalului Oficial. Abonaților li se semnalează apariția anexelor printr-un aviz către cititori inclus în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*.

Distribuire și abonamente

Abonamente la diverse periodice destinate vânzării, precum abonamentul la *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, pot fi contractate prin agențiile noastre de vânzări.

Lista agențiilor de vânzări este disponibilă la adresa:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_ro.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) oferă acces direct și gratuit la dreptul Uniunii Europene. Acest site permite consultarea *Jurnalului Oficial al Uniunii Europene*, inclusiv a tratatelor, a legislației, a jurisprudenței și a actelor pregătitoare ale legislației.

Pentru mai multe informații despre Uniunea Europeană, consultați: <http://europa.eu>

